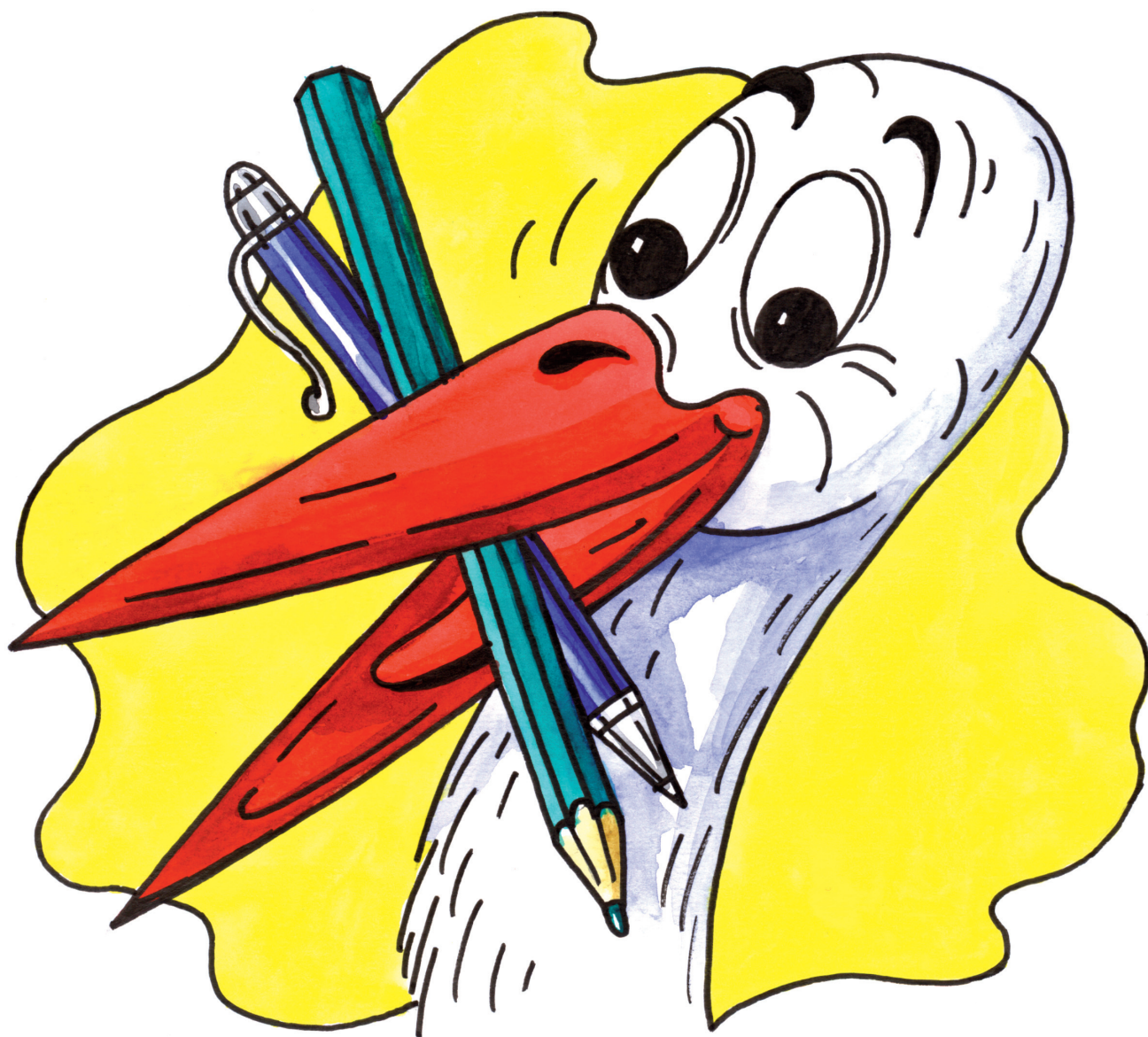

Аліна ВАЎРАНЮК

СЦЭНАРЫІ ЗАНЯТКАЎ
ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ ДЛЯ

1 КЛАСА

ПАЧАТКОВАЙ ШКОЛЫ

Аліна ВАЎРАНЮК

**СЦЭНАРЫІ ЗАНЯТКАЎ
ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ ДЛЯ**

1 КЛАСА

ПАЧАТКОВАЙ ШКОЛЫ

SCENARIUSZE LEKCJI JĘZYKA BIAŁORUSKIEGO
DLA KL.1 SZKOŁY PODSTAWOWEJ

OPRACOWAŁA
Alina Wawrzениuk

OKŁADKA, ILUSTRACJE
Mirosław Zdrajkowski

Zdjęcia prac uczniów (s. 108, 115, 121, 161, 173, 174)
i rysunki (s. 72, 73, 74, 86, 109) Alina Wawrzениuk

REDAKTOR TECZNICZNY
Adam Pawłowski

© Copyright by Stowarzyszenie „AB-BA”
Białystok 2014

STOWARZYSZENIE NA RZECZ DZIECI
I MŁODZIEŻY UCZĄCYCH SIĘ JĘZYKA BIAŁORUSKIEGO „AB-BA”
15-459 Białystok, ul. Częstochowska 6a lok. 8
www.ab-ba.com.pl

Książka jest finansowana przez Ministerstwo Edukacji Narodowej

Wydanie pierwsze

*Родная мова пранікае ў чалавека ад зямлі, на якой ён нарадзіўся, ад людзей,
сярод якіх ён жыве, ад бацькоў, якія далі яму жыццё і вырасцілі.
Радзім Гарэцкі*

Гэтыя сцэнарыі — плён маёй шматгадовай настаўніцкай працы, у галоўным у Пачатковай школе № 4 у Беластоку. Я тут працую як настаўніца беларускай мовы з першакласнікамі з 1997 г. Раней беларуская мова ў Польшчы навучалася толькі з другога класа, таму і не было выпрацаванага метаду працы з першакласнікамі.

Мой план заняткаў мяняўся, паколькі кожны год прыносіў новыя дасведчанні, метады і спосабы працы з дзяцьмі, але я заўсёды кіравалася ў настаўніцкай працы наступнымі прадпасылкамі. **Галоўнай мэтай урокаў** у першым класе лічу асваенне дзяцей з беларускай літаратурнай мовай і пашырэнне іх моўнага слоўніка. **Галоўны метады працы** — гульня. **Тэмы заняткаў** павінны быць блізкія вучням, таму трэба гаварыць пра навакольны свет. Урокі беларускай мовы абавязкова трэба інтэграваць з іншымі прадметамі. Вучні павінны на ўроках слухаць, гаварыць, спяваць, маляваць, лічыць, дэкламаваць вершы, выцінаць, гуляць, пры чым, усё гэта рабіць па-беларуску.

Прыспеў час і я наважылася падзяліцца сваім дасведчаннем з іншымі настаўнікамі. У сцэнарыях урокаў беларускай мовы для першага класа, якія перад Вамі, я запланавала тэматычныя блокі згодна з парамі года, святамі. Пачала з тэмаў звязаных са школай і сям'ёй, з таго, што самае блізкае першакласнікам. Блокі складаюцца з некалькіх тэмаў і Вы можаце мяняць іх чарговасць. Гэта толькі прапанова, Вы можаце выбіраць тое, што лічыце патрэбным Вам і, галоўнае, Вашым вучням. Прапаную таксама дадатковыя тэксты, якія можаце выкарыстаць, арганізуючы свае ўрокі.

Я запісала толькі важнейшыя пункты заняткаў, не пісала кожнага пытання настаўніка і адказу вучня. Не распісвалася пра метадыку заняткаў, звязаную з ўводзінамі літаратурных тэкстаў, песень. Гэта ведае кожны настаўнік. Я палічыла, што лепш прапанваць канкрэтныя творы, песні, гульні, танцы і г.д. Настаўніку не трэба будзе ўжо нічога шукаць, бо яно сабранае ў гэтай кніжцы. Назірайце за сваімі вучнямі і выбірайце тое, што іх зацікавіць.

Міраслаў Здрайкоўскі падрыхтаваў прыгожыя карцінкі для размалёўкі, можаце рабіць ксеракопіі і раздаваць іх сваім вучням. Няхай малююць, называюць колеры, лічаць, разглядаюць, расказваюць, што ў якім месцы намялявана, няхай пазнаюць прыгажосць нашай роднай мовы.

Я ЎЖО ВУЧАНЫ

1. Азнямленне з імёнамі дзяцей. Інтэграцыйныя гульні з выкарыстаннем словазлучэнняў: мяне (яго, яе) завуць..., ён (яна) называецца... . Навука верша «Ветлівыя словы».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• Пасля заняткаў вучні:

- ведаюць мелодыю і словы прывітальнай песні, умеюць яе заспяваць,
- умеюць выкарыстаць словазлучэнні: мяне (яго, яе) завуць..., ён (яна) называецца... ,
- умеюць прывітацца (добры дзень) і развітацца (да пабачэння),
- ведаюць словы верша «Ветлівыя словы».

• Дыдактычныя сродкі:

мячык, плюшавая цацка, «Прывітальная песня», верш Р. Кляшторнай «Ветлівыя словы».

1. Прывітанне вучняў. Прапануйце вучням сесці ў крузе. Кратка раскажыце пра ўрокі беларускай мовы ў першым класе. Скажыце, што на сённяшнім уроку будзеце вучыцца знаёміцца.
2. Пачынае настаўнік: „Мяне завуць... . А як цябе завуць?“. Пасля гэтага пытання дайце вучню, які сядзіць побач мячык. Кожная асоба, якая трымае ў руках мячык, кажа сваё імя і прозвішча.
3. Прапануйце вучням чарговую гульню. Настаўнік трымае ў руках малую цацку і гаворыць: „Маё імя Гэта цацка якую я вам прынесла (прынёс) на заняткі“. Пасля гэтых слоў дайце цацку дзіцяці, якое сядзіць побач. Вучань з цацкай кажа: „Маё імя ... , а гэта цацка ад спадарыні (спадара) ... “. Чарговы вучань гаворыць: „Маё імя ... , а гэта цацка ад ..., а ён (яна) дастаў (дастала) яе ад спадарыні (спадара) ... “. Усе вучні па чарзе называюць імёны папярэдніх дзяцей, ад якіх атрымалі цацку.

4. Настаўнік прапануе ўстаць (Станьце, калі ласка, у крузе). Праспявайце вучням песню, з якой будзеце пачынаць кожныя заняткі па беларускай мове.

Ці ўсе ёсць? Вітаем вас! (махаем рукамі на прывітанне)

Пачынаем, бо ўжо час.

Ёсць тут я, ёсць і вы. (паказваем рукой на сябе і на ўсіх астатніх)

Раз, два, тры! (пляскаем у далоні пры кожным слове)

5. Гульня з мячыкам. Трэба сказаць сваё імя ды імя асобы, якая павінна злавіць кінуты да яе мячык. (Мяне зануць ... або Маё імя Лаві ...).
6. Пад канец урока прапануйце вучням навуку верша Р. Кляшторнай „Ветлівыя словы“. Патлумачце незразумелыя словы. Пагавараце, чаму неабходна карыстацца гэтымі словамі.

Калі ласка, дзякуй,

Добры дзень —

Ветлівыя словы

Чую ад людзей.

Я таксама буду
Імі даражыць
З ветлівымі словамі
Лёгка жыць.

7. Гэта добры момант, каб вучні падпісалі кантракт, які абавязвае на ўроках беларускай мовы. Можаце яго падрыхтаваць раней, або рэдагаваць яго супольна з вучнямі.
8. Прыпамінаем свае імёны. Развітанне словамі „Да пабачэння”.

Фама Ляшонак

СЦЕЖАЧКА ДА ШКОЛЫ

Лісцік жоўты за акном
Ападае долу...
Быў наш сад як родны дом,
Але час — у школу.

Развітання дзіўны час,
Сумны і вясёлы.
Пачынаецца для нас
Сцежачка да школы.

Сёння лялечны парад
Спачування варты...
Выбачай ласкава, сад,
Нам пара за парты.

2-3. Навука песні «Нам сем гадоў». Падзел імёнаў дзяцей на склады і гукі.

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

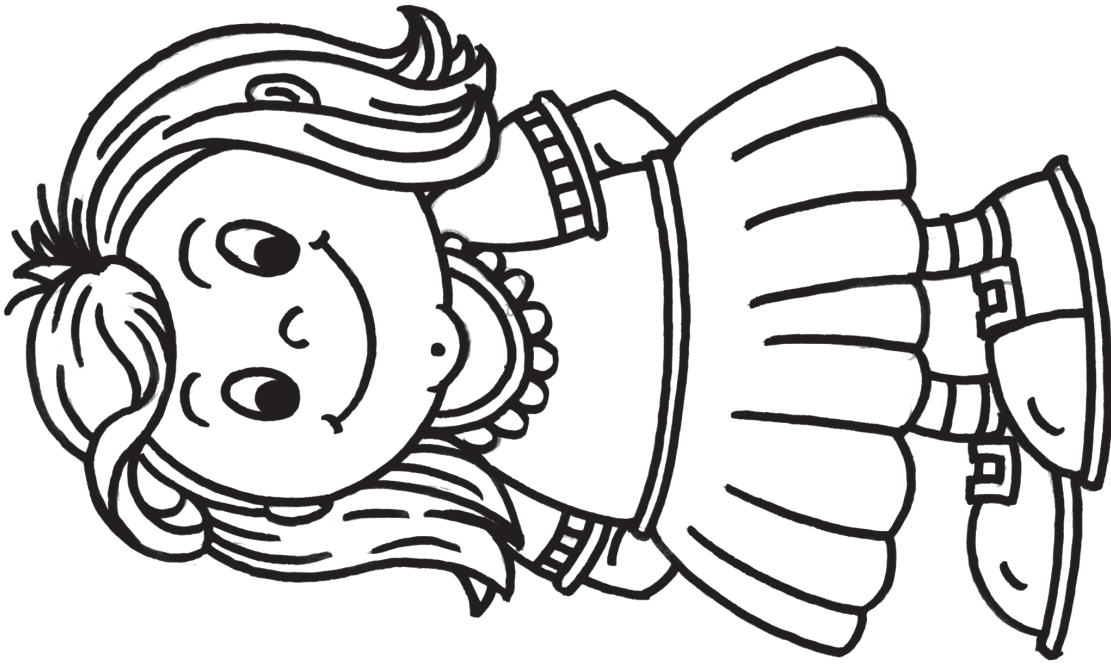
- ведаюць мелодыю і словы першай строфкі песні «Нам сем гадоў», умеюць яе заспяваць,
- умеюць дзяліць свае імёны на склады,
- умеюць дзяліць прапанаваныя настаўнікам імёны на гукі галосныя і зычныя,
- ведаюць лічбы: адзін, два, тры, чатыры, пяць,
- умеюць назваць колькасць складоў у сваіх імёнах,
- называюць колеры: чырвоны і сіні.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

сіняя і чырвоная папера, карткі з лічбамі: 1, 2, 3, 4, 5, песня «Нам сем гадоў», рысункі да размалёўкі, каляровыя алоўкі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”. Дэкламацыя верша „Ветлівыя словы”.
2. Настаўнік прапануе вучням сесці ўкруг і расказвае, чым будуць займацца на чарговых занятках.
3. Настаўнік вымаўляе сваё імя з падзелаў на склады, пляскаючы ў далоні.
4. Кожны вучань вымаўляе сваё імя ў такі сам спосаб як настаўнік. Пасля таго вымаўляе яшчэ імёны асоб, якія сядзяць побач яго.
5. Скажыце, што вучні ўмеюць ужо дзяліць імёны на склады. Прапануйце чарговую гульню. Вучні стаяць у адным шэрагу. Па чарзе скачуць уперад, а потым узад, выконваючы толькі скокаў, колькі складоў маюць іх імёны.
6. Настаўнік кладзе на падлогу карткі з лічбамі: 1, 2, 3, 4, 5. Кожны вучань стае пры картцы, на якой запісаная колькасць „яго” складоў. Называем лічбы і дзелім назвы на склады.
7. Навука першай строфкі песні „Нам сем гадоў”. *Калі трэба, можна спяваць: Нам шэсць гадоў.*
Нам сем гадоў і ўсе мы вяселы.
Нам сем гадоў і ходзім мы у школу.
З новымі сябрамі свет будзем пазнаваць,
Мы будзем вучыцца, гуляць і спяваць!
8. Пакажыце вучням імя складзенае з чырвоных (галосныя гукі) і сініх (зычныя гукі) картак паперы. Запрасіце ахвотных вучняў скласці ў такі спосаб іншыя імёны напрыклад: Наташа, Марта, Ніна, Лідка, Томэк, Давід, Грыша, Саша, Шыман... . Памятайце, каб у імёнах не было „ётавых”.
9. Пакажыце вучням рысунак і прапануйце прыдумаць імёны для дзяўчынкі і хлопца. Палічыце і назовіце колькасць гукаў у імёнах. Назавіце кожны гук.

- 10.** Раздайце вучням карткі з рысункамі. Прапануйце размаляваць клетачкі пад рысынкам сінім і чырвоным колерамі.
- 11.** Прапануйце вучням чарговую задачу: размаляваць рысункі каляровымі алоўкамі.
- 12.** Вусная ацэнка рысункаў.
- 13.** Прапануйце вучням яшчэ раз праспяваць песню „Нам сем гадоў”.
- 14.** Стоячы ўкрузе вучні па чарзе кажуць: Бы-вай (імя асобы якая стаіць злева з падзелам на склад-ды). Развітанне.

--

4. Азняамленне з назвамі звязанымі з тэмай «Наш клас»: парты, крэсла, дошка, крэйда, паліца, сметрніца. Гульня «Сляпы музыка».

→ МЭТЫ ўРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАў ВУЧНІ:

- ведаюць словы звязаныя з тэмай ўрока: клас, парты, крэсла, дошка, крэйда, паліца, сметрніца,
- памятаюць назвы школьнай мэблi са свайго класа,
- умеюць падзяліць назвы школьнай мэблi на склады.

Настаўнік сам вызначае, якія словы хоча ўвесці на ўроку.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

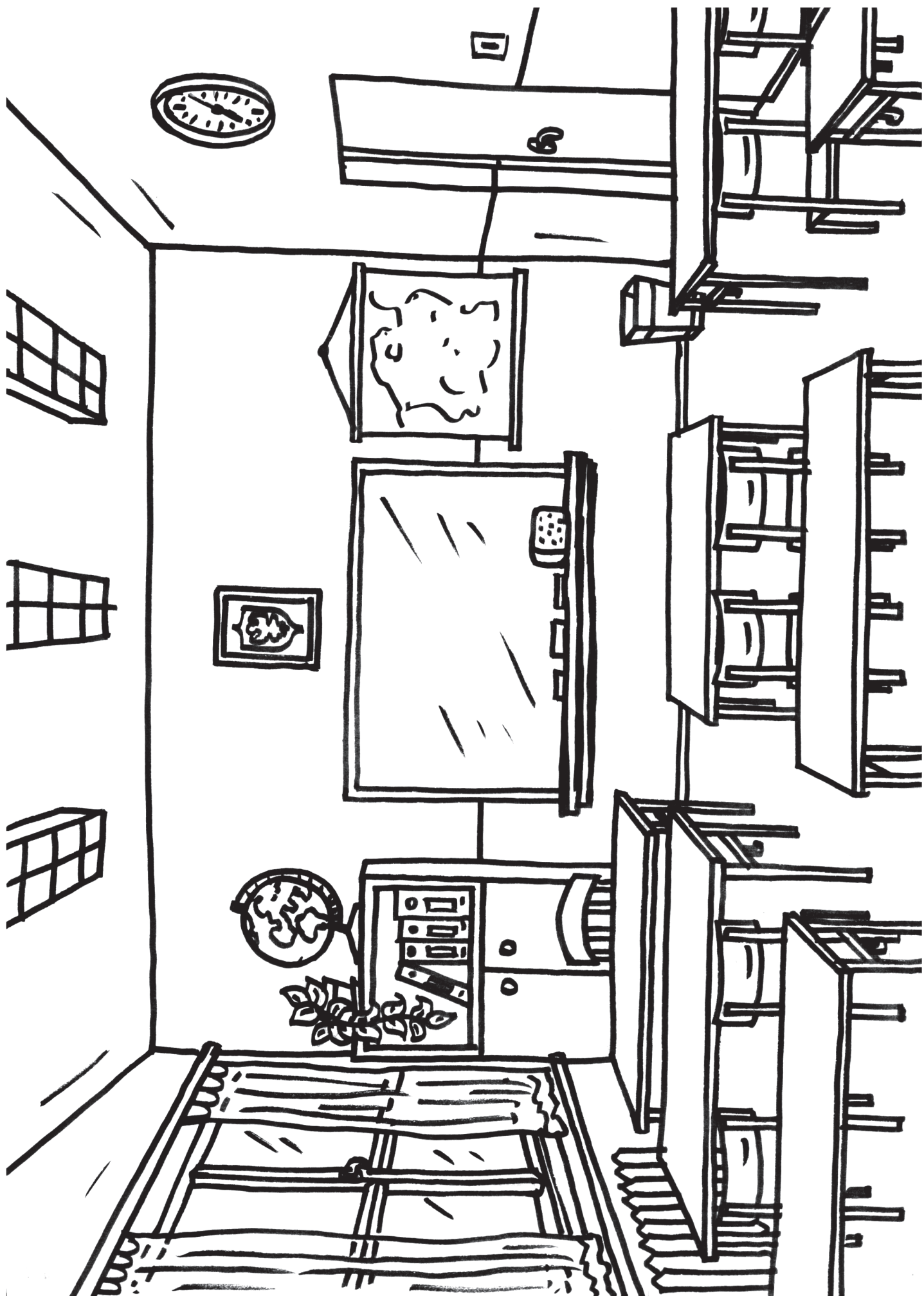
гульня «Сляпы музыка», школьная мэбля, рысункі для размалёўкі, каляровыя алоўкі, сінія і чырвоныя цаглінікі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”. Дэкламацыя верша „Ветлівыя словы”. Песня „Нам сем гадоў”.
2. Настаўнік тлумачыць вучням, чым будуць займацца на занятках.
3. Гульня „Сляпы музыка”.
Усе становяцца ў кола, адно дзіця стаіць з завязанымі вачыма, у руках трымае палачку. Дзеці, узяўшыся за рукі круцяцца вакол „сляпога музыкі” і кажуць:
Сталі ўкруг,
І раз, два, тры
Павярнуліся сябры.
А як скажам:
Скок, скок, скок.
Адгадай чый галасок!
Пасля гэтых слоў „сляпы музыка” дакранаецца да каго-небудзь палачкай. Той, да каго дакранаецца, падае голас. Калі „музыка” адгадае, хто падаў голас, дык той, хто піснуў бярэ ролю „музыкі”.
4. Настаўнік размаўляе з вучнямі на тэму мэблi і i іншых прадметаў, якія знаходзяцца ў класе. Настаўнік павінен карыстацца словамі і словазлучэннямі: зверху, знізу, з правага боку, з левага боку, спераду, ззаду, пасярэдзіне, далей, бліжэй... . Вучні паўтараюць беларускія назвы, дзелячы іх на склады.
5. Выбраныя словы можаце падзяліць з вучнямі на галосныя і зычныя гукі.
6. Настаўнік раздае вучням рысункі для размалёўкі. Вучні называюць школьную мэблю і ўсё абсталяванне, калі ведаюць назвы. *Можна ўвесці назвы колераў.*
7. Ацэнка рысункаў. *Можна пагаварыць пра колеры.*

8. Вучні называюць абсталяванне ў сваім класе, адказваючы на пытынні настаўніка тыпу:

- Што стаіць з правага боку?
- На чым сядзіш у школе?
- Што вісіць на сцяне?
- Што стаіць побач?
- Што стаіць перад табою?

9. Развітанне.

5-6. Азнаямленне з назвамі школьных прадметаў: сшытак, кніжка, пенал, аловак, доўгапіс, каляровыя алоўкі, гумка, фарбы, пэндзлік, запlechнік. Падзел слоў на склады і гукі. Навука верша «Рэчы не ўзніклі самі».

→ МЭТЫ ўРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць словы другой строфкі песні «Нам сем гадоў», умеюць яе заспяваць,
- ведаюць назвы школьных прадметаў,
- умеюць дзяліць словы звязаныя з тэмай заняткаў на склады,
- умеюць дзяліць прапанаваныя настаўнікам словы на гукі галосныя і зычныя,
- умеюць верш «Рэчы не ўзніклі самі»,
- называюць колеры: жоўты, зялёны.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

сінія і чырвоныя цаглінкі, хустка, загадкі, песня «Нам сем гадоў», верш «Рэчы не ўзніклі самі», запlechнік і школьныя прадметы, рысункі для размалёўкі, каляровыя алоўкі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Прыпамінаем вершы і песні, якіх вучыліся на папярэдніх уроках.
3. Настаўнік задае вучням загадку:
Іду ў школу — ён глядзіць дадому.
Іду дадому — ён глядзіць у школу.
Сядзіць на спіне
І едзе на мне. (запlechнік)
4. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урокаў: Будзем гаварыць пра тое, што носіце ў запlechніку і што патрэбнае вам на ўроках.
5. Прапануйце чарговым вучням адгадаць назвы школьных прадметаў. Ахвотным вучням вяжыце на вочы хустку і прасіце выцягнуць з запlechніка адзін прадмет і назваць яго. Назву кожнага прадмета вучні паўтараюць з падзелам на склады. Называем колеры гэтых прадметаў (у запlechніку павінны быць: сшытак, кніжка, пенал, аловак, доўгапіс, каляровыя алоўкі, гумка, фарбы, пэндзлік).
6. Ахвотныя вучні, карыстаючыся цаглінкамі, дзеляць словы: кніжка, аловак, гумка, фарбы на галосныя і зычныя гукі.
7. Навука чарговай строфкі песні „Нам сем гадоў”.
Вось запlechнік, усё ў ім трымаю:
Кніжкі, сшыткі, пенал таксама маю.
Хіба кожны бачыць, што вучні тут стаяць.
Мы любім вучыцца, гуляць і спяваць!

- 8.** Вучні размалёўваюць рысункі школьных прадметаў.
- 9.** Навука фрагмента верша С. Маршака „Беражы свае рэчы”.

Рэчы не ўзніклі самі.
Людзі робяць іх рукамі.
... Кніжку, сшытак беражы,
Не запэцкай, не парві.

Гутарка, чаму трэба берагчы свае рэчы і як гэта рабіць.

- 10.** Вучні прыпамінаюць назвы школьных прадметаў рашаючы загадкі:

Не кашуля, а сшыты. (сшытак)

Не куст, а з лісткамі,
Маленькага росту,
Прыгожага стану,
Хто яе знае, той ведае. (кніжка)

Ляжыць паленца, а ў сярэдзіне сэрца. (аловак)

У заплечніку трымаеш,
Усё ў ім хаваеш. (пенал)

- 11.** Настаўнік прапануе заспяваць песню „Нам сем гадоў”.

- 12.** Развітанне.

Даір Слаўковіч

РАЗУМНЫ АЛОВАК

Тата купіў тры алоўкі. Прыгожыя. Усе тры аднолькавыя.

— Яны — тры браты, — сказаў тата. — Але ніводзін пакуль маляваць не ўмее. Мы іх завострым і паспрабуем навучыць.

Завастрыў тата алоўкі і раздаў: адзін — Ірынцы, другі — Вераніцы, а трэці ўзяў сабе.

— Бярыце паперу, сядайце за стол, будзем маляваць.

Ірынчын аловак дом намаляваў і дым з коміна. Татаў — зайчыка і лес. А Вераніччын — нічога. Так, рысачкі і крамзулькі розныя.

— Чаму гэта твой аловак не хоча старацца? — пытаецца тата ў меншай дачкі.

— І сама не ведаю, — адказала дзяўчынка.

— Неразумны, відаць трапіў ёй, — паспагадала Ірынка.

— Трэба выкінуць і купіць новы, сказала Веранічка.

— Э, не. Так нельга. Ён жа невінаваты. Яго проста яшчэ не навучылі.

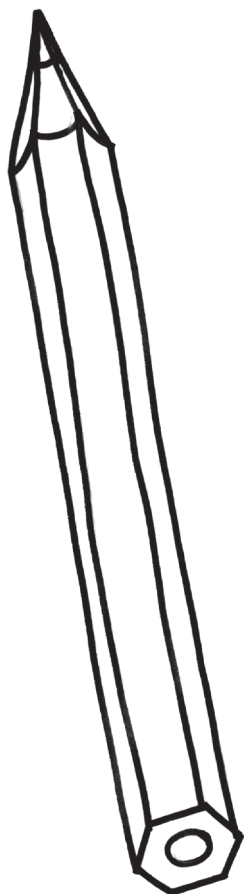
І пачалі тата з Веранічкай удваіх аловак вучыць. Веранічка трымае аловак, а тата — яе руку.

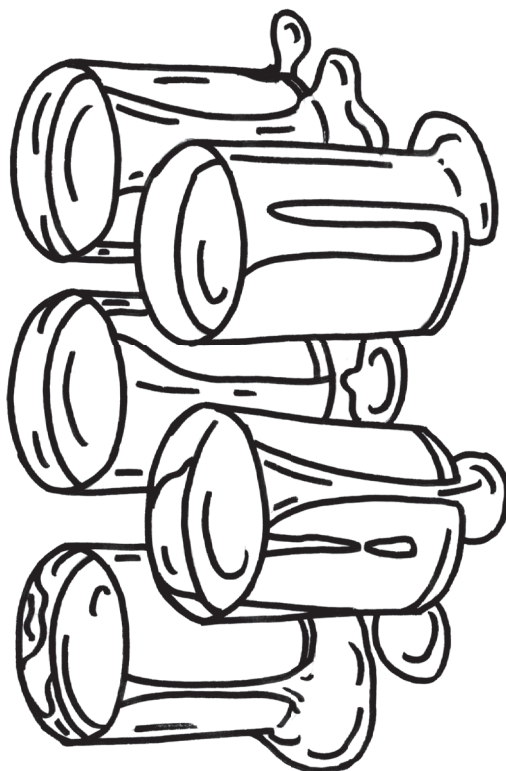
Аловак урэшце зразумеў, чаго ад яго хочуць, і старацца пачаў. Цяпер вучыла аловак толькі адна дзяўчынка, без таты.

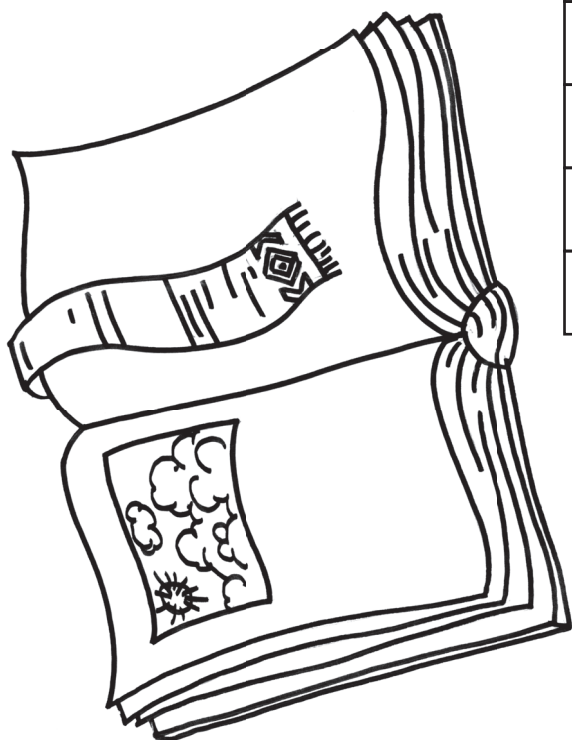
З гэтага дня кожны вечар яны займаліся маляваннем. І з кожным днём выходзіла лепш і лепш.

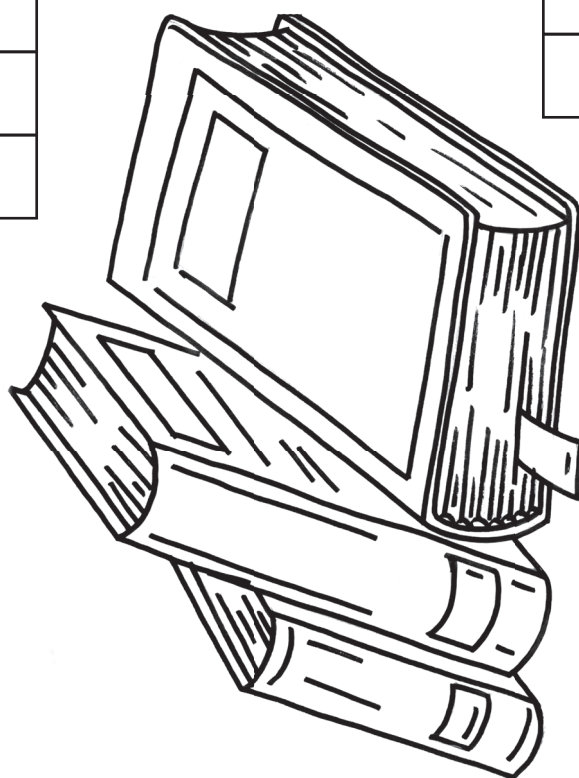
А неяк Веранічка сказала:

— Паглядзі, тата, які разумны мой аловак: ужо намаляваў мячык і грыбок. А хутка і елачку навучыцца маляваць.

7. Гутарка на тэму: «Мая дарога ў школу». Азнаямленне са словамі: дарога, вуліца, пераход, светлафор, дарожны знак, вёска, горад.

→ МЭТЫ ўРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАў ВУЧНІ:

- ведаюць словы звязаныя з тэмай урока: дарога, вуліца, пераход, светлафор, вёска, горад ,
- умеюць падзяліць гэтыя словы на склады,
- ведаюць, у якім месцы і як можна перайсці вуліцу.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

рысункі звязаныя з тэмай урока, фільм «Правілы дарожнага руху» (http://belsat.eu/be/nasze_programy/episode/m,3533,pravily-darozhnagha-rukhu.html), зялёныя і чырвоныя карткі паперы.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Прыпамінаем вершы і песні, якіх вучыліся на папярэдніх уроках.
3. Уводная гутарка пра дарогу ў школу.
 - Ці далёка жывяце ад школы?
 - У які спосаб дабіраецеся ў школу?
 - Колькі гэта займае часу?
 - Хто з вамі ходзіць (ездзіць) у школу?
4. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока: Будзем сёння гаварыць пра правілы дарожнага руху.
5. Паказ рысункаў з выкарыстаннем слоў: дарога, вуліца, пераход, светлафор, дарожны знак, вёска, горад. Падзел слоў на склады і гукі.
6. Паказ фільма „Правілы дарожнага руху”.
7. Размова на тэму фільма і правілаў дарожнага руху.
8. Гульня „Чырвонае, зялёнае”.

Падзяліце дзяцей на пешаходаў і шафёраў. Можаце крэйдай нарысаваць вуліцу. Калі пакажаце зялёную картку пешаходам, яны пераходзяць вуліцу. У той час шафёры стаяць. Мяняеце пешаходам колер карткі на чырвоны — яны стаяць, а шафёры едуць. Вучні мяняюцца ролямі.

Можаце таксама даць дзецям мініяцюры машын і падрыхтаваць макету горада са скрыжаваннем.
9. Развітанне.

8-9. Навука песні «Першакласнікі» і верша «Кулачок».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць словы і мелодыю песні «Першакласнікі», умеюць яе заспяваць,
- умеюць верш «Кулачок»,
- называюць колеры: чорны, белы, аранжавы.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

песня «Першакласнікі», верш «Кулачок», карткі са шлячкамі, каляровыя алоўкі, карткі белай паперы.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Прыпамінаем вершы і песні, якіх вучыліся на папярэдніх уроках.
3. Гульня „Сляпы музыка”.
4. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
5. Навука песні на словы В. Шведа „Першакласнікі”.

Мы першакласнікі,
Гурбой вясёлай
Па веды хлынулі
Ў нашу школу.

Пазнаем літары,
Пазнаем словы,
Хутка навучымся
Роднае мовы.
6. Настаўнік інфармуе вучняў, што літар пакуль не будуць пазнаваць, але будуць „пісаць” шлячкі каляровымі алоўкамі. Настаўнік і вучні называюць колеры кожнага шлячка.
7. Навука верша „Кулачок”.

Во, які кулачок!
Во, які круглячок!
А што ў гэтым кулачку?
А што ў гэтым круглячку?
А ў ім пальчыкі:
Адзін,
Другі,
Трэці,
Чацвёрты
І пяты
У дачушкі Наты.

Дзеці вучацца верша з жэстамі, паказваюць па чарзе кулачкі, аглядаюць іх, лічаць пальчыкі.

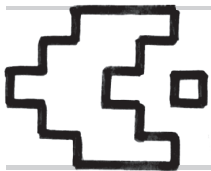
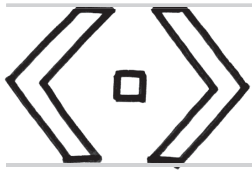
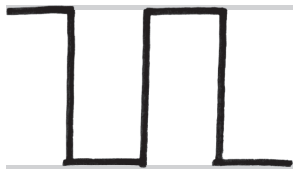
8. Вучні на белай паперы адрысоўваюць свае рукі (пальчыкі). Выцінаюць іх.

Можам прапанаваць вучням з гэтых выцінанак зрабіць адну супольную працу.

Можам таксама прапанаваць вучням пакласці іх: зверху парты, знізу, справа, злева, побач дошкі, каля шафы і г.д.

9. Выкананне песні „Першакласнікі”.

10. Развітанне.

Я І МАЯ СЯМ'Я

10. Гутарка на тэму : «Мая сям'я» на аснове здымкаў. Навука вершыкаў: «Пальчыкі», «Дзе былі».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць словы звязаныя з тэмай урока,
- ведаюць словы вершыкаў: «Пальчыкі», «Дзе былі»,
- памятаюць назвы асноўных колераў.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

тэксты вершыкаў: «Пальчыкі», «Дзе былі», сямейныя здымкі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.

2. Прыпамінаем вершы і песні, якіх вучыліся на папярэдніх уроках.

3. Настаўнік задае вучням загадкі:

Хто вас лашчыць, песціць, любіць,
Хто шкадуе, хто галубіць,
Варыць суп і ходзіць у краму?
Ну, вядома, гэта... (мама)

А хто дужы, мудры, смелы,
Хто вясёлы і ўмелы?
Хто на працы дзень заняты?
Адгадалі? Гэта... (тата)

4. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.

5. Навука верша «Пальчыкі».

Гэты пальчык — мама,
Гэты пальчык — тата,
Гэты вось — бабуля,
Гэты вось — дзядуля,
А маленькі — гэта я.
Разам — дружная сям'я!

6. Настаўнік прапануе вучням паказаць сямейныя здымкі і расказаць пра сваю сям'ю. Дае прыклад паказваючы здымак сваёй сям'і і расказваючы пра яе.

7. Настаўнік прапануе дзецям, каб без слоў паказалі як яны любяць праводзіць свабодны час з мамай і з татам.

8. Навука вершыка „Дзе былі”. Настаўнік ставіць пытанне: Дзе былі вы хлопчыкі й дзяўчынкі?

Вучыць вершыка-адказу:

Мы ў школу ўсе хадзілі,
Мову родную вучылі.
Знаем слоў цяпер багата:
Дзед, бабуля, дачка, хата...

- 9.** Прыпамінаем вершы. Развітанне словамі „Да пабачэння”.

ПРЫГОДЫ НУЛІКА

1. Хто такі Нулік

Жыў-быў Нулік.

Сумна жыў, абы-як. Спытаеце чаму? Ды таму, што быў адзінокі. Ні з кім не сябраваў, ні да каго не хадзіў у госці. Ды як ён мог пайсці, калі ў яго не было нават ног. І рук не было. І вачэй. І носа. І рота.

Нулік быў ніхто, нічый, ніякі.

Ён уяўляў сабою роўны абадок, які нібыта саскочыў з курынага яйка. Было яно абвязана дроцікам ад «носіка» да «пяткі» — і раптам вылузнулася з палону. А тая абвязка і стала Нулікам.

На што быў падобны Нулік?

Ды багата на што. На дзірку ад абаранка. На пялёсткі рамонка. На гадзіннік, пярсцёнак, абруч, кола. На савіныя вочы. На пяточок парасяці. На кольцы ў нажніцах.

Дзе жыў Нулік?

Ды абы-дзе. Мог жыць у мыльных бурбалках-пухірах. У клубках дыму. На пяску. На слілавых дрэвах. Нават на воблаках.

А што рабіў Нулік?

Ды нічога. Ён умеў толькі палежваць: то на правым баку, то на левым. Мог стаяць, калі нехта яго падтрымліваў, каб не кульнуўся. Той нехта мог быць ці гурбай снегу, ці сасновымі іголкахі, ці выпадковым ветрыкам.

...Задумаў і Нулік паспрабаваць шчасця. Захацеў і ён пабачыць свету. З дапамогай ветрыку пакаціўся Нулік па зялёнай траўцы, пасля — па сцяжынцы. Выскачыў на шырокую роўную вуліцу. Каціўся, каціўся, пакуль не стукнуўся аб сцяну высокага цаглянага дома. Упаў Нулік на асфальт. Думаў, тут яму і канец надышоў. Ды раптам яго нехта падняў...

11-12. Азнаямленне вучняў з назвамі частак твару. Навука верша «Маміна дачушка».

→ МЭТЫ ўРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць словы звязаныя з тэмай урока,
- ведаюць тэкст верша «Маміна дачушка»,
- памятаюць назвы частак твару,
- умеюць падзяліць назвы частак твару на склады і гукі.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

расказ пра кружок, тэксты вершаў: «Маміна дачушка», «Вусны трубачкай...» і «Язычок», алоўкі і аркушы паперы, рысункі для размалёўкі, каляровыя алоўкі, сінія і чырвоныя цаглінкі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.

2. Прыпамінаем вершы і песні, якіх вучыліся на папярэдніх уроках.

3. Настаўнік прапануе паслухаць гісторыю.

Каціўся па дарозе кружок. Каціўся, каціўся і на аркуш паперы прыкаціўся. Лёг і адпачывае. Бягуць дзве кропачкі. Бачаць, кружок ляжыць.

— Кружок, кружок, — гавораць, — пусці да сябе жыць.

— Ідзіце, разам будзе весялей.

Бяжыць па дарозе палачка-скакалка. Скакала, скакала, кружок напаткала.

— Кружок, кружок, пусці да сябе жыць.

— Ідзі, разам будзе весялей.

Праз некаторы час скачуць па дарозе дзве дугі, адна — рожкамі ўніз, а другая — рожкамі ўверх. І ім месца знайшлося ў кружку.

4. Прапануйце дзецям узяць аркушы паперы і паспрабаваць пры дапамозе алоўка расказаць казку. Малюйце разам з вучнямі.

5. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.

У нас атрымаўся тварык. Тут вочкі, рот. Чаго не хапае?

6. Навука верша „Маміна дачушка”.

Вось мой тварык:

Гэта — лобік,

Гэта — бровы,

Гэта — вочкі,

Гэта — шчочкі,

Гэта — носік,

Гэта — роцік,

Гэта — губкі,

Гэта — зубкі,
Гэта — вушкі,
Гэта — маміны дачушкі!

Дзеці паўтараючы вершык паказваюць часткі твару. Дзецяць назвы на склады і на гукі.

7. Вучні дарысоўваюць часткі твару на сваіх рысунках.

8. Дзеці адказваюць на пытанні тыпу: Што ў цябе над вачыма? Што ніжэй носа? і г.д.

9. Гульні з вершыкамі.

Прапануйце вучням, каб паўтаралі рухі згодныя з вершыкам.

Вусны трубачкай скручу — вось так, вось так,
Носік ўгору падыму — вось так, вось так,
Шчочкі надзімаю — вось так, вось так,
Бровы падымаю — вось так, вось так.

У кожнага з нас ёсць язык. Дзякуючы яму мы гаворым. Выканайце рухі языком згодна з вершыкам.

Язычок мой, язычок,
Паслухмяны таўсцячок,
Уніз, уверх, управа, улева
Бегай спрытна, жвава, умела.

10. Паўтарэнне верша і гульняў. Развітанне.

13. Азнаямленне са словамі звязанымі з тэмай «Асабістая гігіена» (мыла, зубная шчотка, зубная паста, грэбень, хустачка, люстэрка, душ).

→ МЭТЫ ўРОКА ←

• Пасля заняткаў вучні:

- ведаюць тэкст верша «Прачынаюся я рана»,
- ведаюць словы звязаныя з тэмай ўрока,
- словы звязаныя з тэмай ўрока дзеляць на склады.

• Дыдактычныя сродкі:

тэкст казкі пра непаслухмяную дзяўчынку, верш «Прачынаюся я рана», хустка, люстэрка, грэбень, мыла, зубная паста, зубная шчотка, сінія і чырвоныя цаглінкі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Прыпамінаем вершы і песні, якіх вучыліся на папярэдніх ўроках.
3. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай ўрока.
4. Настаўнік чытае казку пра непаслухмяную дзяўчынку.

Далёка-далёка жыла дзяўчынка, якая не любіла мыцца і прычэсвацца. Ніхто не хацеў сябраваць з такой мурзай. І чым больш брудная і непрыгожая яна становілася, тым мацней радавалася бабуля Вадзяніха, якая жыла ў балочце: «Вось хутка забяру яе ў сваё ўладанні. Я такіх дзяўчынак вельмі люблю».

Даведалася пра гэта люстэрка. Паклікала сяброў. Вырашылі яны: трэба ісці на дапамогу. Але як прымусіць дзяўчынку памыцца?

Тым часам сабралася мурза ў лес. Раптам бачыць — возера перад ёй раскінулася. Дзяўчынка і не ведала, што гэта люстэрка. А возера ўсё бліжэй, бліжэй. Глянула дзяўчынка ў ваду: «Няўжо гэта я?». Ад жаху вочы заплюшчыла, пахіснулася, не ўтрымалася і ўпала ў возера. Тут адбылося нешта незвычайнае: узняліся хвалі, возера пачало пеніцца. Купаецца ў гэтай пене дзяўчынка, мыецца. Вось, здаецца, і зусім чыстая стала. Узнялі хвалі дзяўчынку на свой грэбень і просяць хмарку: «Хмарка, хмарка, палі дожджыкам!». Атрымаўся сапраўдны душ.

Паставілі хвалі дзяўчынку на сцяжынку. А сцяжынка ручніком абярнулася, выцерла і тварык, і цела. Вельмі прыгожая і чыстая стала дзяўчынка. Нават сонейка заўсміхалася, расчасала ёй валасы, пагладзіла па галоўцы. Квяцісты луг падарыў сукенку — не пазнаць дзяўчынку!

З той пары сябруе яна і з грэбенем, і з мылам, і з вадою, і ў люстэрка не забываецца заглянуць. А яно заўсёды падкажа, калі што не ў парадку.

Шукала-шукала бабуля Вадзяніха неахайную дзяўчынку, ды дарэмна. Так ні з чым і вярнулася ў сваё балота.

5. Гутарка на тэму зместу казкі.
 - Чаму ніхто не хацеў сябраваць з дзяўчынкай?
 - Хто прымусіў яе памыцца?
 - Чаму трэба карыстацца мылам, вадою, грэбенем, люстэркам?

6. Размова на тэму, што неабходна мець чалавеку, каб быць акуратным (зубная шчотка, зубная паста, насавая хустачка, мыла, грэбень і г.д). Назвы дзелім на склады і на гукі.

7. Настаўнік прапануе вучням гульні ў „Хустачку”.

На стала пад хусткай схаваны адзін з прадметаў па тэме (люстэрка, грэбень, мыла, зубная паста, зубная шчотка). Дзеці гавораць вершык:

Хустачка, хустцінка,
Падыміся, бы прынка,
Паляці да неба.
Ведаць нам трэба
Ні многа, ні мала,
Толькі — што схавала.
Настаўнік адказвае:
Я нічога не скажу.
Адгадайце — пакажу.

Пасля правільнага адказу дзеці адварочваюцца, настаўнік мяняе прадмет.

8. Навука верша „Прачынаюся я рана”.

Прачынаюся я рана.
Мыюся вадой з-пад крана.
Мыю ручкі, мыю шчоткі,
Мыю вушкі, мыю вочкі.
Грэбнем я прычашуся,
У люстэрка пагляджуся.
Я і мыла не баюся!

9. Развітанне.

14-15. Выказванні вучняў на тэму: «Чаму трэба мыць рукі і чысціць зубы?». Выкананне плакатаў.

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць словы звязаныя з тэмай урока,
- разумеюць, чаму трэба мыцца.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

гульня «Нямое кіно», казка «Чаму трэба мыць рукі і чысціць зубы» http://belsat.eu/be/nasze_programy/episode/m,3670,chamu-treba-myts-ruki-i-chystsits-zuby.html , загадкі, аркушы паперы, каляровыя алоўкі, старыя газеты з рысункамі і здымкамі патрэбнымі да плакатаў, клей, фламастэры.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Прыпамінаем верш „Прачынаюся я рана”.
3. Настаўнік прапануе дзецям адгадаць загадкі:

Шмат вяснушак, нос кірпаты,
Кажуць, выліты я тата.
Дзеці, хуценька скажыце,
Куды раз-пораз вы глядзіце?
(у люстэрка)

Не сабака, а вочы кусае,
З рук і твару бруд хутка змывае.
(мыла)

У яго шмат зубоў, але не кусаецца,
Бегае па валасах, прычасаць стараецца.
(грэбень)

4. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.

5. Гульня ў „Нямое кіно”.

Настаўнік тлумачыць, што кіно раней было нямым. Акцёры выконвалі свае ролі, але не было чуваць, што яны гавораць. Прапануйце сваім вучням пагуляць у нямое кіно. Будуць яны паказваць фільм „Раніца”. Настаўнік выконвае ролю дыктара, які агучвае тэкст і дае цэламу класу або чарговым вучням акцёрскія задачы. Для прыкладу: Усе ў хаце спяць. Вы прачнуліся, пацягнуліся. Робіце фіззарядку. Вы ў прыбіральні. Мыце рукі і твар. Старанна мыце зубы. Выціраецеся ручніком і г.д.

6. Прапануйце вучням паглядзець фільм з серыі „Прыгоды і паходы” http://belsat.eu/be/nasze_programy/episode/m,3670,chamu-treba-myts-ruki-i-chystsits-zuby.html.

7. Размова на тэму пабачанага мультфільма.

- 8.** Настаўнік прапануе зрабіць у групах плакаты на тэму: „Гігіена”, якія будуць напамінаць усім пра тое, што неабходна быць акуратным. Трэба, вядома, растлумачыць самое слова і спосаб выканання плакатаў, падзяліць вучняў на групы.
- 9.** Разгляд і ацэнка выкананых плакатаў.
- 10.** Развітанне.

16. Азнаямленне са словамі звязанымі з тэмай «Мой дом»: хата, кватэра, пакой, кухня. Назвы хатняй абстаноўкі.

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць словы звязаныя з тэмай урока,
- словы звязаныя з тэмай урока дзеляць на склады і гукі.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

кніжка «Усе нашы дзеці з Булербю» Астрыд Ліндгрэн, лялечная мэбля, рысункі да тэксту, каляровыя алоўкі, сінія і чырвоныя цаглінкі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Прыпамінаем вершы і песні, якіх вучыліся на папярэдніх уроках.
3. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
4. Настаўнік расказвае вучням пра Астрыд Ліндгрэн, шведскую аўтарку кніжак для дзяцей.
5. Прапануйце дзецям бліжэй пазнаёміцца з Лізай з кніжкі «Усе нашы дзеці з Булербю». *Правапіс згодны з перакладам са шведскай Лявона Баршчэўскага.*

... я зразумела, што мяне чакае нейкая неспадзяванка, і пачала як мага хутчэй піць сваю каву. Потым мама завязала мне вочы ручніком, а тата некалькі разоў павярнуў мяне вакол, узяў мяне на рукі і некуды панёс, гэтак што я не магла нічога бачыць. Я чула, як Ласэ й Босэ, падскокваючы, беглі побач і раз-пораз шчыкалі мяне за пяты ды крычалі:

— Вось, адгадай, дзе ты цяпер!

Тата знёс мяне ўніз па сходах і ўвесь час ішоў як бы па коле. Праз нейкі час я зразумела, што мы ўжо на дварэ, і тут жа мы зноў падняліся па сходах. І вось, нарэшце, мама зняла зь мяне той ручнік. Мы былі ў пакоі, які я раней аніколі ня бачыла. Прынамсі, мне здалося, што я яго ня бачыла.

...Тут я скеміла, што гэта быў стары бабулін пакой і што тата гэтак доўга хадзіў са мной туды й сюды, каб зьбіць мяне з тропу. Калі я яшчэ была малая, бабуля жыла ў нас, але пару гадоў таму яна пераехала да цёткі Фрыды. Мамуся трымала пасья таго ў гэтым пакоі свае кросны ды вялікую кучу анучаў, зь якіх ткаліся ходнікі.

Але цяпер тут не было ані кроснаў, ані анучаў. Цяпер мне падумалася, быццам тут пабываў і пагаспадарыў нейкі чараўнік-троль. Мамуся сказала, што тут сапраўды пабываў чараўнік, і гэтым чараўніком быў тата, які наваражыў мне гэты пакой, і што пакой будзе назаўсёды маім, і што гэта й ёсць падарунак да майго дня народзінаў. Ад радасьці я ажно ўскрыкнула ды падумала, што гэта быў самы лепшы падарунак да дня народзінаў, які я калі-небудзь атрымлівала. Татусь сказаў, што мамуся таксама дапамагла, каб наваражыць гэты падарунак. Тата наваражыў шпалеры — гэтакія надзвычай вабныя шпалеры зь безьліччу малых-малюсенькіх букетаў кветак, а мама наваражыла фіранкі на вокны. Вечарамі тата ўнізе, у майстэрні, наваражыў мне камоду, круглы стол, кніжную паліцу й тры крэслы ды ўсё гэта пафарбаваў у белы колер. А мама наваражыла тканыя ходнікі. Што ляжалі на падлозе й мелі чырвоныя, жоўтыя, зялёныя ды чорныя палосы. Я сама бачыла, як яна ткала іх ўзімку, але ж не магла ведаць, што яны рабіліся дзеля мяне. Я таксама бачыла, як тата майстраваў нейкую мэблю, але ж ён заўсёды ўзімку робіць мэблю людзям, якія ня ўмеюць майстраваць самі; таму мне не прыходзіла ў галаву, што гэта ўсё прызначалася мне.

Ласэ й Босэ перацягнулі мой ложак праз усё гарышча ў мой новы пакой...

Першае, што я тады зрабіла, дык пабегла ў Ласэў ды Босэў пакой ды забрала адтуль свае лялькі. У мяне чатыры малыя й тры вялікія лялькі, бо ўсіх іх змалку я беражліва захоўваю. Для малых лялек я ўсталявала файны пакойчык у шуфлядзе кніжнай паліцы. Спачатку я паклала кавалак чырвонай тканіны, як бы дыван, потым парасстаўляла там прыгожую лялечную мэблю, якую мне на Каляды падаравала бабуля, а пасля паставіла прыгожыя лялечныя ложкачкі й, нарэшце, паклала самі лялькі.

...Сапраўды, гэта быў цудоўны дзень, калі я займела свой уласны пакой...

6. Размова на тэму зместу заслуханага фрагмента кніжкі.
7. Настаўнік прапануе вучням зрабіць сваю кватэру з лялечнай мэблі. Пры нагодзе «кватэравання» называем усю мэблю, дзелім назвы на склады і гукі. Па чарзе «будуем» усе памяшканні: кухню, сталовую, спальню, дзіцячы пакой, пярэдні, прыбіральню.
8. Дзеці расказваюць пра свае кватэры.
9. Настаўнік раздае вучням рысункі з пакоям Лізы. Дзеці называюць усю мэблю і колеры згодна з пачутым тэкстам.
10. Выкананне рысункаў. Паказ прац.
11. Развітанне.

17-18. Гутарка на тэму: «Нашыя ўлюбёныя цацкі». Азнямленне з назвамі цацак: кубікі, лялькі, плюшавыя цацкі, мячык і г.д.

→ МЭТЫ ўРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць словы звязаныя з тэмай урока,
- словы звязаныя з тэмай урока дзеляць на склады і гукі
- умеюць назваць свае ўлюбёныя цацкі.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

ўлюбёныя цацкі дзяцей, рысункі, каляровыя алоўкі, загадкі, сінія і чырвоныя цаглінкі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Прыпамінаем вершы і песні, якіх вучыліся на апошніх уроках.
3. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
4. Прапануйце дзецям паказаць прынесеныя на заняткі цацкі. Супольна іх пералічыце. Можна зрабіць выставу цацак.
5. Дзеці расказваюць пра свае цацкі. Называюць з чаго яны выкананыя, іх памер, колер. Назвы цацак вучні дзеляць на склады і на гукі.
6. Гульня „Цёпла, спёка, холад, мароз”. Прапануйце вучням гульню, у якой трэба адгадаць, дзе схаваная цацка. Вучань на хвіліну выходзіць за дзверы. За час яго адсутнасці хавем ягоную цацку недзе ў класе. На слова: „Ужо” вучань вяртаецца ў клас і шукае сваю цацку. Усе дапамагаюць гаворачы: „цёпла”, калі ідзе ў добры бок, „спёка”, калі надта блізка, „холад”, калі далей, „мароз”, калі ідзе ў іншы бок. Вучні мяняюцца.
7. Настаўнік раздае вучням рыскі. Выказванні вучняў на тэму рысунку.
 - Якія тут цацкі?
 - Колькі іх?
 - Колькі тут плюшавых цацак?
 - Што ляжыць на першай паліцы?
 - Якія цацкі стаяць на шафе?
 - Дзе сядзіць лялька?
 - Колькі машын на рысунку?
 - Якая цацка найбольш табе падабаецца? Чаму?
8. Настаўнік прапануе размаляваць карцінкі.
9. Ацэнка прац вучняў.
10. Настаўнік прапануе вучням адгадаць загадкі.

Ён па рэйках так імчыцца.
Дым наўкол яго кружыцца.

Цягне ён за возам воз.

Як завецца?

(паравоз)

Вельмі мяккі ён, калматы,

Падарунак мамы, таты.

Мае цацкі сцеражэ,

Сон-дрымоту беражэ.

Сябра лепшага не маю,

З ім у ложку засынаю.

(сабака)

З іх я пабудую дом,

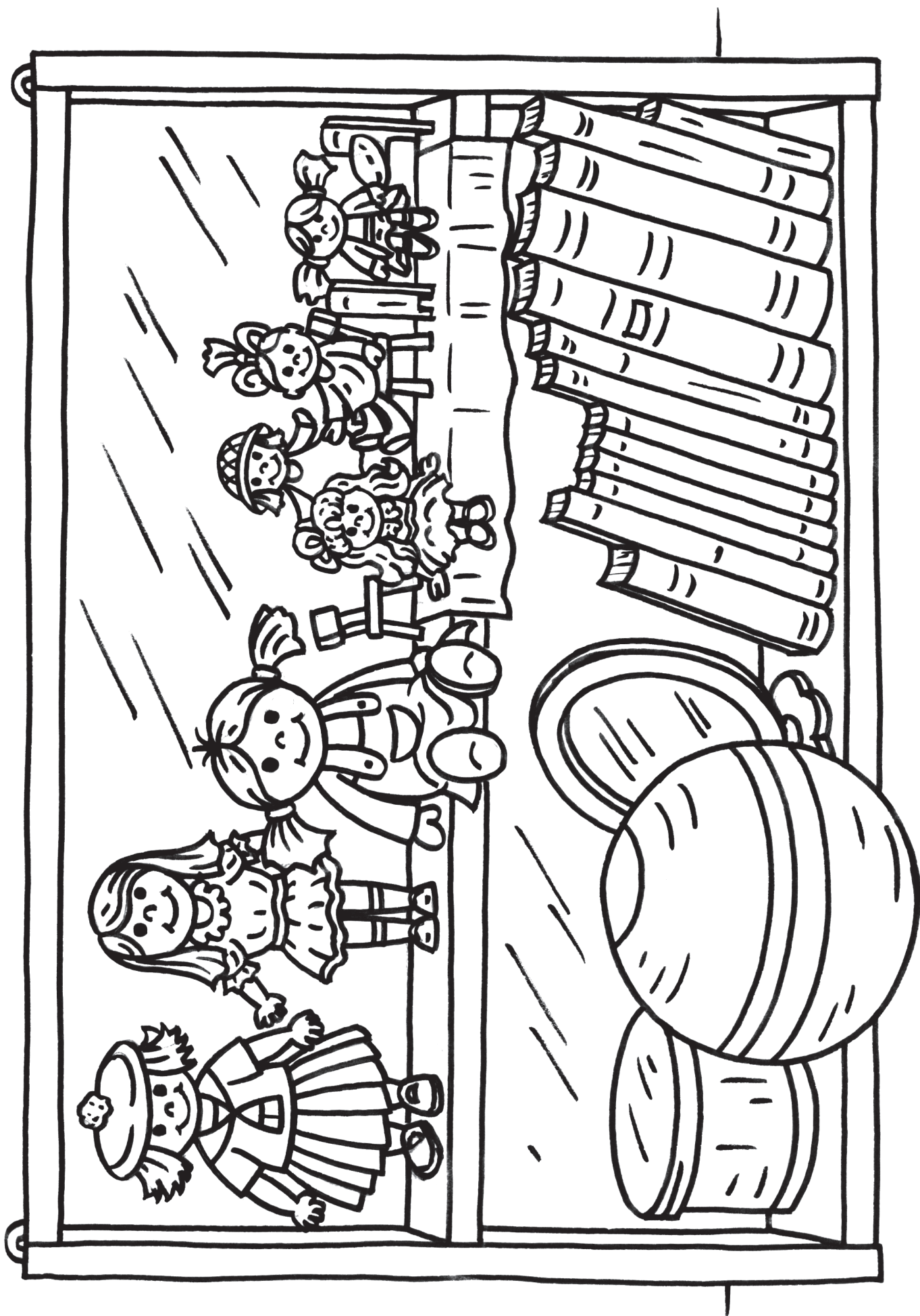
Крэпасць ці аэрадром.

А затым, як пагуляю,

Зноў у скрынку іх складаю.

(кубікі)

11. Развітанне.

19. Навука песні «Паяц».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць словы і мелодыю песні «Паяц»,
- ведаюць назвы: кола, трохкутнік, прастакутнік, квадрат,
- умеюць падзяліць назвы геаметрычных фігур на склады і гукі.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

песня «Паяц», рознакаляровыя геаметрычныя фігуры, аркушы паперы, клей, сінія і чырвоныя цаглінкі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Прыпамінаем вершы і песні, якіх вучыліся на апошніх уроках.
3. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
4. Навука песні „Паяц”.

Маю, маю я паяца
ў каптурку.
Скача, скача мой паяцык
на шнурку.
Ён згінае рукі, ногі
і не ведае знямогі.
Мой паяцык, мой.
Раз яму прыгода стала.
Ой-ё-ёй!
Права ножка абарвалася.
Ой-ё-ёй!
Мама увайшла ў пакой:
— Што табе?
Дай табе напраўлю ножку,
можа дзве?
Ножка ўжо зрапаравана.
Будзе зноў скакаць ад рана
мой паяцык, мой!
5. Настаўнік паказвае дзецям геаметрычныя фігуры: кола, трохкутнік, прастакутнік, квадрат. Дзеці з дапамогай настаўніка называюць фігуры, назвы дзеляць на склады і на гукі.
6. Прапануйце дзецям выканаць партрэты паяца з дапамогай геаметрычных фігур.
7. Паказ прац. *Можаце таксама прапанаваць дзецям гульню ў складанне паперы (арыгамі).*
8. Выкананне песні „Паяц”.
9. Развітанне.

ЛЯЛЬКА

У магазіне на паліцы стаялі лялькі. Іх толькі што прывезлі з фабрыкі і паставілі адну пры адной, каб той, хто захаце купіць, мог выбраць лепшую. А выбраць сярод іх адну было нялёгка, бо ўсе яны былі падобныя, як блізняты. Усе са светлымі кучаравымі

валасамі, з блакітнымі вочкамі, пухлымі ружовымі шчочкамі і чырвонымі вуснамі. І прыбраныя былі аднолькава: у зялёных сукеначках, з фальбонкамі на рукавах і каля шыйкі, на ножках — зялёныя чаравічкі з белымі шкарпэткамі. Але хоць і выглядалі аднолькава, кожная мела свой характар. Адна была вясёлая, другая — добрая, трэцяя — капрызная. Ды характар не ўбачыш так проста, як сукенку.

Словам, лялькі стаялі на паліцы і чакалі сваёй гаспадыні. Дзяўчынка, якую звалі Марынка, доўга глядзела на іх, пакуль не паказала пальчыкам на адну:

— Вось гэту!..

Лялька ўзрадавалася, што выбралі менавіта яе, і адразу палюбіла дзяўчынку, вырашыла доўга і шчыра з ёю сябраваць. Гэтая лялька была добрая.

Марынка ўзяла ляльку і пайшла дадому. Кожны дзень з ёю забаўлялася: карміла кашаю з лыжачкі, укладвала спаць. А калі ішла гуляць — брала ляльку з сабою.

Але мінуў час, Марынка пайшла ў школу, у першы клас. У яе з'явіліся кніжкі, і з імі ёй ужо было цікавей, чым з лялькаю.

Добрая лялька ўсё разумела і не крыўдзілася на Марынку, хоць без дзяўчынкі вельмі сумавала.

Зрэдку, праўда, Марынка яшчэ ўспамінала пра ляльку. Аднойчы ўзяла яе на двор разам з кніжкаю. Села на лаўку, ляльку паклала побач, а сама пачала кніжку гартваць. Ды тут раптам бліснула маланка, загрымеў гром, паліў дождж. Марынка схпіла кніжку і пабегла хавацца ад дажджу, а пра ляльку забылася. Не ўбачыла нават, як тая звалілася з лаўкі ў пясочніцу.

Ляжала лялька ў пяску пад дажджом, было ёй вельмі холадна. Яна адчувала, як прамакае наскрозь яе сукеначка, як кудлацяцца валасы, як змывае дождж з яе шчочак ружовую фарбу. Ёй хацелася паклікаць некага на дапамогу, але яна не ўмела гаварыць і моўчкі трывала пакуты.

Успомніла Марынка пра ляльку, калі дождж аціх. Пайшла ў двор шукаць. Лялька ляжала ў пясочніцы — брудная, непрыгожая.

«Навошта мне такая брыдка лялька?» — падумала Марынка. Пакінула ляльку ў пяску і пайшла ў хату.

Хоць лялька і была добрая, але гэтым разам моцна пакрыўдзілася на Марынку: хіба можна пакідаць у бядзе сваіх сяброў?..

Следам за Марынкаю ішлі дзяўчынка з мамаю.

— Глядзі, мама, лялька, — сказала дзяўчынка. — Можна, я вазьму яе?

— Яна мокрая, брудная.

— А я яе памыю. І сукеначку памыю, і валасы прычашу.

Мама пастаяла, падумала.

— Ну, добра, вазьмі, Алінка...

Дзяўчынка падняла ляльку з пясочніцы. Лялька так ўзрадавалася, што аж заплакала.

А дзяўчынка падумала, што гэта ў яе вочках свецяцца кропелькі дажджу.

УЖО ВОСЕНЬ

20 -21. Азнямленне з назвамі садавіны. Гульня «Кампот».
#####

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць назвы садавіны: яблык, грушка, сліўка, вішня, чарэшня,
- умеюць назваць колер садавіны,
- умеюць падзяліць назвы садавіны на склады і гукі.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

карткі з рысункамі: яблык, грушка, сліўка, каляровыя алоўкі, гульня «Кампот», сінія і чырвоныя цаглінкі, пластылін.

#####

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.

2. Паказ кошыка з садавінай (яблыкі, грушы, слівы).

Вучні разглядаюць яе, называюць колеры. Адказваюць на пытанні: Што гэта? Гэта яблык (яблыкі). Гэта грушка (грушкі). Гэта сліўка (сліўкі). Дзе яны растуць? У садзе. Адтуль і назва „садавіна”. Назвы фруктаў дзеці дзеляць на склады і гукі (сліўкі, грушкі).

3. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай ўрока.

4. Размова пра фрукты, якія растуць у нас. Іх назвы дзелім на склады і на гукі.

5. Гутарка пра тое, што можна зрабіць з садавіны (сушым, марынуем, варым, пячэм, ямо сырыя, суп, салат, сок, кампот і г.д.).

6. Падрыхтоўка да гульні „Кампот”.

Настаўнік прапануе вучням размаляваць у адпаведны колер адзін выбраны фрукт (яблык, грушка або сліўка).

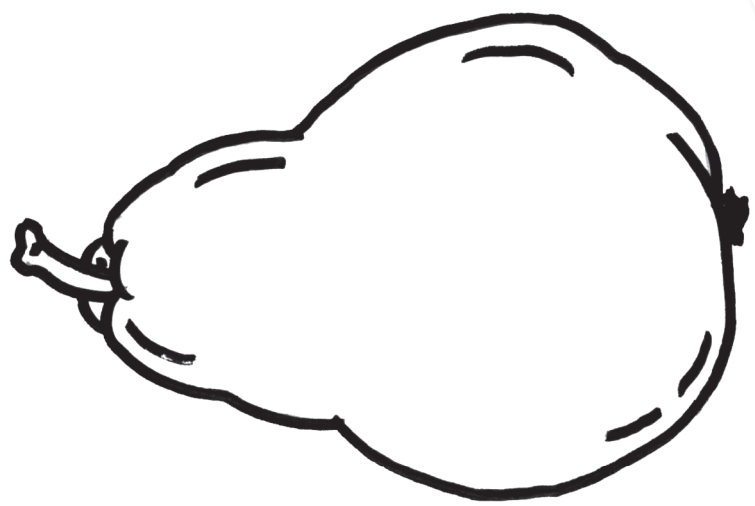
7. Гульня „Кампот”.

Вучні сядуць са сваім „фруктам” на крэслы, што стаяць па крузе. Настаўнік стаіць пасярэдзіне, ён — кухар. Гаворыць: „Вару, вару кампот, патрэбны мне” (называе фрукты). Дзеці, якія трымаюць гэтую садавіну, павінны хутка памянца месцамі, настаўнік таксама шукае сабе месца. Па камандзе „Кампот” мяняюцца месцамі ўсе гульцы. Той удзельнік, які не паспеў заняць месца, становіцца „кухарам” і вядзе гульню.

8. Настаўнік прапануе вучням зляпіць з пластыліну выбраную садавіну.

9. Пачастунак садавінай. Настаўнік павінен прыпомніць вучням пра тое, што заўсёды трэба дакладна памыць садавіну перад тым як яе есці.

10. Развітанне.

22. Навука верша «На здароўе!» і песні «Грушка».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць назвы цытрусавых фруктаў: банан, мандарын, ківі, ананас, апельсін, цытрына (лімон),
- назвы гэтых фруктаў дзеляць на склады і на гукі,
- ведаюць тэкст верша «На здароўе!»,
- ведаюць мелодыю і словы песні «Грушка»,
- памятаюць назвы колераў: аранжавы, карычневы.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

песня «Грушка», верш «На здароўе!», сінія і чырвоныя цаглінкі, рысункі: ківі, банан, мандарын, ананас, каляровыя алоўкі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Паказ цытрусавых фруктаў („жывыя” або рысункі).
Вучні з дапамогай настаўніка называюць садавіну. Назвы дзеляць на склады і на гукі.
3. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай ўрока.
4. Навука песні „Грушка”.
5. Гульня-карагод „Грушка”.

Вучні бяруцца за рукі, утвараючы кола. У сярэдзіне яго прысядае адно дзіця — „грушка”. Дзеці ходзяць карагодам, спяваюць песню.

Мы пасадзім грушку,
Усе, усе.
Няхай наша грушка
расце, расце.

Пры гэтых словах „грушка” павольна падываецца.

Вырасці ты грушка,
вось такой вышыні!
Распусціся грушка
вось такой шырыні!

Усе ўдзельнікі падываюць рукі ўверх, а потым разводзяць іх у бакі.

Расці, расці, грушачка,
Ды у добры час.
Патанцуй Марылька,
паскачы для нас!

„Грушка” танцує і скача.

А ўжо наша грушка
распусцілася,
а наша Марылька
зажурылася!

„Грушка” стаіць нерухома.

А мы тую грушку
весьліць будзем.
І з нашай Марылькай
скакаць будзем.

Усе ўдзельнікі гуляюць, скачуць.

6. Навука верша „На здароўе!”.

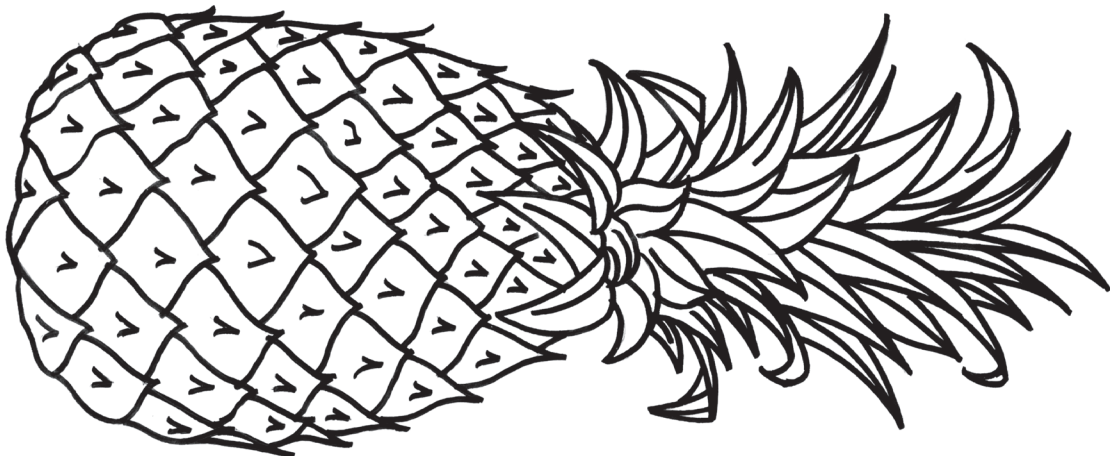
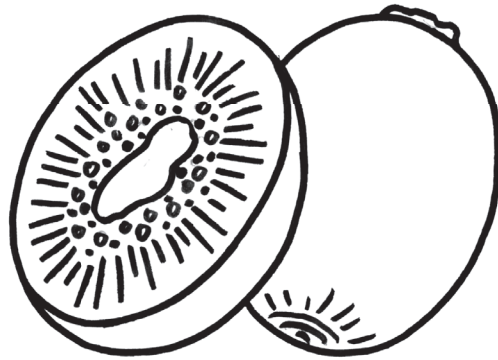
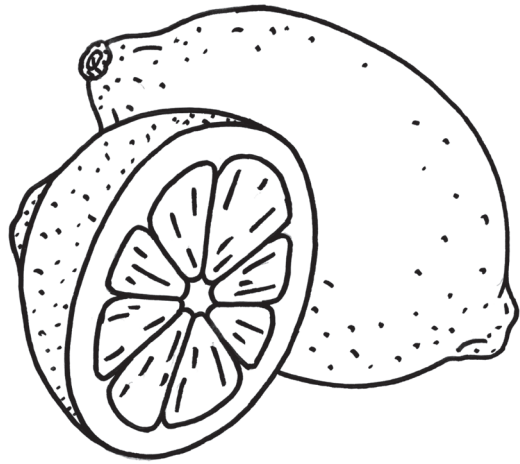
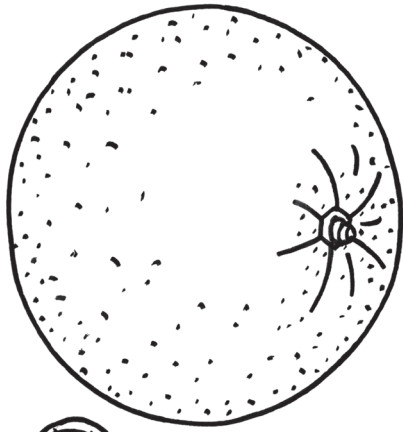
Ешце, дзеткі,
На здароўе
У сцюдзённае надвор’е:

Грушы,
Ківі,
Мандарыны,
Ананасы,
Апельсіны.

Не забудзьце пра цытрыны!

7. Настаўнік прапануе размаляваць рысункі з фруктамі: ківі, ананас, мандарын, банан.

8. Развітанне.

23-24. Азнаямленне з назвамі агародніны. Гульня «Рэдзька». Навука верша «Градкі».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць назвы агародніны,
- умеюць падзяліць назвы агародніны на склады і гукі,
- дэкламуюць верш «Градкі».

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

гульня «Рэдзька», агародніна, верш «Градкі», сінія і чырвоныя цаглінкі, флэш-гульня на аснове верша «Кухарка» з сайта www.dzietki.org.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Прыпамінаем вершы і песні, якіх вучыліся на апошніх уроках.
3. Настаўнік прапануе дзецям паслухаць „Загадкі на градках” Рыгора Барадуліна і адгадаць загадкі:

У агародзе каля градак
шмат цікавых ёсць загадак.
Той, хто градкі даглядае,
той загадкі адгадае.

От бабуля важна села
і глядзіць навокал смела.
У зямлю схавала лапаць,
як зачэпіш — будзеш плакаць.
Гэта злосная бабуля
назваецца ... (цыбуля).

У бабулі родны брат
ласкавейшы быццам,
а да слёз давесці рад,
так, як і сястрыца.
Ты не вельмі плач, сыноч,
калі шчыпецца ... (часнок).

Не сыдзе з месца
ні на крок,
зарыўшыся ў пярыну.
Цярэбіць ціхі вецярок
зялёную чупрыну.
А выцягнуць з пярыны -
пачырванее небарак.
Вядома, што гэта ... (бурак).

Гэта што за важны туз,
хвост зялёны,
чэпкі вус?
Усім вядомы карапуз
Пузан Пузанавіч ... (арбуз).

З вусамі, а не стары.
Зайздросныя вочы.
За што-небудзь на двары
ўчапіцца хоча.
Хопіць хітрасці на трох.
Ну, на тое ж ён ... (гарох).

4. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай ўрока.
5. Дзеці называюць вядомую ім гародніну. Назвы агародніны дзелім на склады і на гукі.
6. Размова пра тое, для чаго выкарыстоўваем агародніну і чаму карысна яе есці.
7. Гульня „Рэдзька”.

Дзеці выбіраюць „Ясь” і „гаспадара”. Усе астатнія ўдзельнікі гульні, гэта „рэдзькі”. „Ясь” адыходзіць убок. „Рэдзькі” сядуць адна за адной і абымаюць рукамі таго, хто сядзіць спераду.

„Ясь” стукае палкай аб падлогу.

„Гаспадар” пытае: — „Хто там?”.

„Ясь”: — Ясь!

„Гаспадар”: — Што табе трэба?

„Ясь”: — Скінуўся з печы,

Пабіў сабе плечы.

Охаю, уздыхаю,

Рэдзькі жадаю.

„Гаспадар”: — Вырві сабе рэдзьку, толькі не рві карэньчык!

„Ясь” падыходзіць да „градкі” (канца чаргі дзяцей) і пачынае „рваць” рэдзьку, якая сядзіць апошняй.

Рэдзькі моцна трымаюцца. Вырваўшы рэдзьку „Ясь” гаворыць: „Ідзі рэдзька на дапамогу!”. Кожная „вырваная” рэдзька дапамагае „Ясю” рваць наступную.

8. Навука верша Віктара Шведа „Градкі”.

Выдзяліла матка
Ганулі дзве градкі.
На градках Гануля
Садзіла цыбулю,
А таксама трошкі
Фасолі, гарошку,
Пятрушкі, шпінату,
Радыскі, салаты,
Памідораў, агуркоў,
Маку, морквы, буракоў.
Хоць было ўжо густа -
Яшчэ і капусты

9. Прыпамінаем назвы гародніны. Флэш-гульня на аснове верша „Кухарка” з сайта www.dzietki.org.

10. Развітанне

25. Адказ на пытанне: «Што неабходнае раслінам для росту?». Навука вершыка «Бурак».

→ МЭТЫ ўРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць, што трэба зрабіць, каб вырасціць расліны,
- ведаюць верш «Бурак»,
- умеюць дзяліць словы звязаныя з тэмай заняткаў на склады.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

казка пра Морквачку, Бурачка і Радыску, верш «Бурак», кошык з агароднінай, гульня «Што кладзеш у кошык ты?».

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.

2. Прыпамінаем вершы і песні, якія вывучылі на папярэдніх уроках.

3. Настаўнік паказвае вучням кошык з агароднінай і кажа:

Раз-два-тры,
Кошык казку раскажы.

4. Вучні слухаюць казку пра Морквачку, Бурачка і Радыску.

Жылі-былі Бурачок, Морквачка і Радыска. Адноўчы Бурачок сказаў:

— Ой, як хочацца есці.

— А нам піць, — адазваліся Морквачка і Радыска.

У гэты час каля іх прапаўзаў Дажджавы Чарвяк.

— Я ведаю, — сказаў ён, — што глыбока ў зямлі ёсць і вада, і ежа. Я дапамагу вам да іх дабрацца.

І ён пачаў рыхліць зямлю.

— Я першая, — ўзрадавалася Радыска.

— Мы за табой, — паспяхаліся Бурачок і Морквачка.

Іх хвосцікі шукалі дарогу, карэньчыкі смакталі вадку, у якой было ўсё, што патрэбна для росту.

Настаў час, і Радыска сказала:

— Я больш не хачу таўсцеець. І паказала сонейку свой чырвоны круглы тварык.

А Бурачок і Морквачка пілі, елі ўсё лета і сталі вялікімі і дужымі. Вось такімі!

5. Выказванні вучняў на тэму зместу казкі.

Дзе Бурачок, Морквачка і Радыска знайшлі сабе ежу і вадку? Хто ім у гэтым дапамог? Калі збіраем агародніну? Што трэба зрабіць, каб вырасціць агародніну? Што неабходнае раслінам для росту?

6. Навука верша „Бурак”.

Мы пасеялі бурак
Вось-вось гэтак, вось-вось так.

Палівалі мы бурак
Вось-вось гэтак, вось-вось так.

І палолі мы бурак
Вось-вось гэтак, вось-вось так.

Вырывалі мы бурак
Вось-вось гэтак, вось-вось так.

Што яшчэ цікавіць вас?
Вось які бурак у нас!

Бура-бура-бурачок
Паказаў з зямлі бачок.
Бура-бура-бурачок —
Вельмі смачны таўсцячок.

Пры дэкламацыі верша дзеці паказваюць чарговыя дзеянні.

7. Гульня „Што кладзеш у кошык ты?”.

Настаўнік ставіць кошык, а побач яго кладзе агародніну („жывую” або рысункі). Гаворыць вершык:

Раз-два, раз-два,
Ураджай збіраць пара.
Раз-два-тры, раз-два-тры,
Што кладзеш у кошык ты?

Дзеці кладуць у кошык агародніну і адказваюць поўным сказам.

8. Развітанне.

26-27. Інсцэніроўка казкі пра рэпку. Гульня «Агароднік».
#####

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• Пасля заняткаў вучні:

- ведаюць назвы гародніны,
- ведаюць змест казкі пра рэпку,
- памятаюць назвы колераў:

• Дыдактычныя сродкі:

казка «Рэпка», гульня «Агароднік», новы вершаваны варыянт казкі пра рэпку, палка для «агародніка», рысункі да казкі, рысункі агародніны: бульба, памідор, агурок, гарох, цыбуля, радыска, бурак, часнок, пятрушка, кроп, салата, морква.

- #####
1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
 2. Прыпамінаем вершы і песні, якіх вучыліся на апошніх уроках.
 3. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
 4. Настаўнік расказвае вучням казку пра рэпку (не пішу яе, бо ж ўсе яе добра ведаюць).
 5. Размова на тэму зместу казкі. Трэба звярнуць увагу на тое, хто прыходзіў на дапамогу і ў якой чарговасці. Калі вучні не памятаюць дамапагайце ім рысункам.
 6. Спробы інсцэніроўкі казкі вучнямі.
 7. Размалёўка рысунку да казкі паводле акрэсленых настаўнікам колераў.
 8. Паказ і ацэнка рысункаў.
 9. Вучні слухаюць новага вершаванага варыянту казкі пра рэпку.

Не у замку, не ў палацы.
А ў старой драўлянай хатцы
Бабка з дзедам разам жылі.
Жылі добра, не тужылі.
Разам елі, разам пілі,
разам у гарод хадзілі.

Ну дык вось, у тым гародзе -
Ведаць гэта не пашкодзіць -
Пасадзіў дзед неяк рэпу.
Увільготніў добра глебу,
Ускапаў, ўзрыхліў зямліцу,
Даў яшчэ ёй раз напіцца
Ды пайшоў сабе дамоў
З працы пачакаць пладоў.

Агратэхніка, канешне,
Дала вынік самы лепшы:
Рэпка вырасла на славу:
Вышэй плота, вышэй лавы,
Уся жоўтая, бы сонца,
Так і просіцца ў ваконца.

Як паспела, дзед прыйшоў,
Каб забраць яе дамоў.
Ірвануў раз, другі, трэці...
Што такое? Ані з месца!
Мусіць, трэба дапамога.
— Бабка! Выручай старога!
Як жа не дапамагчы?
Бабка кінула пячы,
Падхапілася ды к дзеду.
Сама думае: „К абеду,
Мабыць, будзе рэпа ў нас.
Наямося, ды за квас!”

Падб'ягае... Штось не так:
Рэпа ў градцы, дзед — як грак,
Разгубіўся, ледзь не плача.
Баба ж з злосці ледзь не скача:
— Ты чаго стаіш, дурны?
Хапай рэпу ды цягні!
Ужо даўно кіпіць у печы.
Ты ж займаешся тут нечым!

Раззлаваўся тут і дзед.
— Што крычыш, як наш сусед?
Паспрабуй сама вазьмі,
Гэту рэпу пацягні!
Гырчыць баба, бы індык:
— Ты мужык ці не мужык?
Я тут буду рэпу рваць,
А ты што ж? Адпачываць?!
Ах, такі ты, растакі!”
Крык ляціць ва ўсе бакі.

Слова — дзед, а баба — два.
Ды сварыліся дарма:
Покуль сварка дагарэла,
Тую рэпку мышка з'ела.
Не адна, вядома, з Жучкай,
З Коткай разам ды з Унучкай.

Паглядзелі дзедка з бабкай
На сваю пустую градку
І рашылі, што ўжо болей
Не пасварацца ніколі.

10. Выказванні пра змест тэксту і розніцы між новым і старым варыянтам казкі.

11. Гульня „Агароднік”.

Вучні становяцца ўкруг і выбіраюць сабе назву гародніны. Выбіраем „агародніка”, які выходзіць на сярэдзіну і стукае палкаю аб падлогу.

Дзеці: — Хто там?

„Агароднік”: — Агароднік.

Дзеці: — За чым прыйшоў?

„Агароднік”: — За рэпай.

„Агароднік” адгадае (можа тры разы), хто з дзяцей назваў сябе рэпай. Калі адгадае, рэпайцякае. Калі „агароднік” зловіць „рэпу”, вядзе яе ў свой „агарод”. Калі не адгадае, мянем „агародніка”.

12. Настаўнік прапануе вучням пабыць паэтамі і скласці верш.

Паказвае вучням рысункі агародніны, а яны называюць яе.

Агародніны поўная міска:

Вось бульба, цыбуля, радыска,

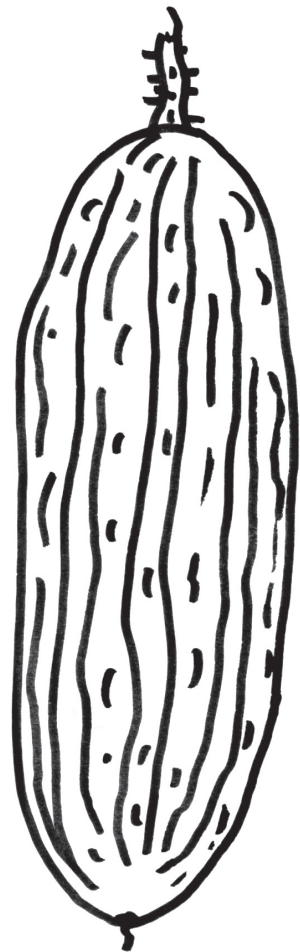
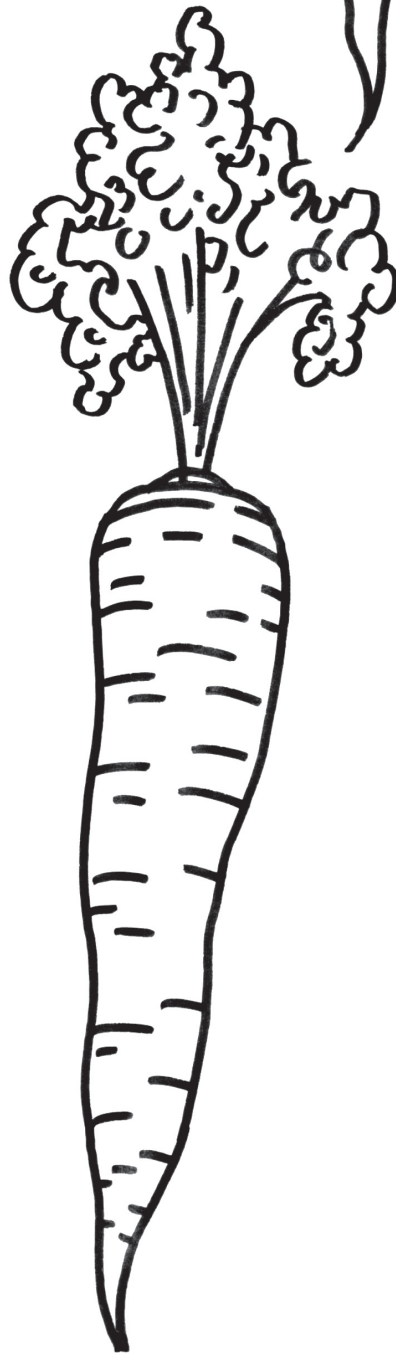
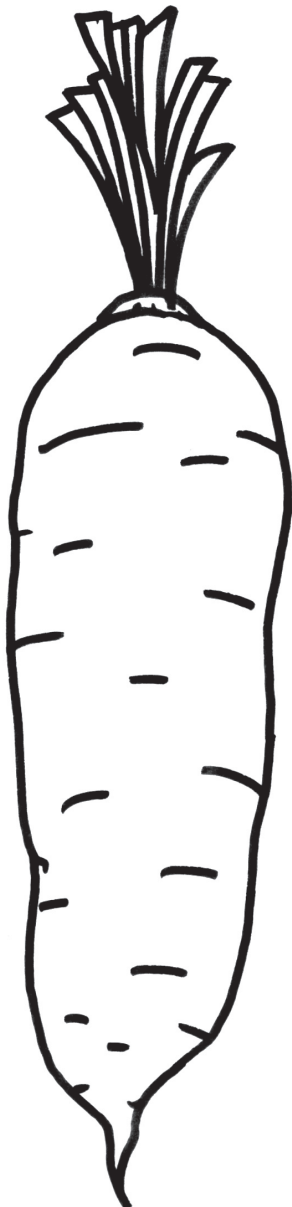
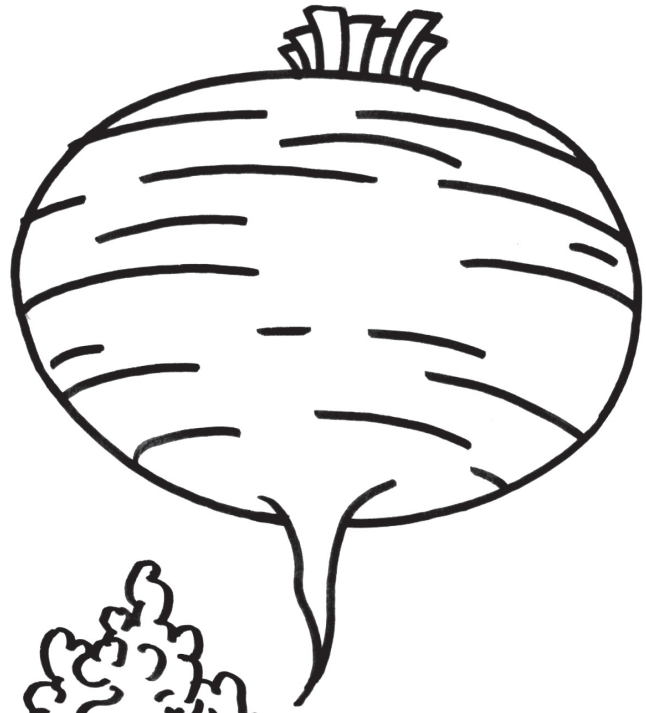
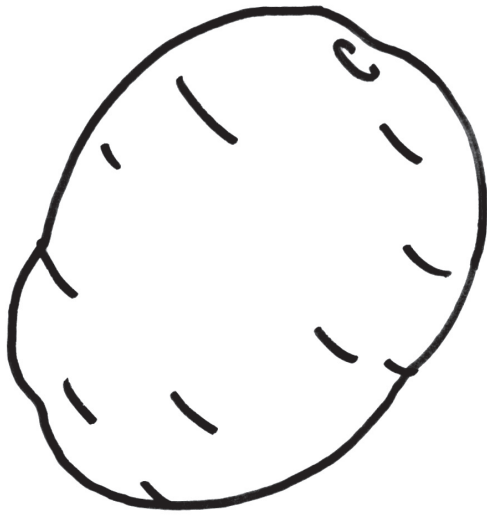
Горох, памідор, агурок,

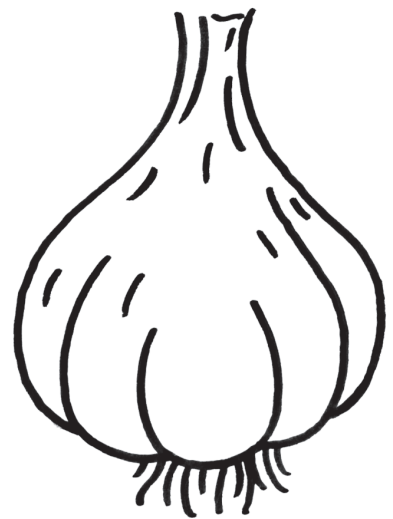
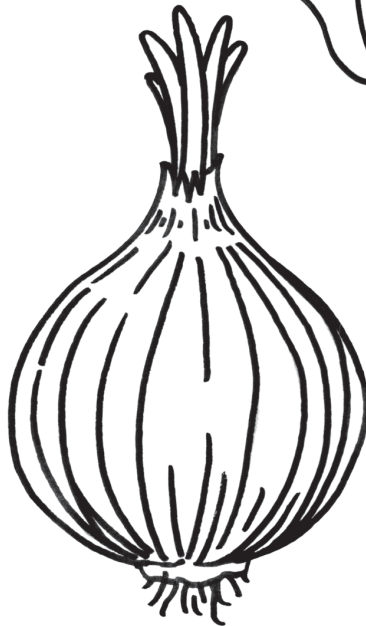
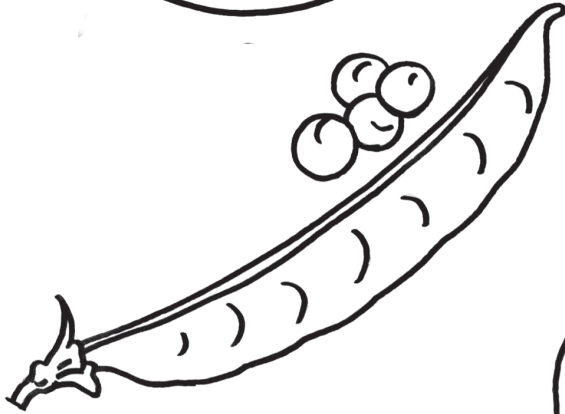
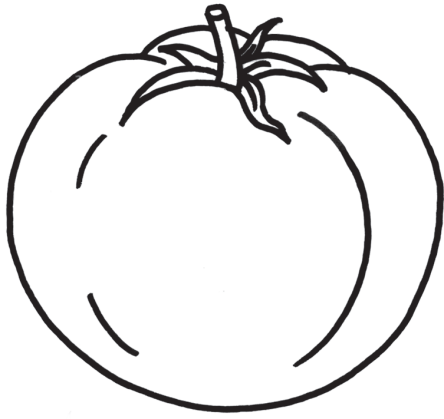
Вось морква, бурак і часнок,

Пятрушка, і кроп, і салата.

Ураджаю ў нас сёння багата.

13. Развітанне.

28. Гутарка на тэму: «Што прыносіць восень?». Навука верша «Восень». Гульня «Кропіць дожджык».

→ МЭТЫ ўРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць адказ на пытанне: «Што прыносіць восень?»,
- ведаюць верш «Восень»,
- памятаюць мелодыю і словы з гульні «Кропіць дожджык»,
- ведаюць назвы: дуб, каштан, рабіна, жалуды,
- умеюць падзяліць на склады і на гукі словы: дуб, каштан, рабіна, жалуды, грыбы, лісткі, гронкі.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

верш «Восень», гульня «Кропіць дожджык», рысункі лісткаў і пладоў з дрэў: рабіны, каштана, дуба, цаглінкі, каляровыя алоўкі, папера, клей.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Прыпамінаем вершы і песні, якіх вучыліся на апошніх уроках.
3. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
4. Гутарка на тэму: „Што прыносіць восень?”.

Настаўнік павінен пагаварыць пра змены надвор’я (карацейшыя дні, хутка цямнее, халаднее, сонца менш грэе, трэба цёпла апрацаваць і г.д.) і пра тое, што з дрэў ляцяць каляровыя лісткі, у лясках шмат грыбоў, сабраны ўраджаі і г.д.

Падзел слоў на склады і гукі.

5. Навука верша Алены Благінінай „Восень”.

— Восень, Восень, прывітанне!

Рады мы тваім дарам.

У цябе мы запытаем,

Што прынесла, Восень, нам?

— Я прынесла вам мукі.

— Значыць, будуць піражкі!

— Я прынесла грэчкі.

— Будуць перапечкі.

— Бурачкоў, капусты, круп...

— Будзе боршч і будзе суп.

— Ці вы рады грушам?

— На зіму засушым...

— Ну, а яблыкі, — што мёд!

— На варэнне, на кампот.

— Я прынесла мёду!

Поўную калоду.

— Ты і яблыкаў, і мёду,

Ты і хлеба нам дала.

Ну, а добрае надвор'е
Ты для нас не прыпасла?
— Я пашлю вам дожджык з неба!
— Не, не хочам! Нам не трэба!
Дожджык, не перашкаджай,
Мы збіраем ураджай,
Будзе ў нас багаты год,
А цяпер — у карагод!

Дэкламуем верш з падзелам на ролі. Настаўнік — тэкст Восені, а дзеці — астатнія радкі.

6. Размова пра змест верша.

Настаўнік засяроджвае ўвагу дзяцей на тым, што прыносіць Восень у вершы.

7. Настаўнік раздае вучням па шэсць рысункаў, на іх лісткі рабіны, дуба, каштана і плады з гэтых дрэў.

Задача вучняў — спалучыць іх у пары і назваць. Дзелім назвы на склады і на гукі. Вучні могуць размаляваць рысункі і прыклеіць пары на аркушы паперы. Трэба звярнуць увагу дзяцей на колеры лістоў.

8. Гульня „Кропіць дожджык”.

Кропіць дожджык, кропіць дожджык, (імітуем дождж)

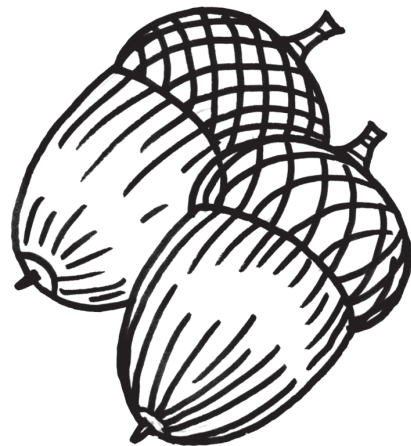
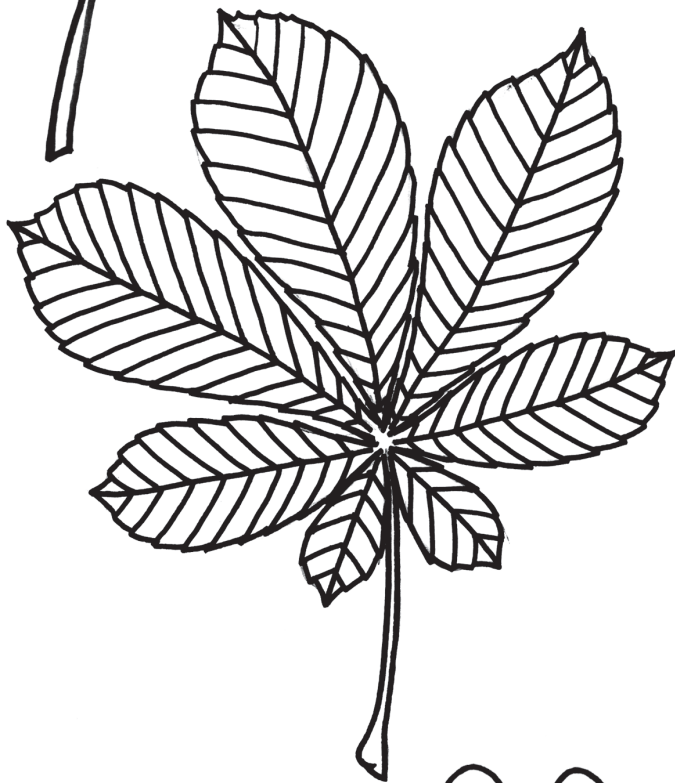
Вецяро, вецяро. (імітуем вецер)

Тут ляціць лісток, там ляціць лісток. (імітуем ападанне лістоў)

Каляровы, каляровы свет. (кружымся)

9. Дэкламацыя верша „Восень”.

10. Развітанне.

29-30. Робім запрашэнні на сустрэчу «Развітанне з восенню». Прыпамінаем вядомыя вершы, песні і гульні.

→ МЭТЫ ўРОКА ←

• Пасля заняткаў вучні:

- умеюць зрабіць запрашэнне,
- памятаюць вершы, песні і гульні з ранейшых урокаў.

• Дыдактычныя сродкі:

вершы, песні і гульні з ранейшых урокаў, каляровы кардон на запрашэнні, надрукаваны тэкст запрашэння, клей, гатовыя ўзоры запрашэнняў, дзіраколы з узорами лісткаў, садавіны, гародніны.

Настаўнік сам выбірае, якой тэхнікай яго вучні зрабляць запрашэнні.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Выкананне запрашэнняў згодна з выбранай раней настаўнікам тэхнікай. Неабходна звярнуць дзецям увагу на эстэтыку выканання запрашэнняў.
4. Паказ і ацэнка запрашэнняў.
5. Прыпамінаем вядомыя вершы, песні і гульні.
6. Развітанне.

Віктар Швед

ВОСЕНІ ПЛАДЫ

Сонечны асенні ранак.
Дзьмухнуў вецярок п'явучы,
З дрэваў падаюць каштаны
Панцыр скінуўшы калючы.

Колькі ж іх чырванабокіх
Спачывае ў дрэваў ценю!
Школьнікі ідуць на ўрокі,
Іх збіраюць у кішэні.

Колькі ж сонейкам сагрэтых
Пад магутным старым дубам
Спіць у кругленькіх берэтах
Жалудоў — аж глянуць любя!

Іх таксама возьмуць дзеці.
Пасля ўрокаў, нечакана,
Зробяць многа розных рэчаў
З жалудоў тых і каштанаў.

31-32. Сустрэча «Развітанне з восенню». Адкрытыя заняткі беларускай мовы.

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• Пасля заняткаў вучні:

- прэзентацыя вывучанага на ўроках беларускай мовы,
- магчымасць аўтапрэзентацыі,
- пераадольванне страху, стрэсу, нясмеласці,
- прэзентацыя спосабу працы на ўроках беларускай мовы (настаўніка і вучняў),
- інтэграцыя настаўнік-вучні-бацькі.

• Дыдактычныя сродкі:

вершы, песні і гульні з урокаў беларускай мовы, загадкі, цаглінкі, рысункі дзяцей.

1. Прывітанне ўсіх прысутных на сустрэчы. Азнаямленне з яе мэтай.
2. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
3. Прэзентацыя вершаў, песень і гульняў з чарговых тэматычных блокаў (Я ўжо вучань, Я і мая сям’я, Ужо восень).

Вершы і песні выконваюць самі вучні. Да гульняў і карагодаў запрашаем таксама бацькоў і ўсіх прысутных на сустрэчы.

4. Навука „зімовага варыянту” песні „Кропіць дожджык”.

Тут сняжынка, там сняжынка
Вецер, вецярок.

Холад і мароз, холад і мароз,
Цэлы белы, цэлы белы свет.

5. Паказ прац першакласнікаў.
6. Можна арганізаваць пачастунак з садавіны і агародніны.
7. Развітанне.

СВЕТ ЗВЯРОЎ

33. Навука песні «Звяртаецца рана» і верша «Пра ката».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць мелодыю і тэкст песні «Звяртаецца рана»,
- дэкламуюць верш «Пра ката».

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

песня на словы Віктара Шведа «Звяртаецца рана», верш «Пра ката».

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.

2. Настаўнік прапануе вучням адгадаць загадку:

Маленькія лапкі,
на лапках драпкі,
ціхенька ступае,
мышак пужае. (кот)

3. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай ўрока.

4. Навука верша „Пра ката”.

Расхацелася катку спаць,
Выйшаў каток пагуляць.
Перайшоў цераз масток,
Замачыў шэры хвосток.
Ішоў каток ля балота,
Бачыць — на лужку вароты.
За варотамі, як гномік,
Стаіць зайчыкавы домік,
Бег да доміка кот спрытна,
Аказаўся той закрытым,
Бо зайчатка яшчэ зранку
Скіраваўся на палянку.

Настаўнік прапануе вучням паказваць пальцамі тое, што ў вершы:

- „коцік” — сярэдні і безыменны пальцы прыціснуты сагнутым вялікім пальцам да далоні, мезенец і ўказальны палец выцягнуты ўверх,
- „масток” — становішча рук гарызантальнае, кончыкі пальцаў дакранаюцца адзін да аднаго,
- „вароты” — зведзеныя кончыкі пальцаў абедзвюх рук прыціснуты адзін да аднаго ў гарызантальным становішчы,
- „домік” — кончыкі пальцаў абедзвюх рук злучаны, далоні нахілены,
- „бег” — указальны і вялікі пальцы рук хутка рухаюцца па сталю,
- „закрыты домік” — рукі сціснуты ў кулак, вялікі палец закрыты астатнімі пальцамі,
- „зайчык” — указальны і сярэдні пальцы разведзены, безыменны і мезенец напайснутыя і нахіленыя да вялікага пальца.

5. Навука песні „Звяртаецца рана”.

Звяртаецца рана
да мамы малыш:
— У збане смятаны
Утапілась мыш.

Дык, пэўна ж ты выняў
мыш гэту, сыноч?
— Не мама я ўкінуў
Ката у збанок.

6. Вучні паўтараюць верш „Пра ката” і песню „Звяртаецца рана”.

7. Развітанне.

ПРЫГОДЫ НУЛІКА

2. Міколка-ратавальнік

Жыве ў высокім доме, на сёмым паверсе, хлопчык Міколка. Вельмі ж ён пацешны. Выйдзе на вуліцу, сядзе на лаўку і сядзіць, думае. А дзеці гушкаюцца, лётаюць паміж дрэў, у пясочніцы корпаюцца. У яго пытаюцца:

— Што робиш, Міколка?

— Варон пералічваю...

А то скажа, што балконы лічыць у сваім доме, галіны на клёне, кветкі на газоне.

Як толькі не клікалі Міколку: і грамацеем, і матэматыкам... З верасня Міколку пачалі называць Нулікам, бо пайшоў вучыцца ў нулявы клас. Ён, канечне, не вельмі падобны на нуль. Хутчэй на луга-вога коніка. Танклявы, падцягнуты, толькі скакаць не любіць. Ходзіць павольна, задуменна.

От аднойчы ішоў ён, пра нешта думаў. А можа, пліты лічыў, па якіх ступаў? Ды раптам аж войкнуў ад знаходкі. Каля самай сцяны ляжаў сапраўдны Нулік. Міколка быццам пачуў яго голас:

— Ратуйце мяне!..

Хлопчык Нулік ухапіў у рукі лічбу Нулік і панёс у сваю кватэру. Бег па лесвіцы і ўвесь час адчуваў у руках не проста абадок з дроціка, а нешта як бы жывое.

Міколка ўскочыў у свой пакой. Паклаў знаходку на белы аркуш паперы, які ляжаў на яго пісьмовым сталё. Ухапіў каляровыя алоўкі і пачаў маляваць Нуліку вочы, нос, рот, вушы.

І здарыўся цуд. Вочы ажылі, і сінія «кропачкі» пачалі азіраць Міколку. Нос Нулікаў чмыхнуў. А рот заварушыўся, і ў пакоі пачуўся пісклявы голас незвычайнага госця:

— Дзе я?.. Што са мной?..

Міколка расказаў усё, як было.

Нулік войкнуў:

— Вой, як моцна я ўдарыўся аб сцяну.

— Цяпер у цябе ёсць вочы, будзеш бачыць, куды каціцца, — супакоіў Міколка.

— Хачу не каціцца, а ісці, як ты, — папрасіў Нулік.

Міколка хуценька дамаляваў Нуліку рукі, ногі. На галаве зрабіў прычоску — накруціў маленькіх нулікаў. І перад ім паўстаў жывы Нулік, якога Міколка не бачыў ні ў сваім падручніку, ні ў мультыках.

+++++

34-35. Гульня «Чорны кот». Партрэт ката.

+++++

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- умеюць падабраць прыметнікі для апісання ката,
- ведаюць назвы, якія апісваюць выгляд ката: кіпцюры, пыса, хвост, поўсць, вушы, лапы, вусы,
- назвы звязаныя з апісаннем ката дзеляць на склады і гукі.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

гульня «Чорны кот», рысункі ката, воўна, ніткі, кукі тканінаў, гарусу і г.п., цаглінкі.

+++++

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік прапануе праспяваць песню „Звяртаецца рана” і прыпомніць верш „Пра ката”
3. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
4. Гульня „Чорны кот”.

Сярод дзяцей выбіраем „ката”. „Кот” трымае ў руках хустку. Апошнія дзеці водзяць карагод і гавораць:

Сталі дзеці ў карагод.

Прышоў да іх(падбіраюць прыметнікі: вясёлы, малы, вялікі, хворы, сумны, галодны, сонны, засморканы, кульгавы і г.д.) кот.

Прыходзіць „кот” і пытае (падбірае голас і выгляд адпаведна да прыметніка):

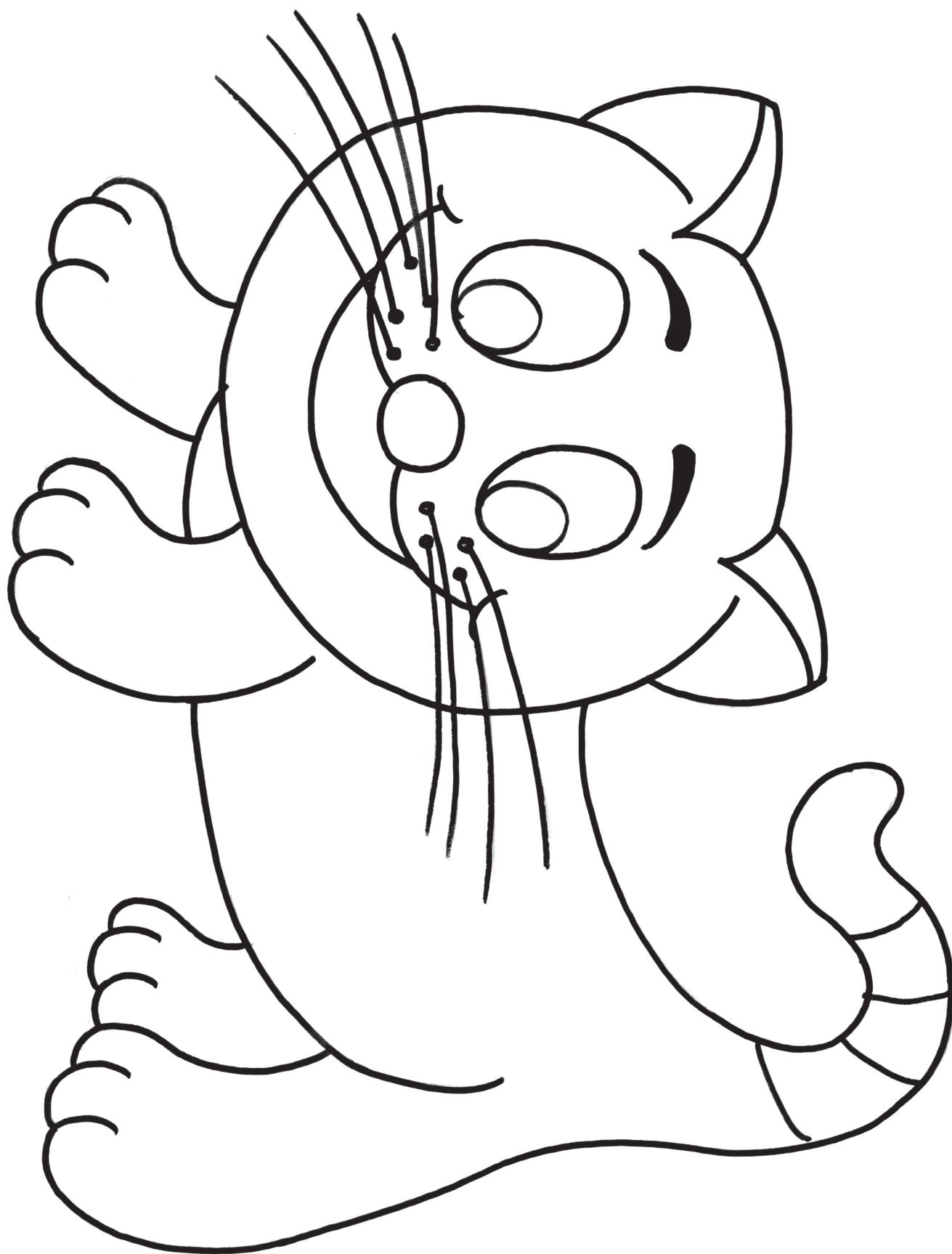
— Каму даць, каму даць?

Каму хустачку аддаць?

Выбірае асобу, якой дае хустку і кажа:

— Даю ... (называе імя асобы).

5. Настаўнік раздае вучням рысункі з партрэтамі ката.
6. Спробы апісання ката. Усе назвы звязаныя з выглядам ката дзелім на склады, некаторыя на гукі.
7. Настаўнік прапануе дзецям выклеіць партрэт ката кусочкамі воўны, гарусу, тканіны.
8. Паказ і ацэнка скончаных прац.
9. Прыпамінаем верш і песню пра ката.
10. Развітанне.

36. Гутарка на тэму: «Якіх звяроў разводзіць бабуля?». Азнямленне з назвамі свойскай жывёлы.

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

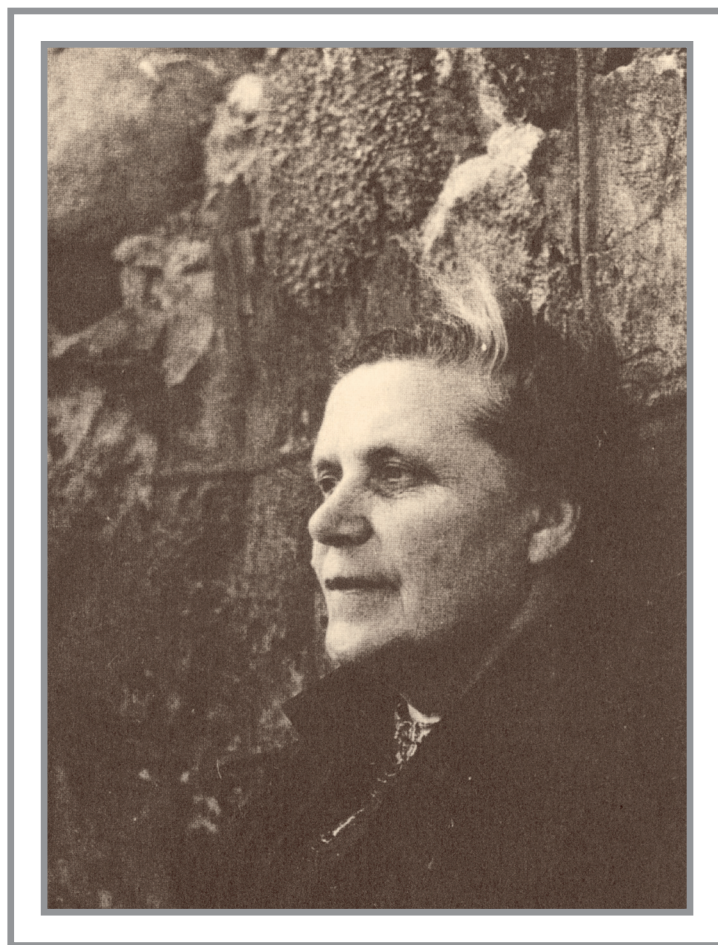
- ведаюць пра асобу Ларысы Геніюш,
- ведаюць назвы свойскай жывёлы,
- назвы свойскай жывёлы дзеляць на склады і гукі,
- ведаюць словы: хлеў, будка, клетка, нара.

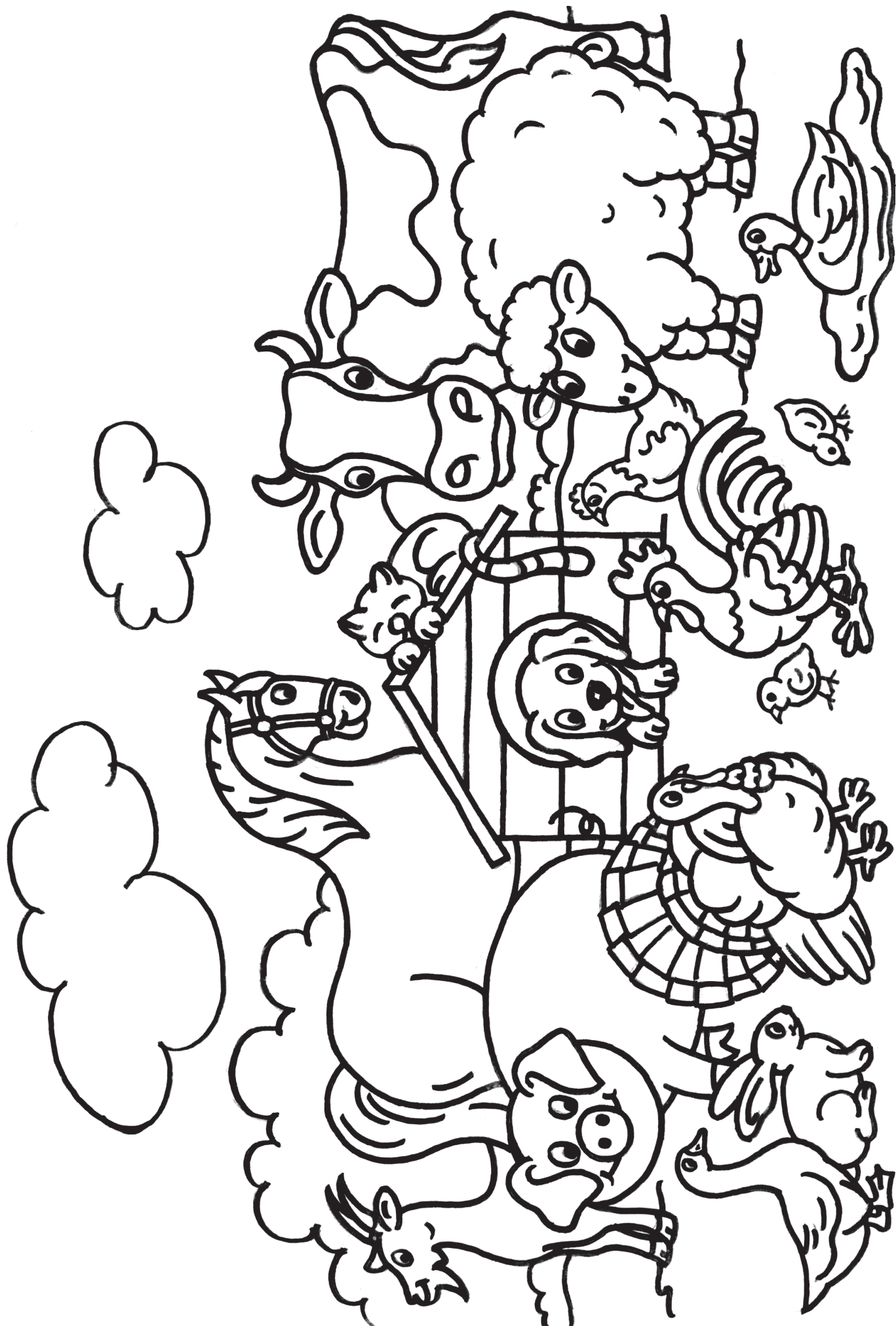
• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

верш Ларысы Геніюш «Унукі», здымкі паэткі, здымкі яе лістоў да ўнукаў з рысункамі звяроў, рысункі для размалёўкі, цаглінкі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Расказ настаўніка пра асобу Ларысы Геніюш. Паказ здымкаў паэткі і яе лістоў да ўнукаў з рысункамі звяроў.
3. Настаўнік чытае вучням верш Ларысы Геніюш „Унукі”.

Доўга, доўга бег цягнік,
Покуль не спыніўся.
Ён марудзіць не прывык,
Вось і замарыўся.
І прыехалі да дзедкі
Ўнукі-малышы ў адведкі.
(...) Дзед вітае:
— Мае дзеткі!
І бабуля:
— Мае кветкі!
І Тарзанчык: „Гаў-гаў-гаў”
І кот Мурзік: „Мяў-мяў-мяў!”
Ўнукі цешацца і скачуць.
І бабуля з дзедам плачуць.
— Гэта з радасці, унукі,
Пасля доўгае разлукі.
4. Размова пра змест верша і яго герояў.
5. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай ўрока.
6. Вучні расказваюць пра звяроў, якіх бачылі ў сваіх бабулі і дзядулі на вёсцы.
7. Настаўнік раздае вучням рысункі. Вучні называюць усіх звяроў. Назвы дзелім на склады і на гукі. Вучні вызначаюць, дзе хто жыве (будка, хлеў, клетка, нара).
8. Настаўнік прапануе вучням размалёваць рысункі.
9. Паказ і ацэнка рысункаў.
10. Развітанне.

Іван Бурсаў

КОТ ЗА КРАТАМІ

Ні блізка, ні далёка, недзе там, куды не загляне цікаўнае вока, у прыцемках ды цішы жылі-былі мышы. У мышыных клопатах час праводзілі, карысці не прыносілі, але і не вельмі шкодзілі. Калі, здаралася, і адкалупнуць ад каўбасы ці сыру нейкае каліва — дык хіба гэта шкода?

І не ведалі б мышы ніякіх турбот, калі б не кот. Яно ж спакон так вядзецца: дзе мышы живуць — абавязкова і кот завядзецца. Вось і жыў па суседству рыжы Кіс, каб ён скіс! Жыцця мышам не даваў — цікаваў, паляваў. Не адна мыш праз гэтага ката засталася без хваста, а якая нябога і зусім без нічога. Але мышы не абураліся: навошта рызыкаваць? На тое яны і мышы, каб трываць.

Аднойчы ўзрушыла ўсіх навіна. Яе прынёс бязхвосты Мыш. Прыбег з двара ды як піскне:

— Ура-а!

Нават павуцінне вакол загайдалася.

Мышы высунуліся хто адкуль, на куртатага Мыша ўставіліся. А той паскроб лапкай за вухам і выпаліў адным духам:

— Усё! Папаўся зладзюга вусаты! Трапіў кот Кіс за краты! Там зараз і сядзіць, мабыць, будучы судзіць...

Мышы спачатку нічога не зразумелі, а потым такі гвалт узнялі, быццам на кірмашы:

— Шу-шу-шу! Шы-шы-шы!..

Да Мыша прыстаюць:

— А ты не мог памыліцца? Дзе сядзіць, кажы?

— На двары, у вязніцы!

Мышам не трэба і каманда: пішчом палезлі на двор паглядзець на ката-арыштанта.

А кот тым часам спаў за бараной, прыхіленай да сцяны, глядзеў свае каціныя сны. І ведаць не ведаў Кіс вусаты, што барана падобна на краты. Ляжыць сабе на дошках, бы вязень у турме, і ў вус не дзьме...

Выкацілася на двор мышыная грамада, згрудзілася вакол ката. Мышы адна адну пад бакі штурхаюць — дзівяцца, разважаюць:

— Хто б мог падумаць! Лю-ба-та! Знайшлася ўправа і на ката!..

— Хай паплача за ўсе перад намі грахі!

— Ха-ха-ха-ха!

— Хі-хі-хі-хі!..

І так мышы гучна смяяліся, з ката кпілі, што ўрэшце яго разбудзілі. Расплюшчыў Кіс левае вока, глянуў навокал, убачыў мышыную грамаду — не па сабе стала кату. Падумаў: «Што гэта за мітынг такі, што за свята? Можа пакуль я спаў, змянілася ўлада? Успомняць мышы пра тое, што я рабіў калісьці, могуць і хвост адгрызці... Трэба пагаварыць з імі ласкава, даведацца, у чым справа?».

Пацягнуўся Кіс, страсянуўся Кіс, пайшоў удоўж сцяны і на волю выйшаў з-пад бараны. Хацеў ветліва запытаць: «Што вам трэба?», ды пасля сну позеху не стрымаў, і атрымалася:

— Мя-я-ў!

І так гэта «мяў» прагучала прачула, што ўсіх мышэй адразу нібы ветрам здзьмула. Шмыгнулі якая куды — далей ад бяды. Лепей жыць, як жылося, у прыцемках ды цішы...

Мышы — яны і ёсць мышы!

37-38. Гутарка на тэму казкі «Дзедава рукавічына». Азнямленне з назвамі звяроў з казкі.

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць назвы звяроў з казкі,
- назвы звяроў з казкі дзеляць на склады і гукі.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

казка «Дзедава рукавічына», лялькі бібабо (героі казкі), каляровая папера, квадраты зялёнай, шэрай, аранжавай, чорнай і карычневай паперы, каляровыя алоўкі, фламастэры, клей, цаглінкі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.

2. Настаўнік чытае або расказвае дзецям казку „Дзедава рукавічына” з выкарыстаннем лялек бібабо.

Жыў дзед і жыла баба. Паехаў дзед у лес і згубіў рукавічыну. Скача жабка. Прыскакала к рукавічынцы і пытаецца:

— Хто ў гэтай рукавічынцы жыве?

Ніхто не адгукаецца. Яна і палезла ў рукавічыну і стала жыць.

Трохі спагадзя паўзе рак. Прыпоўз к рукавічыне і пытаецца:

— Хто тут, у гэтай рукавічыне жыве?

А жабка гаворыць:

— Сама паня-пацягуня. А ты хто?

Рак адказвае:

— А я рак-тарабун. Ці можна мне?

— Лезь, — адказвае жабка.

Трохі спагадзя бяжыць зайчык. Прыбег к рукавічынцы і пытаецца:

— Хто ў гэтай рукавічынцы жыве?

— Сама паня-пацягуня, — гаворыць жабка.

— І рак-тарабун. А ты хто?

— А я па бярэзнічку-прыгун. Ну і я палезу к вам, — кажа зайчык.

— Лезь! — згодна сказалі жабка і рак.

Трохі спагадзя бяжыць лісіца.

— Хто ў гэтай рукавічынцы? — пытаецца.

— Сама паня-пацягуня.

— І рак-тарабун.

— Па бярэзнічку-прыгун. А ты хто? — пытае зайчык.

— А я лісіца-добрая маладзіца. Палезу і я к вам.

— Лезь! — адказалі звяры.

Лісіца ўлезла і сядзіць.

Трохі спагадзя ідзе воўк. Пытаецца:

— Хто ў гэтай рукавічыне жыве?

— Сама паня-пацягуня.

— І рак-тарабун.

— І па бярэзнічку-прыгун.
— І лісіца-добрая маладзіца. А ты хто?
Воўк адказвае:
— А я з-за куста-хапун. І я палезу к вам.
— Ну, лезь! — адказваюць усе.

Улез і воўк.

Трохі спагадзя ідзе мядзведзь. Прыйшоў к рукавічыне, пытаецца:

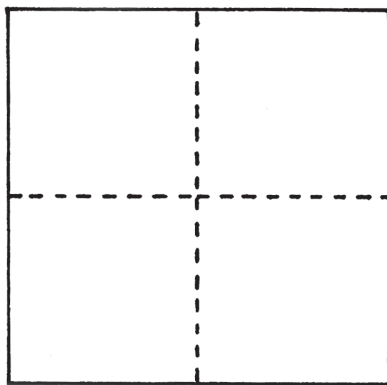
— Хто ў гэтай рукавічыне жыве?
— Сама паня-пацягуня.
— І рак-тарабун.
— І па бярэзнічку-прыгун.
— І лісіца-добрая маладзіца.
— І з-за куста-хапун. А ты?
— А я зверху-паціскун. Пусціце мяне к сабе.
— Не, не, — крычаць усе, — у нас недзе — адказваюць усе.
— Ну, я зверху сяду, — гаворыць мядзведзь.

Узлез наверх, як ціскануў. І паціснуў усіх на праснак. Злез з рукавіцы, падняў беражок, паглядзеў. Аж усе і паціснуты!

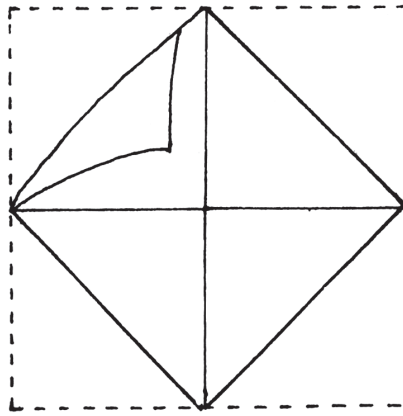
3. Размова пра змест казкі. Дзеці называюць звяроў з казкі. Назвы дзеляць на склады і гукі.
4. Вучні імітуюць рухі звяроў з казкі, скачуць як жабкі і зайчыкі, поўзаюць як ракі, ходзяць як лісіцы, ваўкі і мядзведзі.
5. Настаўнік паказвае дзецям „Звяры-складанкі” з паперы і прапануе ім зрабіць такіх жа.

Для складанак патрэбныя квадраты 25 на 25 сантыметраў зялёнай, шэрай, аранжавай, чорнай і карычневай паперы. Дзеці такую складанку называюць часта „пекла-неба”.

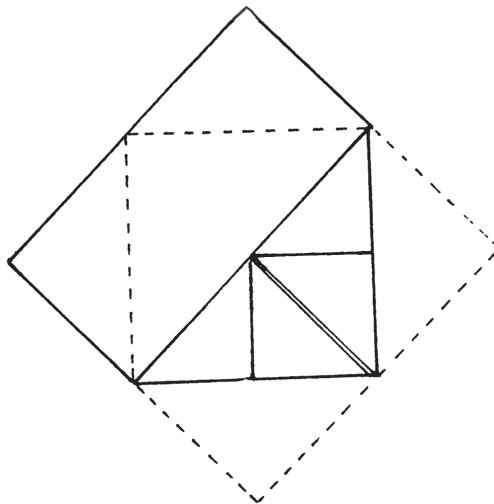
Квадрат складаем на палавіну, раскладаем і складаем яшчэ раз супрацьлегла да атрыманай раней лініі згібу. Зноў раскладаем паперу. Цяпер яна падзеленая на чатыры аднолькавыя квадраты.

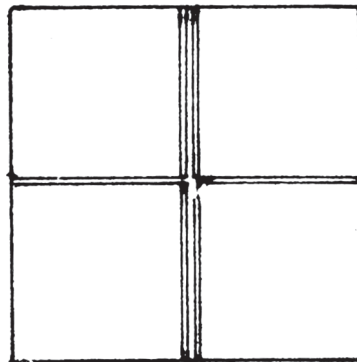
Цяпер па чарзе загінаем усе рогі ўсярэдзіну так, каб зноў атрымаўся квадрат (меншы чым раней). Адварочваем яго загібамі ўніз.

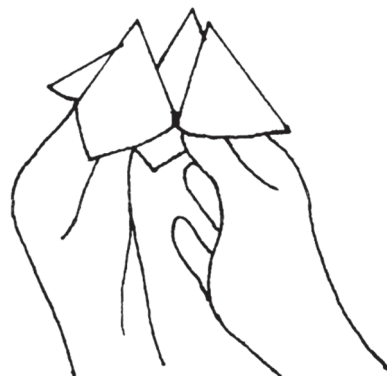
Зноў загінаем усярэдзіну ўсе рогі. Цяпер наш квадрат яшчэ меншы.

Квадрат адварочваем загібамі ўніз, бачым цяпер чатыры малыя кішэнькі.

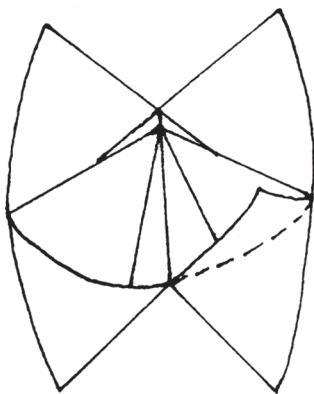

Вялікія і ўказальныя пальцы абедзвюх рук усаўваем у кожную кішэньку. Раскладаем і маем гатовую складанку.

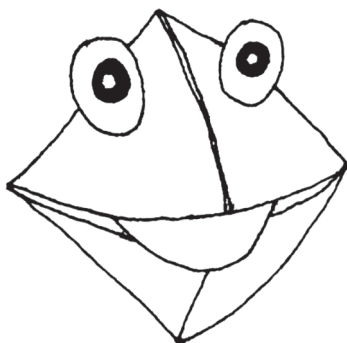

Чарговыя крокі залежаць ад таго, якога звяра робім.

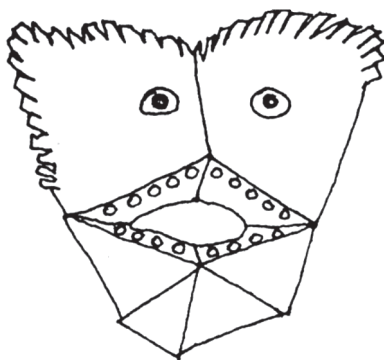
Жаба Усе верхавіны загінаем усярэдзіну і прыклеіваем. Адварочваем і склейваем згары і знізу.

Робім вочы, язык, прыклеіваем гэта і нашая жаба ўжо гатовая.

Лісіца Загінаем толькі ніжнія рогі. Адварочваем і клеім згары і знізу. Надрэзваем зверху. Робім язык, вочы, зубы і прыклеіваем іх у адпаведных месцах. Лісіца таксама гатовая.

Такім жа чынам робім астатніх звяроў.

6. Спробы інсцэніроўкі казкі.

7. Развітанне.

Авяр'ян Дзеружынскі

АВЕЧКІ

Я пасу авечкі
Каля самай рэчкі,
Воўна ў іх
Бялюткая,
Мяккая,
Танюткая.
Будзе
На валёнкі,
Будзе на панчошкі
І на рукавічкі
Застанецца трошкі.

39. Навука песні «Стара бабуленька козліка мела». Гульня «Пакажы жывёлу».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць мелодыю і словы песні «Стара бабуленька козліка мела»,
- памятаюць назвы звяроў,
- назвы звяроў дзеляць на склады і гукі,

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

песня «Стара бабуленька козліка мела», гульня «Пакажы жывёлу», цаглінкі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік прапануе прыпомніць вядомыя вучням вершы і песні пра звяроў.
3. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
4. Навука песні „Стара бабуленька козліка мела”.

Стара бабуленька козліка мела.
Бэ-бэ-бэ-бэ!
Козліка мела.

Зранку да вечара за ім глядзела.
Бэ-бэ-бэ-бэ!
За ім глядзела.

Бабулька козліка вельмі любіла.
Бэ-бэ-бэ-бэ!
Вельмі любіла.

Сенам, саломаю штодня карміла.
Бэ-бэ-бэ-бэ!
Штодня карміла.

5. Гульня „Пакажы жывёлу”.

Настаўнік дзеліць вучняў на каманды (4-5 гульцоў у кожнай). На працягу 5 хвілінаў каманды выбіраюць якую-небудзь жывёлу і спрабуюць паказаць яе. У паказе жывёлы прымаюць удзел усе гульцы каманды, прычым на падлозе мусіць стаяць адпаведная колькасць ног удзельнікаў.

Астатнія каманды павінны адгадаць назву жывёлы. Назвы дзелім на склады і гукі.

6. Выкананне песні „Стара бабуленька козліка мела”.
7. Развітанне.

40-41. Азнямленне з назвамі птушак, якія живуць побач нас. Гульня «Верабейка».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць назвы птушак, якія живуць побач нас,
- назвы птушак дзеляць на склады і гукі.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

тэкст пра шэрага вераб'я, здымкі птушак: снегіры, сініцы, верабей, сарока, гульня «Верабейка», цаглінкі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.

2. Настаўнік просіць адгадаць загадку:

Крыльцы маюць,
У неба ўзлятаюць.
Ад ранку да змяркання
Іх чуюм шчабятанне. (птушкі)

3. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.

4. Настаўнік чытае тэкст пра шэрага вераб'я.

На высокай бярозе, недалёка ад дома, у якім жыў хлопчык Янка, нечакана і неспадзявана для птушынай сям'і з'явілася маленькая скрыначка. Шэранькі верабейчык, які штодня прылятаў да гэтай бярозы ў пошуках ежы або проста дзеля сустрэчы са сваімі сябрамі-вераб'ямі, спачатку нічога незвычайнага не заўважаў. Ён скакаў на адной ножцы і сам сябе суцяшаў:

— Чык-чырык! Чык-чырык! Я да холаду прывык! Я да голаду прывык!

Затым верабейчык узмахнуў крыльцамі і накіраваўся да любімай галінкі, на якой не раз даводзілася адпачываць. І раптам убачыў, што да галінкі прымацаваная маленькая скрыначка, а ў ёй...

Не паспеў верабейчык здзівіцца і ўзрадавацца, як пачуў:

— Цінь-цень! Цінь-цень! Добры дзень! Добры дзень!

Невялічкая птушачка з жоўтым живоцікам „паядала” сваімі цёмнымі вочкамі толькі што знойдзеныя верабейчыкам прыпасы. Хоць лічыцца верабейчык задзірам, але ў выхаванасці яму не адмовіш:

— Ціў-ціў! Ціў-ціў! Хто не еў? Хто не піў? Прашу да стала.

Птушачка села на край скрыначкі і давай дзяўбці, прыгаворваючы:

— Цінь-цень! Мала, мала, дайце мне кавалак сала!

„Ух, ненаедная”, — падумаў верабейчык. Не паспеў ён вымавіць гэтыя словы, як хтосьці закрычаў:

— Кар-кар! Пажар! Пажар!

На крык зляцеліся іншыя птушкі. Спалоханыя, яны глядзелі на суседняе дрэва, шэрыя галінкі якога цяпер палымнелі. Толькі адна сарока, што лётае блізка і далёка, якая ведае пра тое, чаго яшчэ і няма, бойка засакатала:

— Чы-чы-чы-це!

Не крычы-чыце!
Лепей крыху памаўчы-чыце!
Сёння ўначы-чы-чы
Прыляцелі з поўначы-чы-чы,
Селі на галінку
Адпачы-чыць хвілінку
Даўнія сябры.
Зваць іх...

Птушыны гоман заглушыў апошнія словы сарокі. А можа, вы, ведаеце, пра якіх птушак яна казалася?

5. Размова пра змест тэксту.

Хто з птушак падняў перапалох? Чаму сарока крычала: „Пажар”? Як называецца маленькая скрыначка з прыпасамі для птушак? Чаму яна так называецца? Ці вы бычылі птушку з жоўтым жывоцікам? Як яе зваць? Чым любіць ласавацца сінічка? Калі адбываюцца падзеі казкі — зімой, вясной, восенню ці летам?

Падчас размовы і адказаў на чарговыя пытанні настаўнік паказвае здымкі птушак. Назвы птушак дзелім на склады і гукі.

6. Гульня „Верабейка”.

Вучні становяцца ў кола, пасярэдзіне — „верабей”. Карагод спявае:

Як пайшоў верабей
На сметнічку,
Сабіраў, сабіраў
Усю дружыначку.
Мала нас, мала нас
На булачку хлеба,
Пазваць, пазваць
Каго яшчэ трэба.
Тут „верабей” называе, каго ён выбраў. Дзеці спяваюць далей:
— Яшчэ мне, яшчэ мне (імя) трэба.

Пасля кожнага паўтарэння песні „верабей” забірае да сябе каго-небудзь з карагода. Ходзяць і спяваюць пакуль не застанецца з круга двое. Тады не выбраныя рухаюцца ў другі бок і спяваюць:

Як пайшоў верабей
На сметнічку,
Раскідаў, раскідаў
Усю дружыначку.
Многа нас, многа нас
На булачку хлеба,
Пазваць, пазваць
Каго яшчэ трэба.
Цяпер „верабей” называе таго з дзяцей, каго хоча аддаць, а ўсе спяваюць:
— Ужо мне, ужо мне ... (імя) не трэба.

Так гуляем, пакуль „верабей” не аддасць усіх, каго ён узяў да сябе.

7. Развітанне.

42. Навука песні «Самотны папугай».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць мелодыю і словы песні «Самотны папугай»,
- ведаюць, дзе і як жывуць папугаі.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

песня «Самотны папугай», здымкі розных відаў папугаяў, фарбы, пэндзлі, аркушы паперы.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Навука песні на словы Міры Лукшы „Самотны папугай”.

Кешка-папугай
ўсеўся на плячы.
Кешка-папугай
у плячо таўчэ.
Дайце трубку
мне пад дзюбку
зазваню у цёплы край!

Я самотны, я самотны.
Я — самотны папугай!

Кешка-папугай
хоча ў цёплы край.
Да маленькіх негранят,
ільвянят і сланят,
малпянят і струсянят
і да зебранят!

Я самотны, я самотны...

4. Паказ здымкаў розных відаў папугаяў. Расказ настаўніка пра гэтыя птушкі.
5. Настаўнік прапануе вучням намаляваць папугая, каб Кешка меў сябра.
6. Паказ і ацэнка прац.
7. Развітанне.

ЭЙ, КАЛЯДАЧКІ...

43-44. Паказ фільма «Маленькая калядная казка».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць, што ёсць краіна — Швецыя,
- ведаюць галоўных герояў фільма,
- ведаюць словы і словазлучэнні: кіно, глядзець фільм, здымаць кіно.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

фільм «Маленькая калядная казка» <http://www.youtube.com/watch?v=G4qF1vDNE-EE> мапа Еўропы.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Паказ фільма „Малая калядная казка”.
4. Размова на тэму фільма.
 - Пра каго расказвае фільм?
 - Хто ў фільме галоўны герой?
 - Што здарылася Ну-Ну?
 - Дзе адбываюцца ўсе падзеі?
 - У якіх месцаў пабываў Ну-Ну?
 - Хто ім займаўся?
 - Што можаце сказаць пра дзяўчыну ўласніцу мішкі?

Настаўнік паказвае на мапе Швецыю, размаўляе з вучнямі пра шведскія святочныя традыцыі паказаныя ў фільме.

5. Развітанне.

Васіль Жуковіч

КАЛЯДНІКІ

Ідуць каляднікі, ідуць
па ўсёй краіне самабытнай,
сцяжынку з даўніны вядуць
пад зыркай зоркай старажытнай.

Ідуць вясёлай грамадой,
народ вітаюць калядой.

Сцяжынку памяці вядуць;
што ім зімовы рэзкі вецер!
Ідуць каляднікі, ідуць -
любві, надзеі, веры дзеці.

45. Навука песні на словы Віктара Шведа «На санках Міколка».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць мелодыю і словы песні «На санках Міколка»,
- ведаюць назвы зімовых месяцаў,
- дзеляць назвы месяцаў на склады.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

песня «На санках Міколка», верш «Зімовая пара».

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Настаўнік прапануе вучням паслухаць верш Н. Парукава „Зімовая пара”.

Стукаецца месяц Снежань
Колкім ветрам, снегам свежым.
Пасівеў увесь абшар,
Дзед Мароз тут гаспадар.
Прыйдзе Студзень гаспадарыць,
Маразамі ён ударыць.
Лес пабеліць і кусты,
Навядзе, як шкло масты.
Люты ў госці завітае,
Гурбы скрозь панамятае,
Поле ўкрые з краю ў край -
Будзе добры ўраджай.

4. Выказванні дзяцей на тэму зместу верша.

Трэба засяродзіць увагу дзяцей на словазлучэнні з верша: пасівеў увесь абшар, маразамі ён ударыць, лес пабеліць і кусты, як шкло масты, укрые з краю ў край.

Вучні называюць зімовыя месяцы і тлумачаць адкуль пайшлі гэтыя назвы. Дзеляць іх на склады.

5. Навука песні „На санках Міколка”.

На санках Міколка
ў сцюдзённым мароз
зялёную ёлку
да хаты прывёз.
У цацкі прыбрана
прынесла з сабой
пах лесу духмяны,
святочны настрой.
І хоць мароз колкі,

на шыбінах лёд,
прыемна так з ёлкай
сустрэць Новы год.
У цацкі прыбрана...

6. Вучні напамінаюць назвы зімовых месяцаў.
7. Развітанне.

ПРЫГОДЫ НУЛІКА

12. Тры, чатыры, пяць...

Міколку спадабалася быць настаўнікам.

Цяпер ён кожны дзень вучыў Нуліка ўсяму, што сам ведаў. А найбольш яму падабалася матэматыка. Міколку хацелася, каб і Нулік пасябраваў з лічбамі, сваімі родзічамі.

— Сёння будзем пісаць лічбу **3**, — аб’явіў Міколка.

Ён узяў чысты сшытак у клетачку, ручку і вывёў тройку, вельмі ж падобную на літару «З». Патлумачыў:

— Лічба **3** складваецца з двух паўнулікаў.

— Як гэта? — здзівіўся Нулік.

— А вось так: у правым куточку клетачкі ставім кропку, ад яе выпісваем паўкруг, як маладзічок. Ад яго выкручваем уніз новы паўкруг. Лічба гатова!

Нулік цярпліва пазіраў, як Міколка вадзіў ручкай па паперы. І сам паспрабаваў напісаць лічбу

3. Праўда, яна ў яго атрымалася не такая роўная, як у настаўніка.

— Слухай, Міколка, а што гэтай лічбай можна рабіць? — спытаў Нулік.

— Ну-у, — задумаўся Міколка, — помніш, мы читалі казку пра Ніф-Ніфа, Нуф-Нуфа і Наф-Нафа?

— Ага, цікавая казка пра парсят.

— А колькі іх?

— Тры!

— Вось бачыш, лічба **3** і спатрэбілася, — задаволена сказаў настаўнік.

— Ага, там сярод іх быў адзін самы разумны, як ты.

— Не абзывайся, — папярэдзіў Міколка і прадаўжаў тлумачыць: — А яшчэ лічбай **3** можна палічыць галовы ў Змея Гарыныча. Іх тры!.. 3 трох фламастэраў можна скласці трохвугольнік.

— Ну, складзі, — папрасіў Нулік.

Міколка выканаў яго просьбу і выдаў новую прыдумку:

— Лічбай тры можна пералічыць нашу сям’ю: мама, тата і я — іх сын.

— А бабуля? — нагадаў Кулік.

— Бабуля — чацвёртая, — пагадзіўся Міколка.

— А я?

— Ты — пяты. Правільна, цяпер у нашай кватэры пяць жыхароў.

Міколка навучыў Нуліка пісаць лічбы 4 і 5.

А бабуля тым часам закончыла вязаць рукавічку і загадала загадкі на лічбы **3, 4, 5**. Вось яны:

— Пяць брацікаў у адным доміку жывуць. Што гэта?

— На чатырох нагах стаіць, а хадзіць не можа. Што такое?

— Два бацькі і два сыны падзялілі паміж сабой тры яблыкі так, што кожнаму дасталося па аднаму яблыку. Ці можа так быць?..

46-47. Робім цацкі на ёлку. Навука калядкі «Свецяць, свецяць зорачкі».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

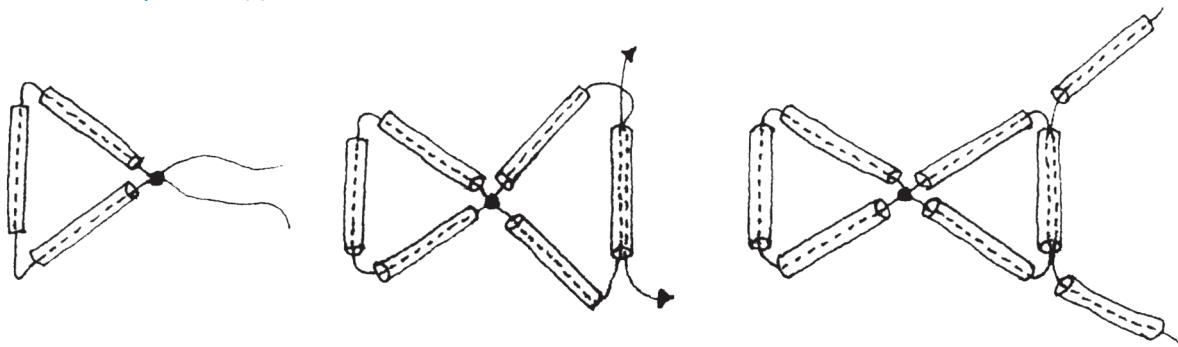
- ведаюць мелодыю і словы калядкі «Свецяць, свецяць зорачкі»,
- умеюць самастойна або з дапамогай дарослай асобы зрабіць саламяныя ланцугі на ёлку.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

калядка «Свецяць, свецяць зорачкі», ніткі, іголки, салома, нажніцы, каляровая папера, клей.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Вучні расказваюць пра тое, калі ў іхніх хатах стаўляць ёлку, хто і як яе ўбіраюць.
3. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
4. Паказ розных саламяных цацак і ланцугоў. Расказ настаўніка пра тое, як людзі раней выстройвалі свае ёлкі.
5. Навука вырабу ланцугоў з саломы.

Трэба парэзаць салому на роўныя кусочки. Адную нітку зацягваем у дзве іголки. Нанізваем тры саломінкі і завязваем вузлік. Цяпер на кожную іголку нанізваем па адной саломінцы, а праз трэцюю перакладаем супрацьлегла абедззве іголки. Зноў нанізваем па адной саломінцы на кожную нітку і вяжам вузлік і г.д.

6. Навука калядкі „Свецяць, свецяць зорачкі”.

Свецяць, свецяць зорачкі,
Зоркі брыльянцістыя,
На палі, узгорачкі,
На лясы цяністыя.

Ціша сёння ўвечары
На ўвесь свет пасцелецця.
Залатымі шышкамі
Мы асыплем елачку.

Загарыся свечкамі
Залатымі, яснымі.
Слава Богу Ўзвышняму,
На зямельцы шчасцейка.

7. Развітанне.

#####

48. Навука калядкі «Саўка ды Грышка». Гульня «Вецер дзьме на...».

#####

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць мелодыю і словы калядкі «Саўка ды Грышка»,
- ведаюць, што гэта такое «дуда» і як яна выглядае.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

калядка «Саўка ды Грышка, здымкі дуды, гульня «Вецер дзьме на...», фільм «Калядная гісторыя» http://belsat.eu/be/nasze_programy/episode/m,4558,kaliadnaia-ghistoryia.html

#####

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Навука калядкі „Саўка ды Грышка”.

Саўка ды Грышка ладзілі дуду
Павесяліцца з ёй на Каляду.
Ду-ду-ду-ду, ду-ду-ду-ду,
З ёй на Каляду.

Як разышліся музыкі, гу-га!
Згінула гора, згінула туга.
Туга-туга, тугу-туга.
Згінула туга.

Язэп старэнькі, ёмкі ўзяўшы прут,
Кіем на дзверы паказаў ім тут.
Ту-ту-ту-ту, ту-ту-ту-ту,
Паказаў ім тут.

— Вы сабе грайце сваё го-ца-ца,
Толькі не збудзьце малага Хрыста.
Го-ца-ца-ца, го-ца-ца-ца
Малага Хрыста.

4. Расказ настаўніка пра беларускі народны інструмент — дуду.
5. Гульня „Вецер дзьме на...”.

Дзеці сядуць у кола. Вядучы стаіць у цэнтры кола і кажа наступную фразу: „Вецер дзьме на тых, хто сёння ў нагавіцах”. Усе, каму падыходзіць гэтая прыкмета, мусяць устаць са свайго месца і заняць іншае. Пры гэтым гульцы не павінны сядзець на суседнія крэслы і зноў вяртацца на свае. Заняць вольнае крэсла імкнецца і вядучы.

Той удзельнік, які застаўся без крэсла, становіцца вядучым і працягвае гульню. Ён займае месца ў цэнтры кола і называе іншую прыкмету (напрыклад „Вецер дзьме на тых, каму падабаецца марозіва”).

6. Глядзім філь „Калядная гісторыя” http://belsat.eu/be/nasze_programy/episode/m,4558,kaliad-naia-ghistoryia.html
7. Выказванні вучняў на тэму фільма.
8. Вучні спяваюць вядомыя ім калядкі.
9. Развітанне.

НАШЫЯ БАБУЛІ

49-50. Візіт у старой бабулінай хаце.

Калі ў школе або непадалёк яе ёсць такая хата ці экспазіцыя, можна яе наведаць і там правесці заняткі. Калі такой магчымасці няма, прапаную паказаць вучням фільм «У сялянскай хаце» з дыску «З жыцця селяніна» Ганны і Валянціна Кандрацюкоў.

→ МЭТЫ ўРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАў ВУЧНІ:

- ведаюць як выглядалі беларускія хаты,
- ведаюць назвы хатняга абсталявання,
- ведаюць назвы некаторых прыладаў хатняга ўжытку,
- маюць уяўленне пра жыццё сваіх продкаў.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

старая хата з абсталяваннем або фільм Ганны і Валянціна Кандрацюкоў «У сялянскай хаце» з дыску «З жыцця селяніна», кніжка «Поўна хата экспанатаў» Ганны Кандрацюк, аркушы паперы, каляровыя алоўкі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
Настаўнік прапануе вучням паглядзець як жылі нашыя продкі.
3. Паказ фільма.
4. Размова пра тое, як выглядалі хаты нашых продкаў.
Настаўнік павінен праверыць, колькі вучні зразумелі і запамяталі з фільма.
5. Размова пра хатняе абсталяванне і прылады хатняга ўжытку з выкарыстаннем кніжкі „Поўна хата экспанатаў”.
6. Вучні адказваюць на пытанне, ці хацелі б пажыць у такой хаце. Абгрунтоўваюць свае адказы.
7. Настаўнік прапануе вучням намалюваць тое, што ім найбольш у гэтай хаце спадабалася.
8. Паказ і ацэнка прац.
9. Настаўнік чытае верш Віктара Шведа „Поўна хата экспанатаў”.

Помню дзеда хату,
Поўну экспанатаў:
З карэнняў калыска,
Гліняная міска,
Драўляная лыжка,
Двайная гладышка,
Святыя іконы,

Круглы серп зублёны,
Вялікія кросны,
Кадаўбец дзівосны,
Каменныя жорны,
Дзяжа на хлеб чорны,
Стары калаўротак,
Са сноўніцай мотак,
Гладкая качалка,
Крэсіва — запалкі...
У нябыце хата
І ўсе экспанаты.

10. Развітанне.

Алесь Якімовіч

ПЕРШАЕ ЯЕЧКА

Хадзіў дзед на паляванне. Паляваў ад ранку да змяркання. Зморыцца, аж слова не прамовіць, а звярыны не зловіць. Ідзе дахаты, ледзь не плача.

Вось дык няўдача!

Баба дзеда лае, што дарма гуляе, топча лапці, ірве аборы. Ну і гора!

Слухаць дзеду горка бабіну гаворку.

— Ты, баба, мяне не лай! Злаўлю табе звера: чакай!

Цэлы дзень дзед хадзіў, курку-рабку злавіў.

Рада баба, скача, а курка кудахча: „Куд-куды, куд-куды! Дайце грэчкі і вады!”.

Бабка курку накарміла, вадой напайла. Села курка на вечка ды знесла яечка.

Бегла мышка пад скрыначку, цягнула скарыначку, хвостом вільнула, яечка скранула.

Яечка скацілася — трах! — і разбілася...

Убачыла баба, загаласіла ды з жалю ўсе гаршкі пабіла. Сама сярод хаты села і — абамлела...

Тут дзед стрэльбу схпіў, порахам набіў. Кінуўся да мышкі, а мышка — на вышкі.

Дзед за ёю:

— Ілжэш! Ад мяне не ўцячэш!

За парог зачапіўся і паваліўся.

Набіў дзед гузак з добры кулак. Ляжыць, уздыхае, мышку лае.

Ішлі бабы па ваду, пабачылі тую бяду, пачалі рукамі махаць, людзей на дапамогу склікаць.

Прыбеглі старыя, за старымі — малыя. Дзеда паднялі, бабу вадой адлілі.

Вось дык бяда!

А пакуль там крычалі ды бедавалі, курка села ў падпечку ды знесла другое яечка. Круглае, белае, моцнае, спелае. Яшчэ лепшае за першае!

Рада баба, рад і дзед: будзе яечня на абед!

Баба патэльнію ўзяла, яечню спякла. Паклікала гасцей — старых і дзяцей.

Усе елі колькі хацелі. З-за стала ўсталі, песні заспявалі. Узяліся за бокі, пусціліся ў скокі.

Скакалі, скакалі ды годзе казалі.

Вось вам і казка. Чытайце, калі ласка!

51. Чым займаліся нашыя бабулі ўзімку? Гульня «Мышка».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць адказ на пытанне з тэмы ўрока,
- умеюць назваць традыцыйныя беларускія віды творчасці: вышыўка, ткацтва, выцінанка, вязанне на дротах і шыдэлку, саломапляценне і г.п.
- разумеюць значэнне слова «вэчуркі».

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

інтэрнэт старонкі: http://be.wikipedia.org/wiki/Беларускае_народнае_ткацтва, <http://be.wikipedia.org/wiki/Выцінанка>, гатовыя вырабы: з саломы, вышыты ручнік, кашуля, абрус, кветкі з паперы, тканы ходнік, капа, выцінанкі і г.п., гульня «Мышка».

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік паказвае вучням гатовыя вырабы, звязаныя з традыцыйным беларускім рамяством.
Трэба даць вучням магчымасць дакладна разледзець усё. У дзяцей напэўна ўзнікнуць пытанні, на якія вы павінны адказаць.
Настаўнік знаёміць з тэмай ўрока.
3. Расказ пра даўнія „вэчуркі” і пра тое, што на іх адбывалася (праца: скубанне пер’я, прадзенне, вышыўка, вязанне, але таксама спевы, гульні і танцы).
4. Гульня „Мышка”. (у нас называлі яе калісьці „Калечка”)

Дзеці сядуць у адзін рад. Пры дапамозе лічылі:

Тут на лаўцы
Дзеці селі,
Тут вароны паляцелі.
Тут прыселі ля варот,
Гэта „маці”,
Гэта „кот”!

Дзеці выбіраюць „маці” і „ката”. „Кот” адыходзіць убок, дзеці кладуць свае рукі далонямі адна да адной.

„Маці”, заціснуўшы „мышку” (невялікі плоскі прадмет — манета, гузік, каменьчык) паміж складзенымі далонямі, абыходзіць усіх гульцоў і імітуе перадачу „мышкі”. Яна праводзіць сваімі рукамі паміж далонямі кожнага, прыгаворваючы: „Гэтак не дала, гэтак не дала, гэтак падумаю, гэты няхай пачакае”. Непрыкметна яна перадае каму-небудзь „мышку”. Абышоўшы ўсіх, яна кліча „ката”, які павінен адгадаць, у каго „мышка”. Калі „кот” пакажа на таго, хто яе трымае, той становіцца „катом”, а былы „кот” займае месца гульца. Калі не адгадае — адыходзіць убок. Гульня працягваецца. „Кот”, які не знайшоў „мышку” пасля трох спробаў, выбывае з гульні, а яго месца займае дзіця, у якога была „мышка” ў апошні раз.

5. Развітанне.

+++++

52-53. Навука песні «Бабчына памочніца» і верша «Бабулі».

+++++

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць мелодыю і словы песні «Бабчына памочніца»,
- дэкламуюць верш «Бабулі».

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

песня «Бабчына памочніца», верш Авяр’яна Дзеружынскага «Бабулі», казка «Як кот звяроў напалохаў».

+++++

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Расказы дзяцей пра свае бабулі.
Вучні гавораць, дзе жывуць іхнія бабулі, чым яны займаюцца, як праводзяць час.
4. Навука песні „Бабчына памочніца”.
Вачаняткі — васілёк,
А валосікі — лянок.
Вось якая ў бабкі ўнучка -
Бабчына памочніца.

Ледзьве ранічкай прачнецца,
Схопіць звонкае вядзерца
І да студні — скокам-скок!
Бабчына памочніца.

Курак беленькіх напоіць,
Куранятак супакоіць:
— Не сумуйце, тут я, тут!...-
Кажа ім памочніца.
5. Вучні расказваюць, у які спосаб яны стараюцца дапамагчы сваім бабулям.
6. Навука верша „Бабулі”.
— Бабкі лепшае няма,
Як мая, у цэлым свеце.
Не крычыць яна дарма,
Ласкаю прывеціць.
Звяза цёплыя пальчаткі
Мне на Новы год,
А калі спячэ аладкі -
Скачуць самі ў рот!

А мая бабуля казкі
Любіць
Баіць-гаварыць,
Цэлы вечар
Будзеш слухаць,
Сон не здолее змарыць (...)
Безліч казак бабка знае,
Іх заўжды ахвотна бае.

І таму
Шануюць дзеці
Сваіх бабак нездарма,
Бо для іх
Нікога ў свеце
Ласкавейшага няма.

7. Народная беларуская казка „Як кот звяроў напалохаў”.

Жыў дзед ды баба. І быў у іх кот. Дзед кашалі плёў, баба кудзелю прала, а кот; паляваць на мышэй хадзіў.

Вось пайшоў раз кот у лес на паляванне ды і заблудзіўся. Шукаў, шукаў дарогу дадому — не знайшоў. Сеў пад ялінай і плача

Бяжыць лісіца. Ubачыла ката, заглядзелася: ніколі яшчэ такога звера ў сваім лесе не сустракала!

— Ты хто такі будзеш? — пытаецца.

— Я — Кот Мурлыковіч.

— А чаго ж ты плачаш, Кот Мурлыковіч?

Расказаў ёй кот аб сваёй прыгодзе.

— Хе, — кажа лісіца, — каб толькі тае бяды! Ідзі да мяне жыць. Будзеш у мяне за гаспадара.

— Добра, — кажа кот.

Вось прыходзіць ён да лісіцы. А ў яе курэй — і смажаных, і вараных. Наеўся кот і спаць уклаўся.

Тым часам бяжыць па лесе воўк: топ-топ, шлёп-шлёп!

Пачула лісіца, выскачыла з хаты ды як закрычыць:

— Хто гэта ў маім лесе стукоча-тупоча? Хто майму гаспадару спаць не дае?

— А хто ж у цябе гаспадар? — пытаецца воўк.

— У мяне не гаспадар, а гаспадарышча, хвост з памялішча: як махне, дык адразу заб’е.

Узяла ваўка цікаvasць. Ён і кажа:

— А ці нельга было б, кумка, хоць адным вокам паглядзець на твайго гаспадара?

— Паглядзець-то можна, — адказвае лісіца, — але без падарунка лепш не прыходзь. Мой гаспадар падарункі любіць.

— Добра, будзе падарунак, — сказаў воўк і пабег далей.

Вярнулася лісіца ў хату.

А тым часам ідзе па лесе мядзведзь: трэсь-лом, трэсь-лом, трэсь-лом!

Пачула лісіца, выскачыла з хаты ды як закрычыць зноў:

— Хто гэта ў маім лесе трашчыць? Хто майму гаспадару спаць не дае?

— А хто ў цябе гаспадар? — пытаецца мядзведзь.

— У мяне не гаспадар, а гаспадарышча, хвост з памялішча: як махне, дык адразу заб’е.

І мядзведзь ўзяла цікаvasць: які такі гаспадар у лісіцы, што хвостом усіх забівае? Вось ён і кажа:

— А ці нельга было б, лісічка-сястрычка, хоць паглядзець на твайго гаспадара?

— Паглядзець можна, — кажа лісіца. — Толькі без падарунка не прыходзь. Мой гаспадар падарункі любіць.

— Добра, падарунак будзе, — сказаў мядзведзь і пайшоў далей.

Прабеглі яшчэ дзік-сякач і заяц-шарак. Лісіца і іх сваім гаспадаром напалохала.

Сабраліся звяры і моцна задумаліся: якія ж ім падарункі лісіцынаму гаспадару прынесці?

Думалі-гадалі, нарэшце мядзведзь і кажа:

— Вось што, браткі, трэба смачны абед згатаваць ды ў госці яго з гаспадыняй запрасіць. Тады ўсе разам і паглядзім.

— Добра, няхай будзе так, — згадзіліся звяры.

І тут зноў яны моцна задумаліся: які абед згатаваць? Думалі-гадалі, нарэшце мядзведзь і кажа:

— Я прынясу мёду калоду.

— А я — барана, — кажа воўк.

— А я — жалудоў, — кажа дзік.

— А я — салодкай капусты, — кажа заяц.

Згатавалі абед і пачалі раіцца, каму запрашаць ісці. Мядзведзь кажа:

— Я тоўсты, мне хадзіць цяжка. Воўк кажа:

— Я і так набегаўся, мне ногі баляць. Дзік кажа:

— А я складна гаварыць не ўмею.

А заяц нічога не сказаў. Вось і вырашылі паслаць яго, як лягчэйшага на ногі.

Прыбег заяц да лісіцынай хаты, пастукаў лапкай у шыбіну, зажмурыўся ад страху ды прапішчаў спалоханым голасам:

— Дзень добры вам, шаноўныя гаспадары! Прасілі мядзведзь, воўк і дзік, каб вы ласкавы былі, да іх у госці прыйшлі.

Сказаў так адным духам ды ходу назад.

Падрыхтаваліся звяры гасцей сустракаць. Сядзяць ля багатага стала, чакаюць, аб лісіцыным гаспадару разважаюць.

Вось заяц і кажа:

— Не, браткі, сядзець так боязна. Хто яго ведае, які там гаспадар у лісіцы? А што, калі ён абеду нашага не ўпадабае ды ўсіх нас хвостом пазабівае... Давайце лепш схаваемся і спярша здалёк на яго паглядзім.

Згадзіліся звяры з мудрай зайцавай парадай ды пачалі хавацца.

Мядзведзь на дуб узлез, дзік у мох зашыўся, воўк пад куст забраўся, а заяц у траве схаваўся.

Тым часам узяла лісіца пад руку свайго гаспадара, і пайшлі яны ў госці.

Прыходзяць на палянку. Чуе кот — мясам запахла. Бачыць — цэлы баран ляжыць. Тут ён шэрсць наставіў, вусы натапырыў ды адразу на барана накінуўся.

Есць ды ўсё бурчыць: „Мяу-у, мяу-у!”

Звяроў аж страх узяў. Ім здалося, што ён крычыць: „Мала, мала!”

— Ну і звяруга! — кажа воўк. — Мне б і за дзень з такім рагалём не ўправіцца, а яму на раз мала...

Дзік ляжаў, ляжаў у моху ды ад страху пачаў хвостом варушыць. Кот падумаў, што мыш з норкі вылазіць. Скокнуў туды і ўчапіўся кіпцюрамі ў дзікаў хвост.

Як усхопіцца дзік, як кінецца наўцёкі! Толькі галлё трашчыць.

Кот напужаўся ды скок на дуб!

„Ну, — думае мядзведзь, — гэта ён мяне ўбачыў. Трэба ратавацца, пакуль не позна”.

Грымнуўся мядзведзь з дуба проста на куст, пад якім воўк сядзеў. А таму здалося, што гэта сам лісіцын гаспадар на яго напаў. Усхапіўся воўк ды ходу далей ад бяды. А мядзведзь за ім: трэсь-лом! трэсь-лом!

Уцякалі яны так, што заяц іх ледзьве праз гадзіну дагнаў. Дагнаў і кажа:

— Каб не паслухалі мяне ды не схаваліся, ён бы нас усіх з’еў! Ну і страшэнны звер!

А кот з хітрай лісіцай нагасцяваліся ды пайшлі сабе дахаты.

8. Выказванні дзяцей на тэму зместу казкі і яе герояў.

9. Вучні дэкламуюць верш „Бабулі” і спяваюць песню „Бабчына памочніца”.

10. Развітанне.

54. Навука танца «Ойра».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць крокі танца «Ойра»,
- умеюць танцаваць танец «Ойра».

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

музыка да танца «Ойра» <http://get-tune.net/?a=music&q=%F2%E0%ED%E5%F6+%E%E9%F0%E0>, фільм з танцам і расказам пра яго http://vk.com/video-14956663_159381047

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Вучні дэкламуюць верш „Бабулі” і спяваюць песню «Бабчына памочніца».
3. Размова з вучнямі пра тое, ці любяць яны танцаваць і танцы ведаюць.
4. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
5. Настаўнік знаёміць вучняў з музыкай, а пасля таго з крокамі „Ойры”.
Можна пакарыстацца фільмам.
6. Навука крокаў танца „Ойра”.

Усе стаяць парамі па коле. У парах трымаюцца за адну руку. Ідуць уперад 8 тактаў (1, 2-1, 2, 3). Затым бяруцца ў парах за дзве рукі. Партнёры стукаюць сябе наперамен ступнямі на 1, 2 (калі адзін з іх левай, то другі правай), затым крычаць „ойра, ойра”. Паўтараюць гэтыя ругі мяняючы ногі. Затым наперамен дакранаюцца плячыма, а потым сцёгнамі. Зноў ідуць 8 тактаў і г.д.

7. Танец „Ойра”.
8. Развітанне.

55-56. Выказванні вучняў на тэму тэксту «Бабуліны гүлі». Нашыя малюнкi.

→ МЭТЫ ўРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАў ВУЧНІ:

- ведаюць як можна правесці свабодны час,
- памятаюць назвы колераў: жоўты, чырвоны, карычневы, сіні, зялёны.

• Дыдактычныя сродкі:

апавяданне Уладзіміра Ліпскага «Бабуліны гүлі», аркушы паперы, каляровыя алоўкі, рысункі кураняці і парасятка для размалёўкі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Вучні дэкламуюць верш „Бабулі” і спяваюць песню «Бабчына памочніца».
3. Танец „Ойра”.
4. Размова пра тое, як можна цікава правесці свабодны час.
5. Апавяданне Уладзіміра Ліпскага „Бабуліны гүлі” з кніжкі „Прыгоды Нуліка”.

(...) Над Міколкавым сталом вісела палічка з кніжкамі. Нулік вырашыў схавацца там. Падскочыў і стукнуўся лбом аб нешта гладкае. Яшчэ два разы штурмаваў вышыню, але толькі пабіў лоб. Ён жа не ведаў, што кнігі за шклом.

Нулік агледзеўся наўкол і прыкмеціў на стале вазу з кветкамі. Яны былі розных колераў, як і ён сам. У букеце Нулік і схаваўся.

У пакой увайшлі бабуля і Міколка. На гэты раз нянька не пакінула ўнука аднаго. Прысела да стала і яго пасадзіла побач, загадала:

— Бяры альбом, будзем маляваць.

Міколка азіраўся, вачыма шукаў Нуліка, але нідзе не бачыў яго.

— Што круцішся? — занепакоілася бабуля. — На паперы вучыся маляваць, а не на руках ды нагах...

Нуліку хацелася выскачыць з кветак, развесяліць сябра, але ён нічым не выдаў сябе. Яму ўсё было відаць, усё было чуваць.

— А што мы будзем маляваць? — спытаў Міколка.

— Хочаш, навучу маляваць куранятка?

— Хачу.

Бабуля надзела акулёры, узяла ў рукі сіні аловак, падсунула бліжэй альбом.

— Спачатку малюем нулік бокам, — сказала бабуля, і кветкі ў вазе заварушыліся. — Потым да нуліка дамалюем дзюбку, вочкі, крыльца, лапкі. Вось так...

— Ура! Атрымалася сіняе кураня! — радасна ўскрыкнуў Міколка.

— А ты цяпер размалуй яго, — прапанавала бабуля і падала ўнуку тры алоўкі — жоўты, чырвоны, карычневы.

Міколка задумаўся.

Нулік не вытрымаў і пачаў нашэптываць яму:

— Дзюбку — чырвоным, лапкі — карычненым, а ўсё астатняе — жоўтым.

Міколка цяпер ужо ведаў, дзе сядзіць Нулік. Ён павесялеў, хуценька размалюваў кураня і спытаў:

— А што яшчэ можна намаляваць з Нуліка?

Бабуля ўзяла зялёны аловак і пачала новы малюнак:

— Нулік бокам. Вушкі тарчма. Вочка. Пятачок. Чатыры ножкі з капытамі. Хвосцік задзёрты. Што атрымалася?

— Парасятка! — адгадаў Міколка.

А з букета кветак пачуліся гукі:

— Рох, рох, рох...

Пакуль Міколка ўпрыгожваў парасятка рознымі колерамі (угадайце якімі), пакуль бабуля хадзіла папіць вады, Нулік паспеў падгаварыць сябра:

— Не рабіце з мяне болей нікога. Давайце лепей пагуляем у хованкі.

Міколка пагадзіўся.

І бабуля падахвоцілася.

Першы хаваўся Міколка. Залез у шафу з адзеннем. І бабуля доўга хадзіла па кватэры, пакуль знайшла ўнука.

А пасля бабуля хавалася. Яна завязала на галаву хустку, толькі вочы былі відаць. Апанула доўгі мамін плашч. На ногі абула боцікі. І стаяла сярод адзення, якое вісела на вешалцы ў прыхожай.

Міколка пачаў бегаць па пакоях, зазірнуў на кухню, у ванную — нідзе бабулі няма. Тут ужо і Нулік выскачыў з кветак, бегаў следам. Бабуля не адгукалася. Міколка спалохаўся, ажно вочы пачырванелі.

І раптам у дзверы пазванілі...

6. Размова пра змест апавядання.

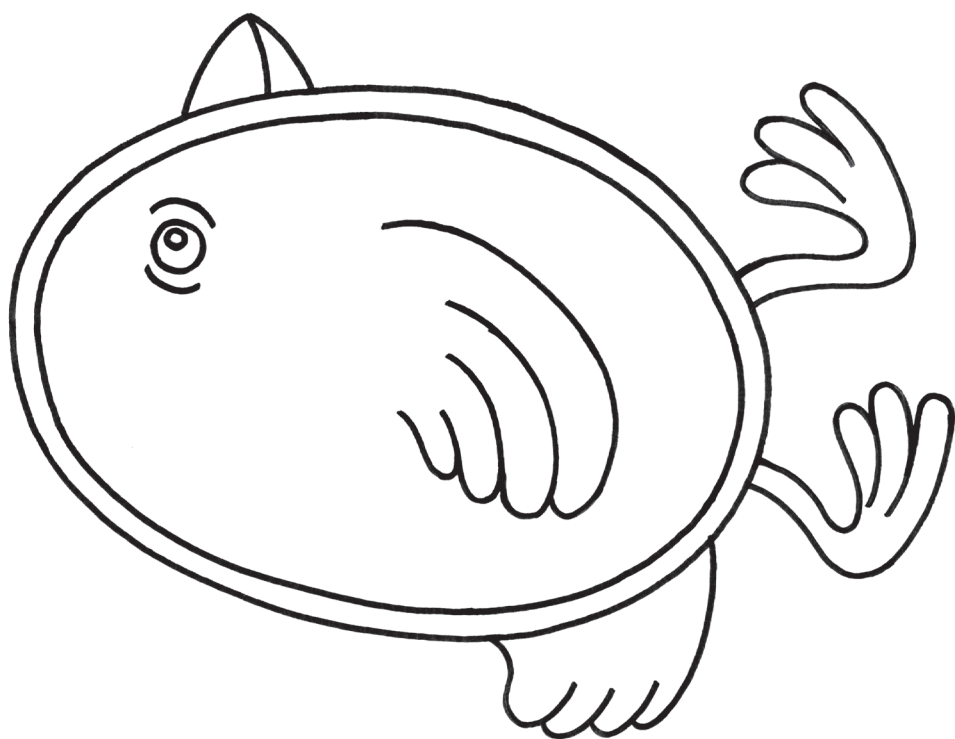
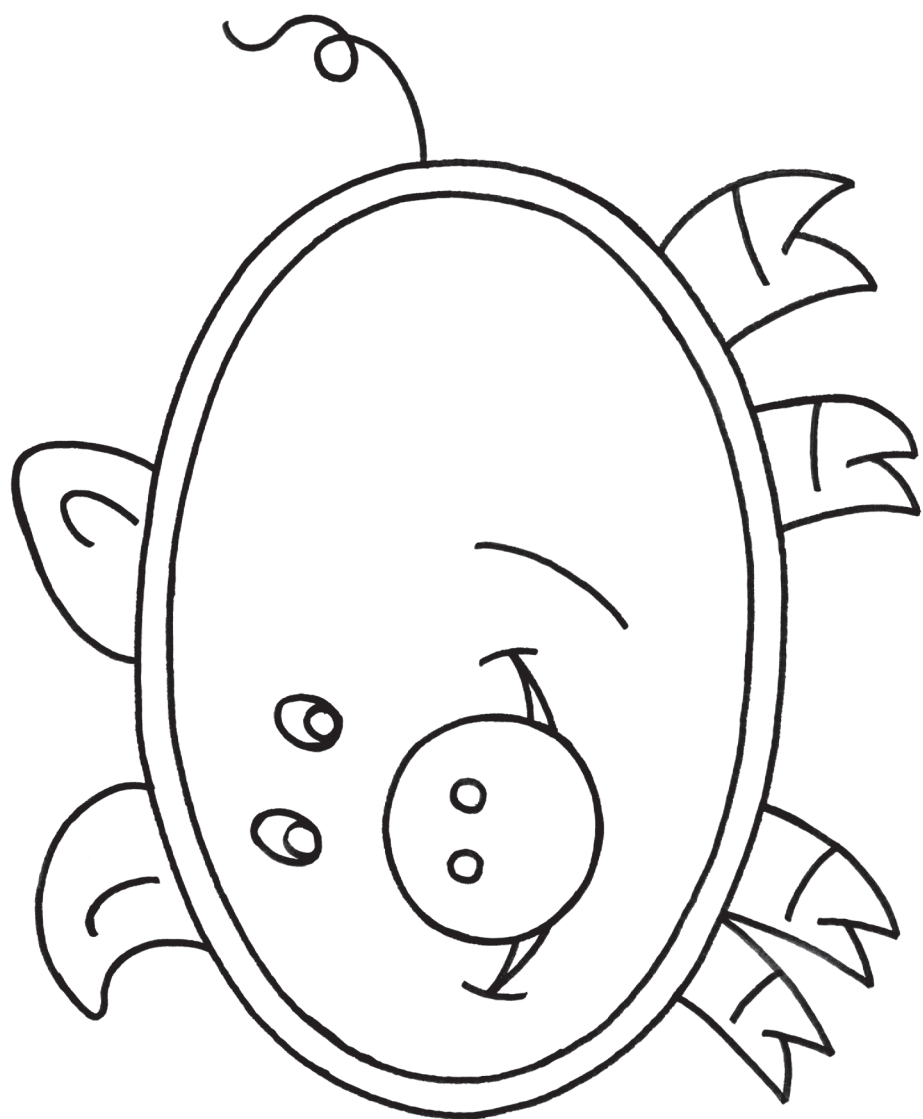
Якія тут героі? Чым яны займаліся? Каго спачатку намалявала бабуля? Якім колерам? Каго намалявала наступным? Якім колерам? Што прапанаваў Міколку Нулік?

7. Настаўнік раздае вучням рысункі кураняці і парасятка для размалёўкі.

8. Настаўнік прапануе вучням намаляваць Нуліка і зрабіць свае малюнкi.

9. Паказ і ацэнка прац.

10. Развітанне.

ЗІМОВЫЯ ГУЛЬНІ

57-58. Чаму дзеці любяць зіму? Нашыя зімовыя гульні.

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць словы: санкі, лыжы, канькі, каток, катацца, снегавік, снежкі,
- умеюць падзяліць гэтыя словы на склады і гукі,
- ужываюць словазлучэнняў: катацца з горкі, катацца на...,
- ведаюць, у якіх месцах можна бяспечна катацца на каньках і санках

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

верш Янкі Журбы «Першы сняжынкi», музычны твор Антоніа Вівальдзі «Чатыры сезоны» — частка «Зіма», санкі, лыжы, канькі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.

2. Настаўнік уключае музыку і чытае верш „Першы сняжынкi”.

Лётаюць, сыплюцца
Зоркі-сняжынкi -
Белыя, лёгкія,
Быццам пушынкi.

Роўна так сцелюцца
Ў вёсцы і ў полі,
Круцяцца, кружацца
Ціха, паволі.

Лётаюць, сыплюцца
Снежныя зоркі...
Будзем на саначках
Ездзіць мы з горкі.

3. Уражанні дзяцей ад пачутага.

Настаўнік павінен пытаць пра настрой, пра тое, што дзеці адчувалі слухаўшы музыку. Толькі потым трэба пагаварыць пра змест верша. Можна прачытаць яго другі раз. Пытайце таксама пра настрой у вершы.

4. Выказванні дзяцей пра тое, ці любяць зіму. Калі так, чаму?

5. Настаўнік паказвае санкі, лыжы і канькі. Просіць назваць гэтыя прадметы. Назвы дзелім на склады і гукі.

6. Размова пра зімовыя гульні дзяцей.

Настаўнік гаворыць пра тое, як бяспечна гуляць зімою на снезе.

7. Вихад на вулицу, каб пагуляць.

8. Развітанне.

#####

59. Навука песні «Вясёлая зіма».

#####

→ МЭТЫ ўРОКА ←

- **ПАСЛЯ ЗАНЯТКАў ВУЧНІ:**

- ведаюць мелодыю і словы песні «Вясёлая зіма»,
- ведаюць адкуль бярэцца снег.

- **ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:**

фільм http://belsat.eu/be/nasze_programy/episode/m,3403,adkul-biarettsa-sniegh.html,
песня «Вясёлая зіма».

- #####
1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
 2. Настаўнік пытае дзяцей, ці ведаюць адкуль бярэцца снег. Затым знаёміць вучняў з тэмай ўрока.
 3. Фільм з серыі „Прыгоды і паходы” пад загалоўкам „Адкуль бярэцца снег”.
 4. Гутарка на тэму зместу фільма.
 5. Навука песні „Вясёлая зіма”

Прыскакала зноў зіма на вараных.
З лёгкім ветрыкам у саннях ледзяных.
І пайшла яна кружыцца і спяваць.
Срэбна-белай прыгажосцю нас здзіўляць.

Замяцеліла зіма,
Снегам ўсё засыпала,
Дзіўных казак напляла,
І галлё заблытала.

Ледзяшы у промнях сонца зіхацяць,
Выйшлі дзеці бабу снежную качаць.
Вабіць рэчка і высокая гара -
Зноў да нас прыйшла вясёлая пара.

Замяцеліла зіма...

6. Песня „Тут сняжынка...”.

Тут сняжынка, там сняжынка
Вецер, вецярок.

Холад і мароз, холад і мароз,
Цэлы белы, цэлы белы свет.

7. Развітанне.

+++++

60 — 61. Што малюе мастак-мароз? Навука верша «Снег».

+++++

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць словы верша «Снег»,
- ведаюць новы спосаб выканання малюнкаў.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

верш Леаніда Пранчака «Снег», аркушы паперы, свечкі, сінія фарбы, пэндзлі.

+++++

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Навука верша „Снег”.

Снег з нябёсаў
Закружыў.
Белы свет
Зацерушыў.

Белы ганак,
Белы двор,
Белы вецер,
Белы бор.

Белы вечар.
Белы змрок
Белы
Юлін кажушок.

4. Размова пра колеры зімы.
Настаўнік ставіць пытанні: Што малюе мароз? Ці дзеці бачылі яго малюнкi?
Трэба звярнуць увагу не толькі на малюнкi на шыбах, але і на іней, на прыгажосць зімовых краявідаў.
5. Настаўнік прапануе вучням стаць на нейкі час марозам-мастаком і выканаць яго малюнкi.
Трэба растлумачыць спосаб выканання працы. Спачатку робім узоры свечкамі на белаі аркушы паперы, а потым малюем усё фарбай з вадой.
6. Выстава і ацэнка прац.
7. Дэкламацыя верша „Снег”.
8. Развітанне.

62. Навука верша «Снегавік». Робім снегавіка.

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць словы верша «Снегавік»,
- ведаюць словы: снегавік, снежка, камяк,
- умеюць зрабіць снегавіка з кардону,
- ведаюць словы і словазлучэнні, якія апісваюць снегавіка.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

верш Леаніда Пранчака «Снегавік», алоўкі, нажніцы, шаблоны, белы, чорны і аранжавы кардон, крэпіна, клей.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Размова пра тое, як робіцца снегавіка, што для гэтага неабходнае.
4. Навука верша „Снегавік”.

Лепім мы
Снегавіка —
Цуда-юда —
Дзівака.

У яго не рукі —
Палкі.
Вочы —
Вугалю кавалкі.

Морква — нос,
А галава —
Гурба снегу
І трава.

На узгорку,
На прыпёку
Ён не мерзне
Голя.

Страшны зблізку,
А здалёку —
Добры і вясёлы!

5. Апісанне выгляду снегавіка.

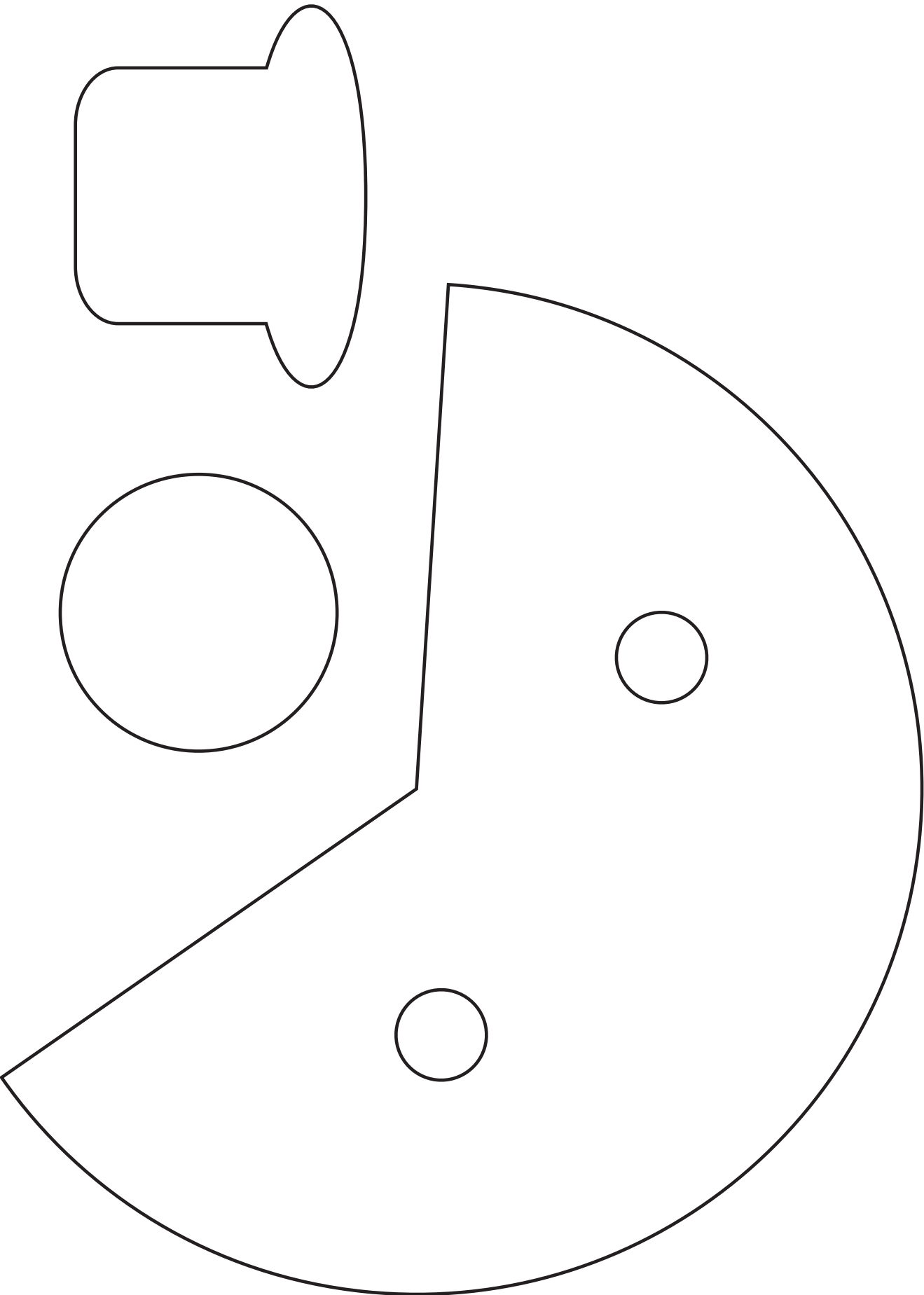
6. Выкананне снегавіка з кардону.

Вучні сядзяць у групах, па чатыры асобы. Настаўнік дае ўсім групам шаблоны (тулава, галава, капялюш). Дзеці адрываюць на белым кардоне галаву і тулава, на чорным капялюш. Затым выцінаюць адрываваныя элементы. Настаўнік дапамагае выцінаць дзіркі на пальцы. Дзеці робяць яшчэ чорныя вочы і гузікі (дзеці могуць іх проста намаляваць), нос з аранжавага кардону. Калі ўсё гатовае, трэба склеіць усе элементы: тулава, капялюш, галава. Ахвотныя вучні робяць яшчэ мятлу, шалік з крэпіны і г.д.

7. Гульні са снегавікамі.

8. Развітанне.

63-64. Ацэнка герояў казкі «Пшанічны каласок».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- умеюць ацаніць паводзіны герояў казкі,
- умеюць назваць характар герояў казкі,
- ведаюць, што трэба дапамагаць іншым.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

казка «Пшанічны каласок», рысунак да размалёўкі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Настаўнік чытае дзецям казку „Пшанічны каласок”.

Жылі на адным двары курачка Сакатушка, гусак Шыпун ды індык Балбатун.

Курачка даглядала сваіх куранятак, грэблася на сметніку, шукала зярнятак. А гусак Шыпун і індык Балбатун толькі шпацыравалі ўзад і ўперад па двары, як важныя паны, ды заўсёды вялі між сабою спрэчкі аб тым, хто з іх важнейшы і разумнейшы.

— У мяне галава большая, — хваліўся гусак, — дык і розуму ў ёй больш!

Індык з гэтым не згаджаўся.

— Галава ў цябе вялікая, гэта праўда, ды дурная, як бот, — казаў ён.

— Ну, няхай сабе галава дурная, — адказваў гусак, — затое нос які ў мяне! Моцны, цвёрды, прыгожы... А ў цябе што за нос — смех адзін! Чарвяк, а не нос!

І гусак, і індык былі страшэнныя гультаяі. Яды шукаць сабе ленаваліся і таму часта галадалі. Каб не карміла іх сяды-тады гаспадыня, дык даўно б гультаяёў і на свеце не было.

Аднаго разу знайшла курачка каля плота пшанічны каласок. Зарадавалася, засакатала на ўвесь двор:

— Ко-ко-ко! Глядзіце, які цудоўны каласок я знайшла!

Пачулі пра такую навіну Шыпун і Балбатун.

— Ану, пакажы!

Курачка паказала ім каласок. Індык панюхаў каласок сваім носам-чарвяком.

— Так, так, — сказаў ён, — каласок і праўда цудоўны. Трэба яго змалаціць.

— Ага, ага, — згадзіўся і гусак. — Трэба змалаціць. Тады будучы зярняткі. А яны смачныя... Ага, ага!

— Добра, — сказала курачка. — А хто яго змалаціць?

— Толькі не я! — адказаў гусак. — Я тоўсты, мне цяжка цэпам махаць.

— Дык што ж, ты хочаш, каб я малаціў? — гарача забалбатаў індык. — Я табе не парабак!

— Ну добра, — сказала курачка, — я сама змалачу.

Пайшла яна на ток, узяла цэп і змалаціла пшанічны каласок. Прынесла зярняткі і цешыцца:

— Глядзіце, якія цудоўныя зярняткі! Чырванаваценькія, пузаценькія! Яны, напэўна, смачнейшыя за ячменныя.

Падышлі да зярнятак і гусак з індыком.

— Так, так, — сказаў індык. — Цудоўныя зярняткі.

— Ага, ага, — пацвердзіў гусак. — Аж шкада дзяўбці.

— І не трэба дзяўбці. Іх трэба змалоць, ды напачы булак, — падаў разумную парадку індык.

— Ага, ага, — згадзіўся гусак. — Пшанічныя булкі мяккія, як мой пух. А смачныя якія!

— Добра, — сказала курачка. — А хто змеле пшанічныя зярняткі?

— Толькі не я! — буркнуў гусак. — Мне цяжка ў млын хадзіць.

— І не я! — усклікнуў індык. — З такою простаю работаю і дурны гусак справіцца.
 — Ну што ж, — сказала курачка, — калі так, то давядзецца мне самой ісці ў млын.
 Усыпала яна зярняткі ў торбачку і панесла ў млын. Там змалола і прынесла муку дахаты.
 — Ай, якая бялютка мука! — засакатала курачка на ўвесь двор.
 Індык панюхаў муку.
 — Так, так, — сказаў ён, — добра пахне. Значыць, смачныя будуць булкі.
 — Ага, ага, я ж казаў, што смачныя! — уставиў слова і гусак.
 — Ну, а хто спячэ з гэтай мукі булкі? — запыталася курачка.
 Гусак пакруціў галавою:
 — Я не ўмею...
 Індык адказаў:
 — Я хоць і ўмею, ды не хачу. Няхай гусак пячэ.
 — Ну добра, — сказала курачка, — тады я сама спяку.
 Знайшла яна пад паветкаю дзежачку і рашчыніла цеста. Потым накалола дроў і запаліла ў печы.
 Калі цеста падышло, курачка нарабіла круглых прыгожых булак і пасадзіла іх на лапаце ў печ.
 Булкі пачалі пячыся. І такі прыемны пах пайшоў ад іх па ўсім двары, што ў гусака і індыка аж слінкі пацяклі. А трэба сказаць, што яны даўно нічога не елі і так выгаладаліся, што нават спрацацца перасталі, хто з іх важнейшы ды разумнейшы.
 — Хадзем у хату, — сказаў індык, — відаць, булкі ўжо гатовы.
 — Ага, ага, — адказаў гусак. — Хадзем, брат, у хату.
 Прыйшлі індык з гусаком у хату, а там курачка булкі з печы дастае. Мяккія, румяныя, пахучыя.
 — Так, так, — весела загаварыў індык, — якраз у пару прыйшлі.
 — Ага, ага, — заківаў галавою гусак і першы падаўся за стол. Індык — за ім.
 Але курачка спыніла іх:
 — Чакайце! Не спяшайцеся, панове! Перш чым садзіцца за стол, адкажыце мне на мае пытанні.
 — Давай свае пытанні! — сярдзіта прашыпеў гусак. — Толькі хутчэй.
 — Але, толькі хутчэй, — шпарка забалбатаў і індык. — А то дужа есці хочацца...
 — Дык слухайце! Хто пшанічны каласок знайшоў?
 — Ты, курачка, вядома, ты знайшла, — адказалі індык і гусак у адзін голас.
 — Хто змалаціў каласок?
 — Ты, курачка, змалаціла.
 — Хто зярняткі ў млын насіў?
 — Ты насіла...
 — А хто дровы сек, у печы паліў, пшанічныя булкі пёк?
 Пераглянуліся паміж сабою індык з гусаком і адказалі:
 — Ты, вядома... За гэта табе і слава.
 — Дык вось, — сказала курачка Сакатушка, — каму слава, таму і булкі. А вы, гультай, ідзіце прэч адгэтуль! Ко-ко-ко! Дзеткі, бяжыце сюды хутчэй.
 Пазбягаліся з двара кураняткі і пачалі з курачкай частавацца свежымі пшанічнымі булкамі.
 А галодныя гультай індык і гусак зноў заспрачаліся, хто з іх важнейшы ды разумнейшы.

4. Размова пра змест казкі.

Настаўнік павінен праверыць, ці вучні памятаюць, чым па чарзе займалася курка Сакатушка (знайшла каласок, змалаціла, занесла зярняткі ў млын, змалола, рашчыніла цеста, накалола дроў, запаліла ў печы, напекла булак, частавала куранят). Чым займаліся гусак Шыпун і індык Балбатун?

5. Ацэнка герояў казкі.

6. Размалёўка рысункаў да казкі.

7. Выстава і ацэнка малюнкаў.

8. Развітанне.

ГУКАЕМ ВЯСНУ

65. Навука песні «Я вясну гукаю».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць мелодыю і словы песні «Я вясну гукаю»,
- ведаюць, што значыць словазлучэнне «гуканне вясны»,
- ведаюць, якія прыкметы сведчаць пра надыход вясны.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

песня «Я вясну гукаю», фарбы, пэндзлі, аркушы паперы.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Размова на тэму: „Прыкметы вясны”.
4. Расказ настаўніка пра абрад „Гуканне вясны”.
5. Навука песні „Я вясну гукаю”.

Я вясну гукаю,
Я вясну гукаю.
Прылятайце птушкі
з сонечнага краю.
Я вясну гукаю.

Я вясну гукаю,
Я вясну гукаю.
Выбягайце кветкі
з пушчы цёмнай, гаю.
Я вясну гукаю.

Я вясну гукаю,
Я вясну гукаю.
Выплывай вясёлка
там з-за небакраю.
Я вясну гукаю.

6. Размова пра змест песні.
7. Выкананне ілюстрацыі да песні.

Настаўнік дзеліць дзяцей на тры групы. Кожная група робіць ілюстрацыю да аднае строфкі песні „Я вясну гукаю”.

8. Паказ і ацэнка прац.
9. Развітанне.

+++++

66-67. Азнямленне з назвамі веснавых кветак. Гульня «Дрома»

+++++

→ МЭТЫ ўРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць назвы веснавых кветак: кураслеп, лотаць, пралеска, падснежнік, шафран, сон-трава, першацвет, нарцыс, жоўты нарцыс,
- ведаюць словы: сцяблінка, пялёсткі,
- назвы кветак дзеляць на склады і гукі,
- ведаюць колеры веснавых кветак,
- ведаюць, якія кветкі пад аховай.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

здымкі веснавых кветак, песня «Я вясну гукаю», каляровы кардон і папера, алоўкі, нажніцы, клей, шаблоны.

+++++

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Выкананне песні „Я вясну гукаю”.
3. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
4. Паказ здымкаў веснавых кветак.

Трэба пагаварыць пра колеры кветак, іх будову (якія лісткі, сцяблінкі, пялёсткі), месца ў якім растуць. Абавязкова трэба сказаць пра кветкі пад аховай.

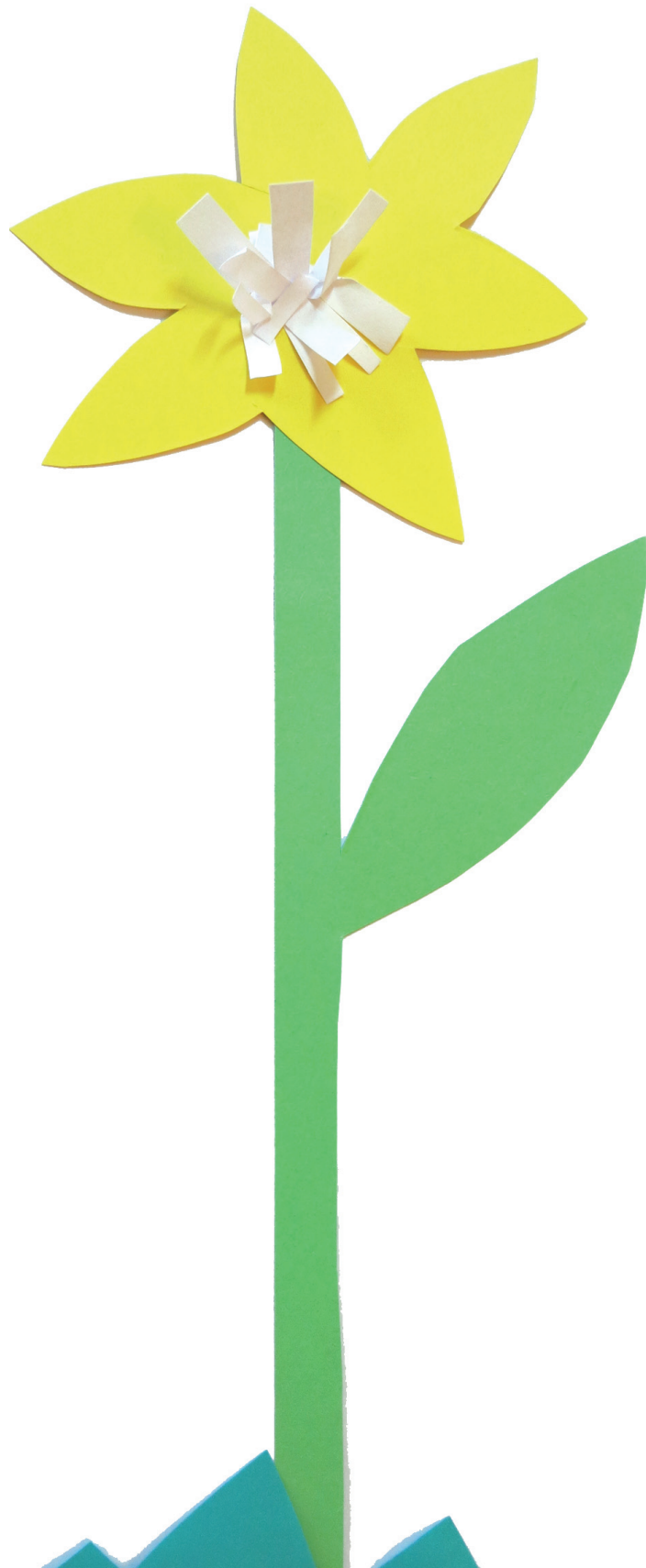
5. Настаўнік прапануе вучням выканаць папярковыя кветкі з выкарыстаннем шаблонаў.
6. Паказ і ацэнка прац.
7. Гульня „Дрома”.

Сярод дзяцей выбіраецца „Дрома”. Яна (ён) сядзіць у сярэдзіне карагода і спіць. Дзеці кажуць:

Дрома дрэмле ў карагодзе,
Пад кудзеллем, пад шаўковым седзючы.
Устань, Дрома, прадраміся,
Пад кудзеллем, пад шаўковым абудзіся...

„Дрома” не прачынаецца. Дзеці пачынаюць яе (яго) будзіць. „Дрома” раптам ўскоквае і імкнецца дакрануцца да каго-небудзь з удзельнікаў, якія ўцякаюць. Той, каго зловіць, будзе выконваць ролю „Дромы”.

8. Развітанне.

68. Казка «Сакавік і яго сёстры». Азнаямленне з назвамі птушак, якія вяртаюцца з выраю.

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць назвы птушак, якія вяртаюцца з выраю: жаваранак, бусел, ластаўка, шпак,
- назвы птушак дзеляць на склады і гукі,
- разумеюць значэнне словазлучэння «ў сакавіка кіпіць, як у гаршку».

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

казка Клаўдзіі Каліны «Сакавік і яго сёстры», здымкі птушак.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.

2. Настаўнік чытае вучням казку „Сакавік і яго сёстры”.

Былі ў Сакавіка дзве сястры: старэйшая багатая ды ганарыстая і малодшая — бедная, затое добрая і ласкавая.

Багатая жыла на далёкай поўначы ў прыгожым палацы, а бедная — на цёплым поўдні ў сялянскай хаце.

У багатай сястры дарагія ўборы ды самацветы ў скрынях ляжаць, а ў беднай усяго таго багацця, што прыгожыя кветкі ў садочку цвітуць ды птушкі на розныя галасы шчабечуць. І сама яна вясёлая, гарэзлівая, ходзіць па садочку ды песні спявае.

Багатая і бедная сёстры любілі ездзіць да брата Сакавіка ў гасці.

Бывае, гляне Сакавік на неба, бачыць: птушкі з поўдня ляцяць, на радзіму з выраю вяртаюцца.

— Гэта мая малодшая сястрыца да мяне ў гасці едзе! — радуецца Сакавік.

І вось ужо следам за птушкамі грукоча па палях і лугах прыбраны зялёнымі алінкамі вазок малодшай сястры.

Сястра з братам сардэчна вітаецца, ласкава яму ўсміхаецца. І ад гэтай усмешкі расцвітаюць першыя пралескі.

Брат сястру вядзе ў святліцу сасновую, саджае за стол дубовы. Рады ён сустрэчы з любай сястрою.

Але тут як падзьме з поўначы холадам, як сыпане ў вочы снегам...

— Гэта старэйшая сястра да мяне ў гасці едзе! — кажа Сакавік і выходзіць сустракаць багатую сястру.

Імчыць багатая сястра ў срэбных санях, на белых конях, дарогу снегам засыпае.

Ды толькі халодная ды ганарыстая яна, не ўсміхаецца брату, слова прыветнага не вымавіць.

Зірнула старэйшая сястра на сінія пралескі, якія распусціліся на праталінах, і дыхнула на іх марозам. Не любіла багатая сястра беднай, ні яе кветак, ні птушак, ні песень.

— Зараз я буду гасцяваць у брата Сакавіка! — грозна закрычала яна на малодшую сястру.

Пакрыўдзілася малодшая сястра, села ў свой зялёны вазок і паехала. Але недалёка ад’ехала, бо вырашыла не саступаць старэйшай сястры.

Яшчэ не адгасцявала старэйшая сястра, як малодшая вярнулася. І ад яе ўсмешкі гарачэй прыгрэла сонейка, расцвілі зноўку краскі.

І хоць злавалася старэйшая сястра, дыхала марозам, сыпала снегам, усё дарэмна — малодшая сястра гасцявала ў брата Сакавіка, аж пакуль старэйшая не паехала дадому на поўнач.

Вось таму і кажуць, што ў Сакавіка кіпіць, як у гаршку: то сонейка прыгрэе, ручайкі пацякуць, першыя птушкі з выраю прыляцяць, першыя пралескі расцвітуць, то раптам марозам дыхне, снег падае... Гэта да Сакавіка ў гасці сёстры завітваюць: Вясна і Зіма.

3. Размова на тэму зместу казкі.

Настаўнік ставіць вучням пытанні да тэксту. Звяртае ўвагу на словазлучэнне „у сакавіка кіпіць, як у гаршку”. Дзеці павінны растлумачыць значэнне гэтай прыказкі.

4. Адказ на пытанне, што мяняецца, калі да брата Сакавіка прыязджае ў гасці малодшая сястра.

Вучні прыпамінаюць назвы веснавых кветак.

5. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.

6. Паказ здымкаў птушак, якія вяртаюцца да нас з выраю. Падзел назваў птушак на склады і гукі.

7. Расказ настаўніка пра гэтыя птушкі.

8. Выкананне песні „Я вясну гукаю”.

9. Развітанне.

Якуб Колас

ВЯСНА

Сонца грэе, прыпякае,
Лёд на рэчцы затрашчаў.
Цёплы вецер павявае,
Хмар дажджлівых нам прыгнаў.
Вось і бусел паказаўся,
Гусі дзікія гудуць,
Шпак на дубе распяваўся,
Жураўлі ужо лятуць.
І зіма, як дым, прапала!
Зелянее луг, ралля.
Як ад болю ачуняла
Наша родная зямля.

НАШАЯ МАЛАЯ АЙЧЫНА

69-70. Экскурсія «Што цікавае ў маёй мясцовасці».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць сваю мясцовасць або ваколіцу школы,
- ведаюць месцы характэрныя для сваёй мясцовасці,
- ведаюць, як трэба сябе паводзіць у час экскурсіі.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

план экскурсіі, карткі, алоўкі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.

2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока і прэзентуе план экскурсіі.

Перад выхадам дзеці падзеленыя на групы бяруць з сабою карткі для нататак і рысункаў, алоўкі.

3. Экскурсія па сваёй мясцовасці.

Трэба засяродзіць увагу вучняў на адметнасцях мясцовасці і яе краявіду. Звярнуць увагу дзяцей на цікавыя будынкі, помнікі прыроды ці архітэктуры.

4. Вяртанне ў школу.

5. Развітанне.

71. Робім паштоўку са сваёй мясцовасці.

Гэта прапанова тэмы звязанай з індывідуальнай працай вучняў, але можна прапанаваць працу ў групах або для ўсяго класа — выканаць план мясцовасці. Пры другім варыянце спатрэбяцца вялікія аркушы паперы.

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- умеюць сказаць некалькі сказаў пра сваю мясцовасць,
- ведаюць, як можна рэкламаваць сваю мясцовасць.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

сіні кардон, пастэльныя алоўкі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Размова пра ўражанні дзяцей ад экскурсіі і пра адметнасці мясцовасці.
4. Настаўнік прапануе вучням выканаць рэкламу сваёй мясцовасці ў форме паштовак.
5. Прэзентацыя і ацэнка паштовак.
6. Развітанне.

72 — 73. Мая Малая Айчына — Беласточчына. Гульня «Пошта».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць розніцу між значэннем слоў: Айчына — Малая Айчына,
- ведаюць назву сталіцы падляшскага ваяводства,
- ведаюць назвы суседніх мясцовасцяў.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

мапа Польшчы з адміністрацыйным падзелам, мапа ваяводства, паштоўкі вучняў, здымкі Беластока, песня «Мая маленькая айчына», кніжка Міры Лукшы «Жывінкі з глыбінкі», дыск з песнямі да гэтых вершаў.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Выказванні вучняў на тэму значэння слова Айчына.
4. Паказ мапы Польшчы.

Настаўнік павінен расказваючы пра Айчыну — Польшчу, увесці назву Малая Айчына гаварыўшы пра Падляшша і нашае ваяводства.

5. Настаўнік прэзентуе вучням песню на словы Віктара Шведа „Мая маленькая айчына”.
6. Паказ здымкаў і паштовак з розных мясцовасцей Беласточчыны.
7. Расказ настаўніка пра сталіцу ваяводства — Беласток.

Настаўнік паказвае вучням на здымках будынкі, помнікі, месцы характэрныя для Беластока.

8. Паказ мапы падляшскага ваяводства.

Настаўнік павінен засяродзіць увагу вучняў на назвах мясцовасцей.

9. Настаўнік прэзентуе вучням кніжку Міры Лукшы „Звярынкі з глыбінкі” і пару песняў да гэтых вершаў.

10. Гульня „Пошта”.

Дзеці выбіраюць сабе назву горада або вёскі з нашага ваяводства. Усе становяцца ў кола. Аднаму чалавеку завязваецца вочы, ён выходзіць на сярэдзіну кола і называе два гарады ці дзве вёскі. Дзеці, якія выбралі гэтыя назвы, павінны памяняцца месцамі. Ступаюць ціха, каб той, у каго завязаны вочы, не чуў, дзе яны перабягаюць і не зловіў іх. Калі ён зловіць каго-небудзь, то становіцца на яго месца, а злоўленаму завязваюць вочы і ён становіцца пасярэдзіне кола. Гульня паўтараецца.

11. Развітанне.

74. Нашыя сімвалы. Навука песні «Сцяг».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць мелодыю і словы песні «Сцяг»,
- ведаюць гістарычныя беларускія сімвалы: бел-чырвона-белы сцяг і герб Пагоня.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

гістарычныя сцяг і герб Беларусі, песня «Сцяг», рысункі для размалёўкі, каляровыя алоўкі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Расказ настаўніка пра беларускія гістарычныя сімвалы.

Паказ бел-чырвона-белага сцяга і „Пагоні”. Настаўнік павінен сказаць пра сімваліку колераў: белы — чысціня, дабрата, свабода, вера, чырвоны — смеласць, адвага, любоў і распавесці пра герб: конь, які рвецца ў бой, у пагоню, а на ім рыцар. Рыцар у правай руцэ трымае меч, а ў левай шчыт з шасціканцовым Ярылаўскім крыжам.

4. Навука песні „Сцяг”.

Светлым полем я нясу,
Агнявую паласу:
Як маланка нада мной
Зіхаціць над галавой

Сцяг мой вольны,
Сцяг мой смелы,
Сцяг мой бел-чырвона-белы.

Быў адважны продак мой
У Пагоні баявой.
Той Пагоні чую звон:
Хай нясецца наўздагон
Сцяг мой вольны...

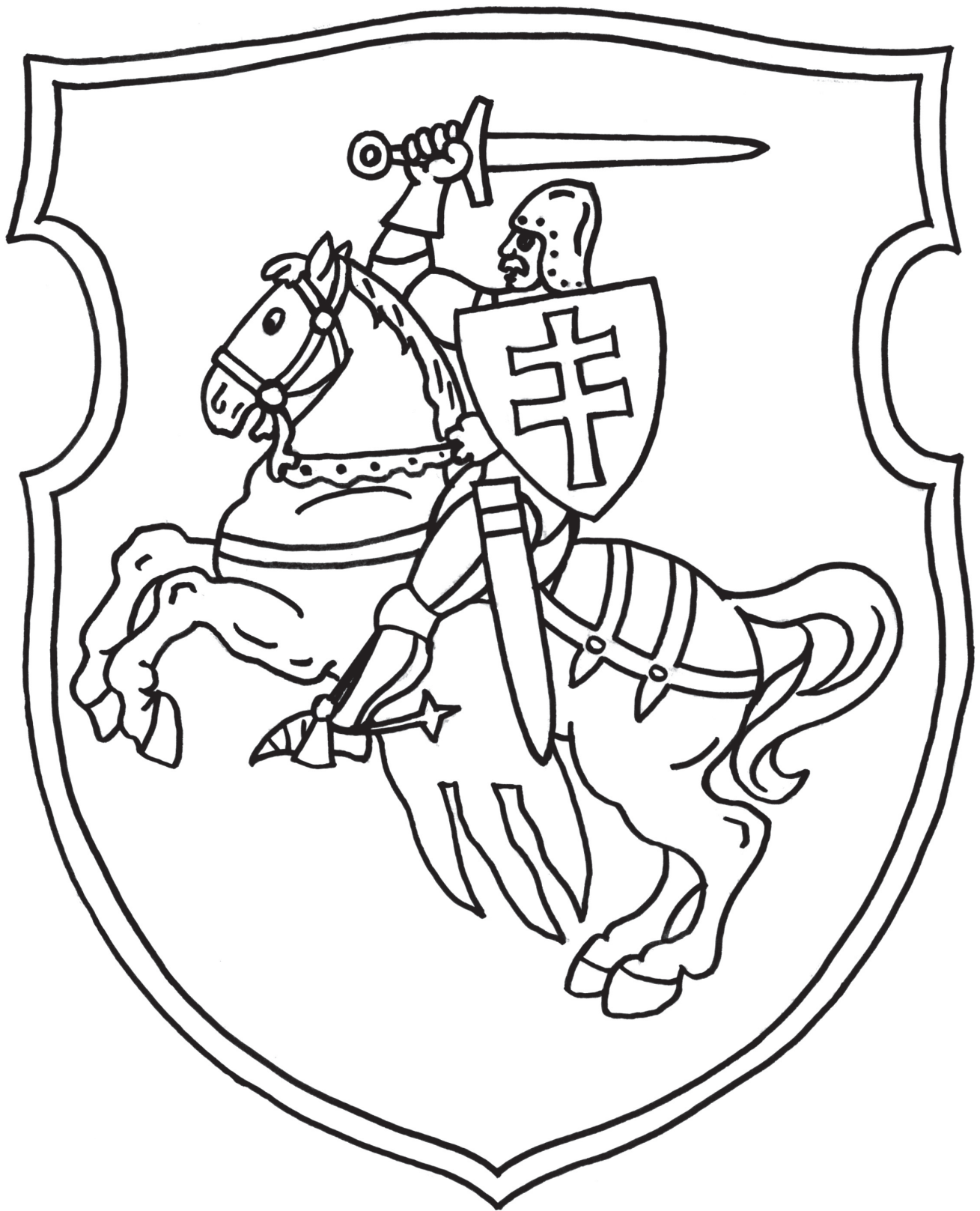
Залунай на ўвесь прасцяг,
Агнявых вякоў працяг:
Ёсць Дзяржава, ёсць Народ!
Развівайся — і ў палёт,

Сцяг мой вольны..

5. Настаўнік прапануе вучням размалёваць беларускі гістарычны герб — Пагоню.

Звярніце ўвагу на патрэбныя для размалёўкі колеры: чырвоны — фон, залаты або жоўты — крыж на шчыце.

6. Паказ гербаў.
7. Развітанне.

НАШАЯ АБРАДНАСЦЬ

75-76. Робім комікс да казкі «Як курачка пеўніка ратавала».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць значэнне слова «комікс»,
- умеюць супрацоўнічаць у групе.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

казка «Як курачка пеўніка ратавала», каляровыя алоўкі, фламастэры, аркушы паперы.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Настаўнік чытае вучням казку „Як курачка пеўніка ратавала”.

Жылі-былі курачка і пеўнік. Курачка яйкі несла, а пеўнік зярняткі здабываў, курачку частаваў. Выграбе з ямкі зярнятка і кліча курачку.

— Ко-ко-ко, Чубатка, знайшоў зярнятка!

Вось аднойчы выграб пеўнік вялікую бобінку.

„Ну, — думае, — гэтага зярняці курачцы не праглынуць, з’ем сам”.

Праглынуў — ды й падавіўся.

Паваліўся пеўнік, ногі задраў і не дыхае.

Падбегла да яго курачка:

— Што з табою, Пеця? Чаму ты ляжыш і не дыхаш?

— Ой, — стогне пеўнік, — бобінкай падавіўся...

— Як жа цябе ратаваць, Пеця? — пытаецца курачка.

— Трэба, — шэпча пеўнік, — масла дастаць, горла змазаць.

— А дзе яго дастаць?

— У каровы.

— Пабегла курачка да каровы:

— Карова, карова, дай масла!

— Нашто табе масла?

— Пеўнік ляжыць і не дыхае: бобінкай падавіўся.

— Добра, — кажа карова, — дам табе масла. Але сядзі спярша да касцоў, папрасі сена.

Прыйшла курачка да касцоў:

— Касцы, касцы, дайце сена!

— Нашто табе сена?

— Сена — карове. Карова дасць масла. Масло — пеўніку, бо пеўнік ляжыць і не дыхае: бобінкай падавіўся.

— Касцы кажучь:

— Сядзі да пекара, папрасі пірагоў. Пірагі мы з’ядзім, тады і сена накосім.

— Прыйшла курачка да пекара:

— Пекар, пекар, дай пірагоў!

— Нашто табе пірагі?

— Пірагі касцам. Касцы накосяць сена. Сена — карове. Карова дасць масла. Масла — пеўніку, бо пеўнік ляжыць і не дыхае: бобінкай падавіўся.

Пекар кажа:

— Збегай у лес, прынясі дроў, каб было на чым пірагі пячы.

Пабегла курачка ўлес і прынесла дроў.

Пекар напёк пірагоў.

Занесла курачка пірагі касцам. Касцы з’елі пірагі й накасілі сена.

Прынесла курачка сена карове.

Карова з’ела сена і дала масла.

Пеўнік змазаў горла і праглынуў бобінку.

Праглынуў і зноў весела на ўвесь двор заспяваў:

— Ку-ка-рэ-ку! Чуб-чубатка — маладзец!

Тут і казцы канец.

4. Выказванні дзяцей на тэму зместу казкі.

Настаўнік павінен звярнуць увагу дзяцей на чарговыя падзеі, старацца вусна стварыць план казкі неабходны для далейшай працы.

5. Падзел вучняў на групы.

Настаўнік можа гэта зрабіць з дапамогай лічылкі.

Котіласе торба

З высокаго горба,

А в тую торбі

Грох, пшэніця.

З кім ты хочэш

Падліцца?

6. Выкананне ў групах коміксаў да казкі „Як курачка пеўніка ратавала”.

7. Паказ і ацэнка прац.

8. Развітанне.

+++++

77. Як людзі рыхтуюцца да Вялікадня? Навука верша «Велікоднае яечка»

+++++

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць велікодныя абрады,
- ведаюць верш «Велікоднае яечка»,

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

рысункі звязаныя з велікоднымі абрадамі, верш «Велікоднае яечка».

+++++

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Размова з вучнямі пра тое, якія велікодныя абрады яны ведаюць.
4. Паказ рысункаў (велікодныя пальмы, вербы, маляваныя яйкі, свянцонкі, царква, велікодны стол, яйкі ў траве, могілкі і г.п.).
5. Размова пра тое, з якімі абрадамі асацыююцца дзецям рысункі.
Вербніца
Маляванне яек
Асвячэнне ежы (святцонка)
Маленне ў царкве
Святочны сняданак
Гульні з яйкамі
Вітанне: Хрыстос Уваскрос!
Провады — веснавыя Дзяды
6. Расказ настаўніка пра велікодныя абрады і традыцыі беларусаў.
7. Навука верша Міколы Маляўкі „Велікоднае яечка”.

Ззяе сонейка ў акне,
Ззяе ў хаце нашай свечка.
Падарыла мама мне
Велікоднае яечка.

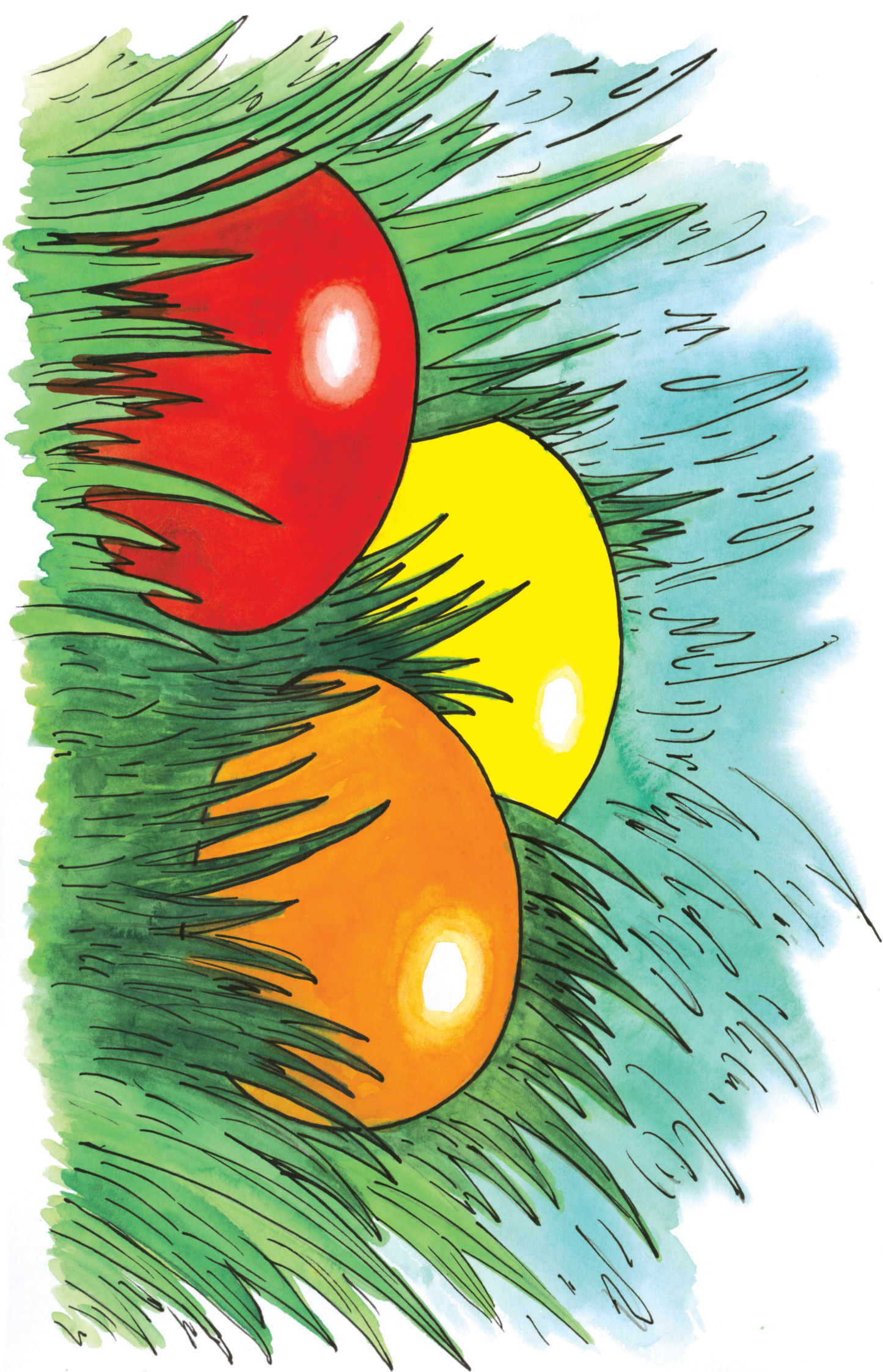
Я не плачу, а раву:
З рук маіх, нібы з гыздзечка,
Ой, скацілася ў траву,
Ой, разбілася яечка.

Рада курачка вясне,
Ходзіць, бачу, недалечка.
Папрашу, каб знесла мне
Велікоднае яечка.

Мама мілая, павер:
З рук маіх, нібы з гняздзечка,
Не ўпадзе ў траву цяпер
Велікоднае яечка.

7. Развітанне.

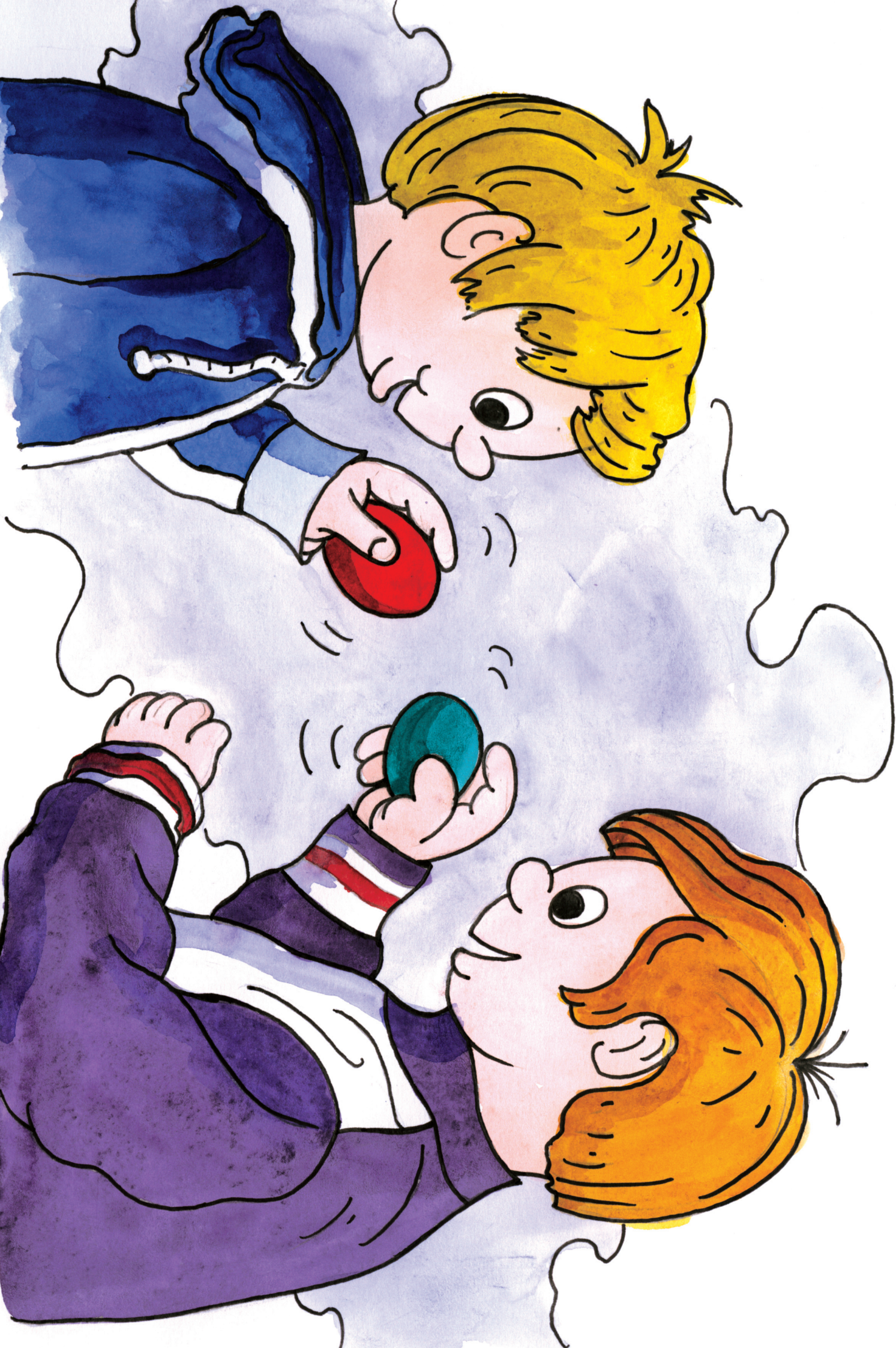

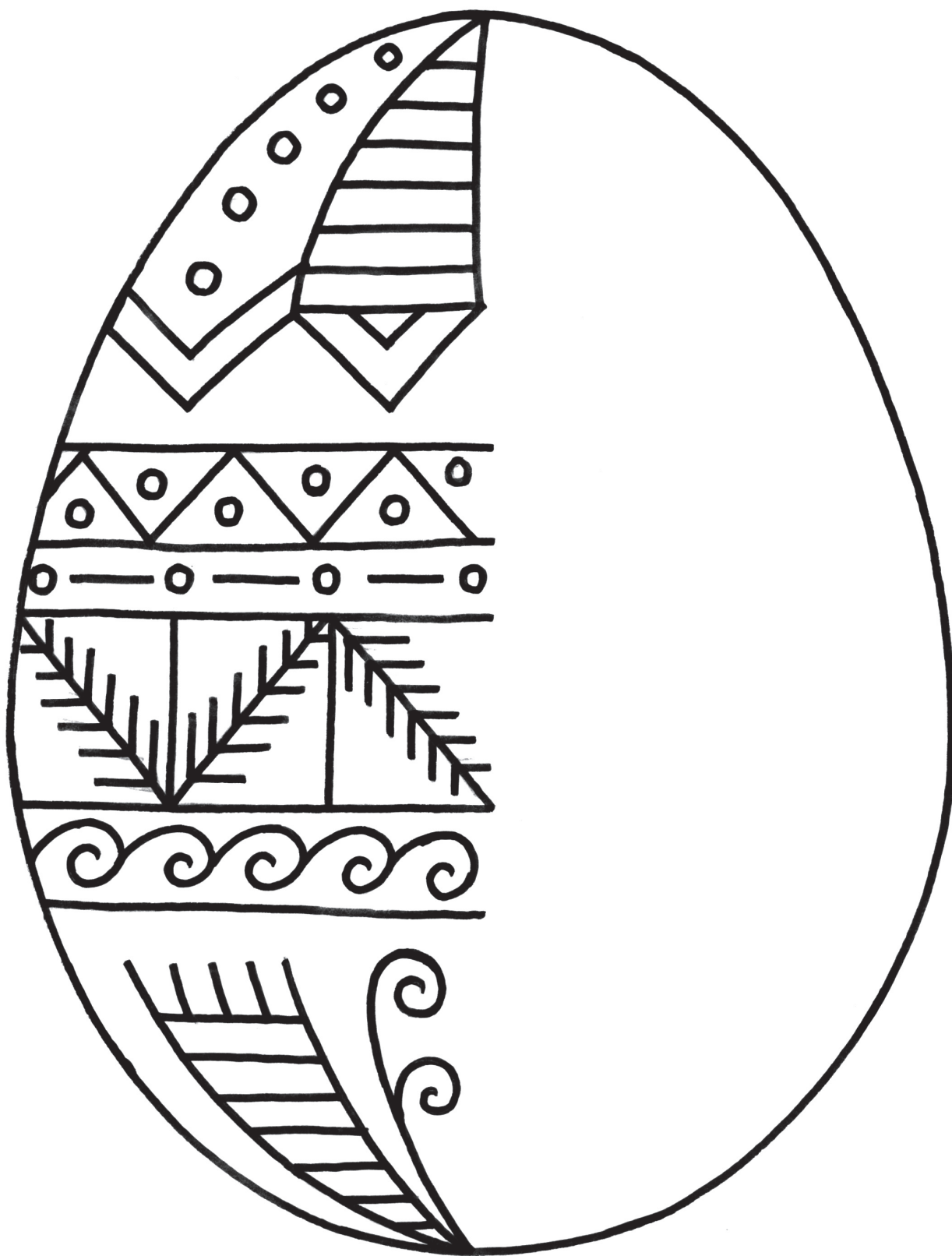

+++++

78-79. Казка «Курачка-рабка».

+++++

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- умеюць у некалькіх сказах перадаць змест казкі,
- умеюць расказаць казку, карыстаючыся рысункамі.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

казка «Курачка-рабка», рысункі да казкі, каляровыя алоўкі.

+++++

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Настаўнік чытае вучням казку „Курачка-рабка”.

Жыў дзед, жыла бабка. Была ў іх курачка-рабка. Нанесла курачка яечак поўны падпечак. Сабрала бабка яечкі ў чарапіцу ды паставіла на паліцу. Мышка бегла, хвосцікам махнула, чарапіца ўпала, яечкі пабіліся.

Плача дзед, плача бабка, курачка кудыхча, вароты скрыпяць, трэскі ляцяць, сарокі трашчаць, гусі крычаць, сабакі брэшуць.

Ідзе воўк:

— Дзедка, бабка, чаго вы плачаце?

— Як жа нам не плачаць? Была ў нас курачка-рабка. Нанесла курачка яечак поўны падпечак. Сабрала бабка яечкі ў чарапіцу ды паставіла на паліцу. Мышка бегла, хвосцікам махнула, чарапіца ўпала, яечкі пабіліся.

І воўк завывае.

Ідзе мядзведзь:

— Воўк, чаго выеш?

— Як жа мне не выць? Жыў дзед, жыла бабка. Была ў іх курачка-рабка. Нанесла курачка яечак поўны падпечак. Сабрала бабка яечкі ў чарапіцу ды паставіла на паліцу. Мышка бегла, хвосцікам махнула, чарапіца ўпала, яечкі пабіліся. Плача дзед, плача бабка, курачка кудыхча, вароты скрыпяць, трэскі ляцяць, сарокі трашчаць, гусі крычаць, сабакі брэшуць... А я брахаць не умею, дык і завываю...

Выслухаў мядзведзь казку і адарваў сабе хвост. З таго часу і жыве з куртатым хвостом.

4. Размова пра змест казкі.
5. Паказ рысункаў да казкі.
6. Настаўнік прапануе вучням вызначыць чарговасць рысункаў згодна са зместам казкі.
7. Настаўнік перадае змест казкі, расказваючы пра чарговыя рысункі.
 1. Жылі дзед, бабка і курачка-рабка.
 2. Нанесла курачка поўна яечак.
 3. Сабрала бабка яечкі і паставіла на паліцу.

4. Мышка бегла, хвосцікам махнула і скінула яечкі.

5. Плача дзед і плача бабка.

6. Курачка кудача, вароты скрыпяць, трэскі ляцяць, сарокі трашчаць, гусі крычаць, сабакі брэшуць.

7. Ідзе воўк.

1, 2, 3, 4, 5

8. Ідзе мядзведзь з куртатым хвостом.

9. Размова ваўка і мядзведзя.

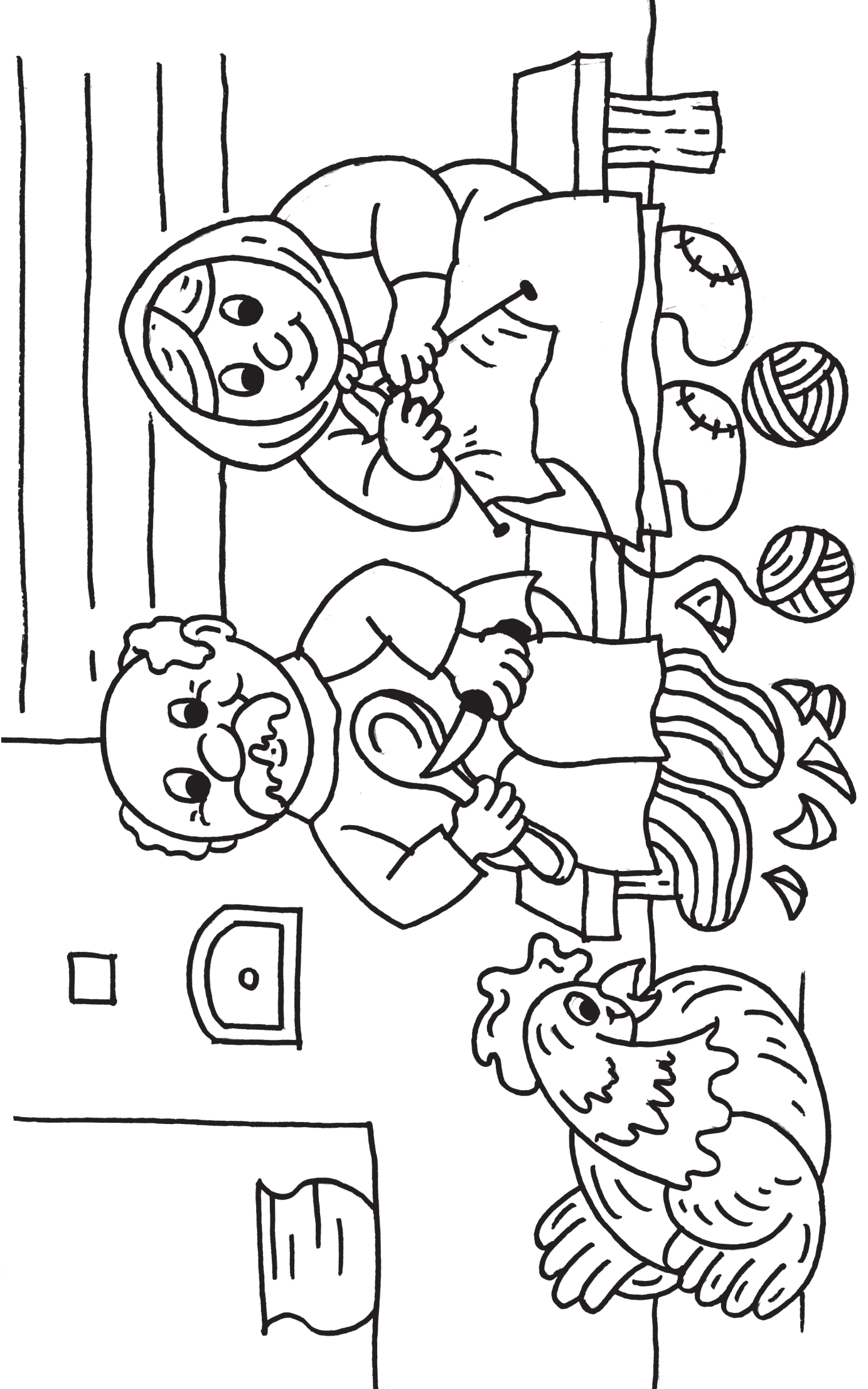
1, 2, 3, 4, 5

8. Спробы перадачы зместу, паводле рысункаў, вучнямі.

9. Размалёўка вучнямі выбраных рысункаў.

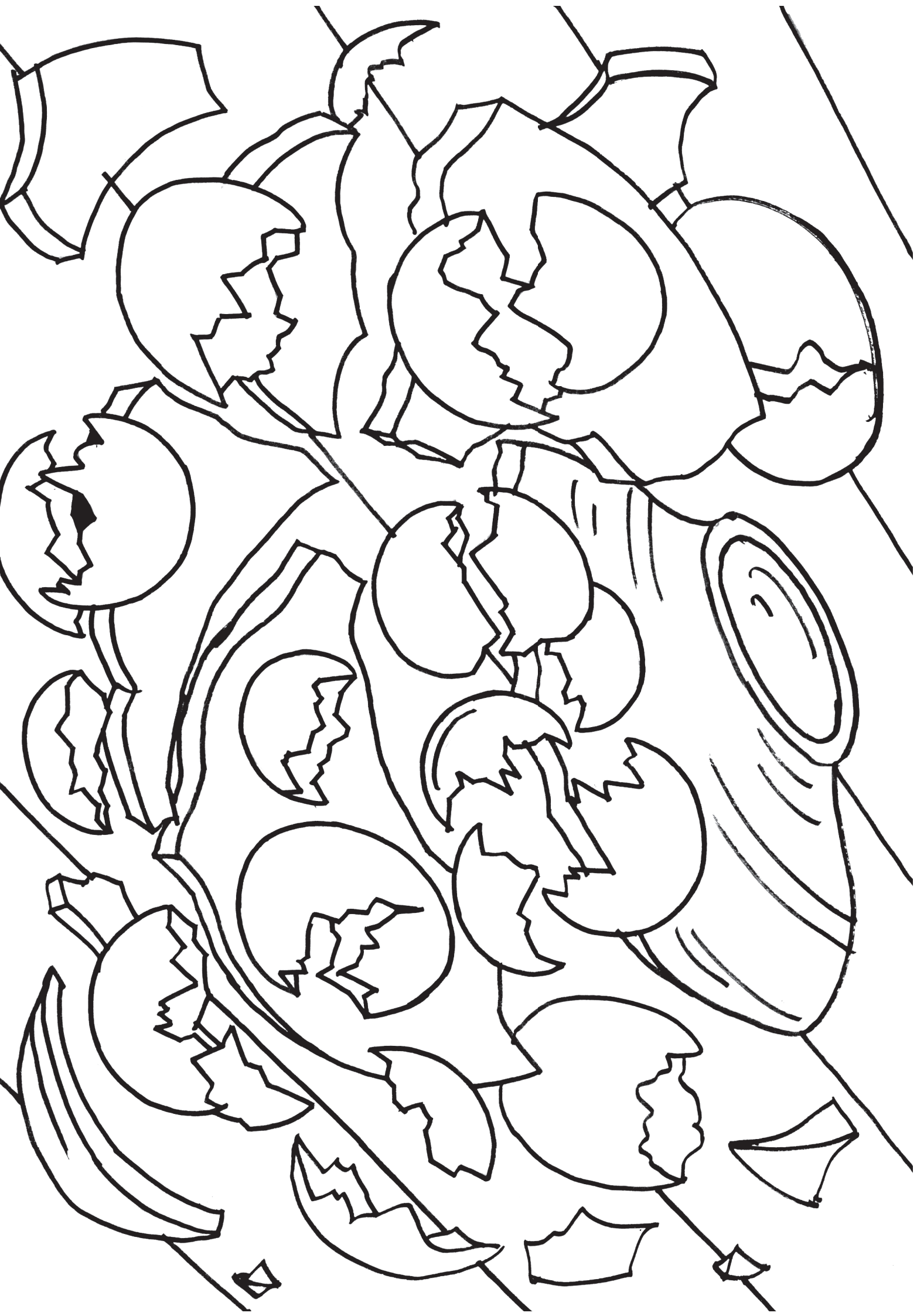
10. Паказ і ацэнка прац.

11. Развітанне.

80. Навука народнай песні «Там по маёвуй росі...».

Можаце выбраць іншую веснавую песню.

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць мелодыю і словы вяснянкі «Там по маёвуй росі...»,
- ведаюць, што значыць назва песні «вяснянка».

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

запісы песняў-вяснянак, песня-вяснянка «Там по маёвуй росі...», дыскі з песнямі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Расказ настаўніка пра песні-вяснянкі.
4. Настаўнік прапануе паслухаць 2-3 песні-вяснянкі.
5. Навука песні-вяснянкі „Там по маёвуй росі...”.

Там по маёвуй росі х 2
Ясь конічэнька пас.

Ой пасэ вуон пасучы х 2
Жалосно гукае.

Ештэ конікі травку х 2
Зэлёную мураўку.

Здроёву воду піетэ х 2
І до домоньку йдіетэ.

6. Развітанне.

+++++

81-82. Адкуль бярэцца палатно? Паказ народнай вопраткі. Гульня «Лянок».

+++++

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць адкуль бярэцца палатно,
- ведаюць, як выглядае беларуская народная вопратка,
- ведаюць словы і словазлучэнні, звязаныя з апрацоўкай ільну.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

кніжка Ганны Кандрацюк «Хата поўна экспанатаў» (с.39-51), альбом Міхася Раманюка «Беларускія народныя строі», народная беларуская вопратка, гульня «Лянок», песня «Ох і сеяла Ульяніца лянок» <http://www.youtube.com/watch?v=dP4qJTkuQ5s>, верш Івана Лагвіновіча «Кужэльная кашуля».

+++++

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.

2. Паказ народнай вопраткі.

Трэба звярнуць увагу дзяцей на колеры вопраткі і вышываныя ўзоры, прыгажосць святочнага адзення. Настаўнік інфармуе вучняў, што ўсё было зробленае рукамі. Каб можна было вышыць кашулі, раней трэба было мець адпаведнае палатно. А дзеля яго неабходна было пасеяць лён.

3. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай ўрока.

4. Расказ настаўніка пра працэс апрацоўкі льну з выкарыстаннем кніжкі „Хата поўна экспанатаў”.

Трэба лён выраць, вымачыць, пацерці, вытрапаць, пачасаць, спрасці, выткаць.

5. Гульня „Лянок”.

Дзеці выбіраюць вядучага, затым крэсяць на падлозе кружкі — „гнёзды”. Іх павінна быць на 2-3 менш, чым удзельнікаў гульні. Пасля гэтага ўсе становяцца ў вялікае кола і бяруцца за рукі. Вядучы ходзіць па кругу і робіць розныя рухі: прысядае, падскоквае і г.д. Гульцы, не разнімаючы рук, павінны паўтараць рухі. Нечакана вядучы камандуе: „Садзі лянок!”. Кожнае дзіця з кола імкнецца заняць „гняздо”. Той, хто не зойме яго, лічыцца „пасаджаным” (яго „садзяць” у „гняздо”, дзе ён знаходзіцца да канца гульні). Затым гульня паўтараецца. Перамагае той, хто зойме апошняе свабоднае „гняздо”.

6. Настаўнік прапануе паслухаць песню „Ох і сеяла Ульяніца лянок”.

7. Выказванні дзяцей на тэму верша „Кужэльная кашуля”.

У церніцы-спеўніцы
Лён ператрэцца,
Кастрыца здрабніцца —
На дол упадзе.
А кужалю пасма
Ў руках застанецца,
Шмат нітак бабуля

З ільну напрадзе.
Натчэ палатна,
У вадзіцы вясновай
Адбеліць на чыстым
Грудку ля ракі -
І ўнуку пашые
Кашулю-абнову
На зайздрасць усім
Сябрукам гарадскім.

8. Паказ альбома Міхася Раманюка „Беларускія народныя строі”.
9. Развітанне.

83. Навука песні і танца «Лявоніха».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць мелодыю і словы песні «Лявоніха»,
- ведаюць крокі танца «Лявоніха».

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

песня і танец «Лявоніха» <http://www.youtube.com/watch?v=OvyPhVtyXxl>

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Навука песні „Лявоніха”.

А Лявоніху Лявон палюбіў,
Ляванісе чаравічкі купіў;
Ляваніха, душа ласкавая,
Чаравічкамі палясківала.

Як я молада ў матулькі жыла,
Як вішэнька у садочку цвіла,
Цвіла, цвіла да пацвітывала,
З малайцамі ды пагулівала.

Ой, Лявоніха, Лявоніха мая,
Ты такою прыгажуняй не была.
Як збяромся мы у свята пагуляць,
Нам Лявоніхі свёй не пазнаць.

Ах Лявоніха, Лявоніха мая,
Ты сягоння, нібы ружа, расцвіла, -
Расцвіла буйнымі кветкамі
З добрым мужам ды і з дзеткамі.

4. Навука танца „Лявоніха”. Паказ фільма <http://www.youtube.com/watch?v=OvyPhVtyXxl>
5. Развітанне.

+++++

84-85. Глядзім фільм «Выцінанка-выразанка». Робім свае выцінанкі.

+++++

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

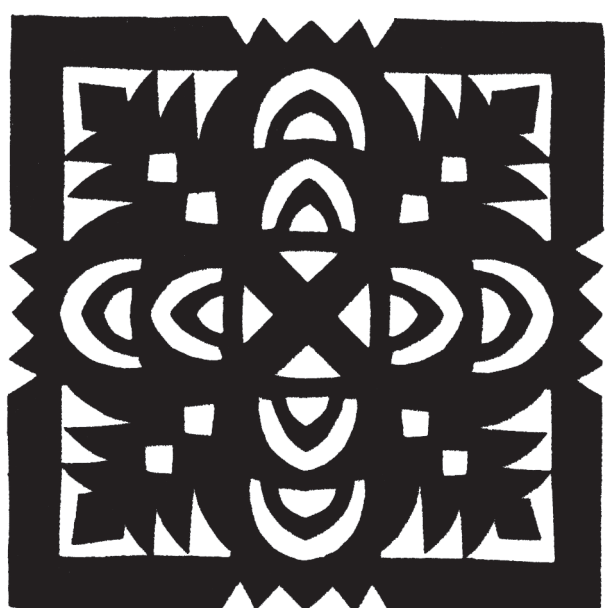
- ведаюць словы і словазлучэнні звязаныя з тэмай урока,
- ведаюць, як паўстае выцінанка.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

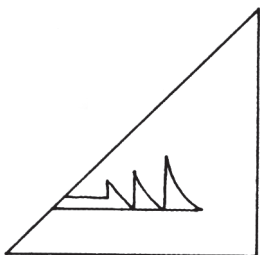
фільм «Выцінанка-выразанка» <http://www.youtube.com/watch?v=mbqE4CuEU24>,
кніжка Ніны Сокалавай-Кубай «Папяровыя ўзоры», аркушы паперы, нажніцы, кардон, клей.

+++++

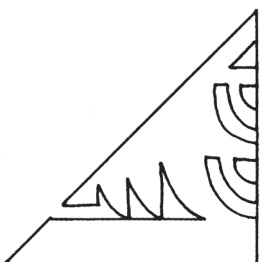
1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Паказ фільма „Выцінанка-выразанка”.
4. Размова пра ўражанні дзяцей ад пабачанага.
5. Прапанова настаўніка выканаць свае выцінанкі.
6. Паказ выканання выцінанкі.
7. Прэзентацыя выцінанак прыклееных на кардон
8. Развітанне.

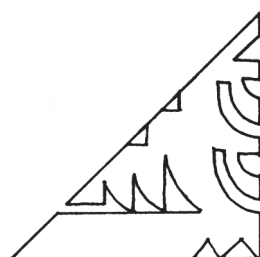
1

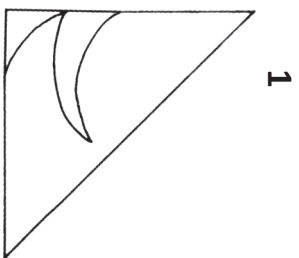

2

3

НАШЫЯ МАМЫ

86-87. Гутарка на тэму: «Праца маёй мамы». Навука верша «З мамай добра мне». Робім кніжку маме.

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць верш «З мамай добра мне»,
- умеюць сказаць пару сказаў пра працу сваёй мамы.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

верш Уладзіміра Паўлава «З мамай добра мне», аркушы паперы, каляровыя алоўкі, фламастэры, «кніжкі» мамам.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Вучні расказваюць, якую працу выконваюць іхнія мамы, чым яны займаюцца.
Настаўнік павінен звярнуць увагу дзяцей на прафесійную і „хатнюю” працу маці.
4. Навука верша „З мамай добра мне”.

Руку дай, мама, мне,
Каб волатам пачуцца,
Дзе жаўранак пье,
Каб там нам апynuцца.

Стараюцца настрэч
Нам краскі расступіцца.
Пагнала сонца прэч
Маланкі з навальніцай.

З табою пры хадзьбе
Ні скрухі мне, ні зморы.
Я веру: пры табе
І ўдзень пабачу зоры.

Прыйду з усіх дарог
І пакланюся храму.
Няхай бароніць Бог
Маю і вашу маму.

5. Расказ настаўніка пра падрыхтоўку святочных падарункаў на Дзень маці — кніжачак „Мая мама”.

Настаўнік рыхтуе кожнаму вучню „кніжачку” са сшытых картак А4. На кожнай старонцы надрукаваныя загаловкі: вокладка — Мая мама, затым — Праца маёй мамы, Мая мама любіць, Маёй маме жадаю, Кветка маме. Можна прыдумаць іншыя старонкі.

6. Виконання рисунку на старонці „Праця маёй мамы”.

7. Развітанне.

88. Партрэт маёй мамы.

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць значэнне слова «партрэт»,
- ведаюць назвы частак цела на партрэце.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

верш «З мамай добра мне», каляровыя алоўкі, фламастэры, «кніжачкі» мамам, прыклады партрэтаў.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Дэкламацыя верша „З мамай добра мне”.
3. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
4. Настаўнік паказвае вучням прыклады партрэтаў.
5. Размова на тэму: „Што такое партрэт?”.
6. Выкананне партрэтаў сваіх мамаў.
Настаўнік звяртае ўвагу дзяцей на тое, каб памяталі пра адпаведныя колеры вачэй і прычоскі.
7. Паказ і ацэнка партрэтаў.
8. Развітанне.

89-90. Што любіць мая мама? Навука песні «Кветка маме».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць мелодыю і словы песні «Кветка маме»,
- умеюць сказаць і нарысаваць, што любіць мама.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

песня «Кветка маме», каляровыя алоўкі, фламастэры, «кніжачкі» мамам, зялёныя, чырвоныя, сінія, жоўтыя і аранжавыя колы, клей.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Дэкламацыя верша „З мамай добра мне”.
3. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай ўрока.
4. Навука песні „Кветка маме”.

Кветку прыгожу я сёння намалюю,
А потым каханай матулі падарую.

Мама х 7
Слухай мяне.
Мама х 7
Кахаю Цябе!

Пэндзлік у рукі, букет ужо гатовы,
Як гэты парвецца зраблю малюнак новы.

Мама х 7...

5. Выказванні дзяцей пра тое, што любіць мама.

Трэба звярнуць увагу дзяцей на тое, як мама любіць праводзіць час, што любіць рабіць, яе зацікаўленні, што любіць есці, які яе любімы колер, кветка і г.п.

6. Выкананне рысункаў на старонцы „Мая мама любіць”.

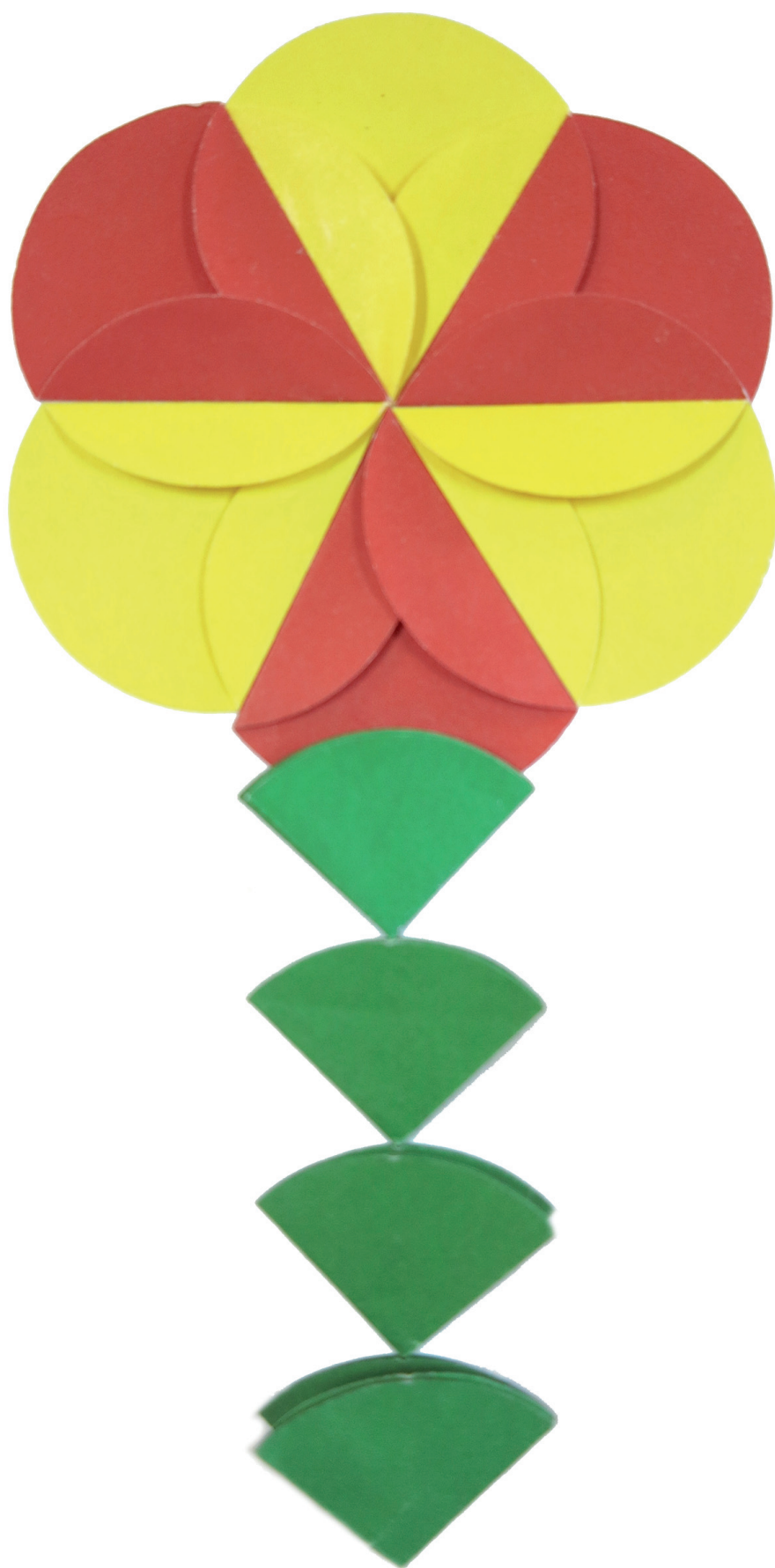
7. Выкананне песні „Кветка маме”.

8. Выкананне працы на старонцы „Кветка маме”.

Настаўнік прапануе вучням зрабіць кветку з колаў. Паказвае магчымыя спосабы складання папярковых колаў на пялёсткі, сцяблінку і лісткі кветкі.

9. Паказ прац.

10. Развітанне.

91. Навука верша «Тата». Гульня «Вазьмі і перадай».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць верш «Тата»,
- разумеюць значэнне слоў: памяркоўны, руплівы, мужны, умелы.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

верш «Тата», гульня «Вазьмі і перадай».

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік просіць вучняў расказаць пра сваіх татаў.
3. Навука верша Леаніда Пранчаака „Тата”.

Шчодры, добры,
Справядлівы,
Памяркоўны і руплівы,
Працавіты,
Дужы, смелы,
Строгі,
Мужны і умелы, —

Мой любімы
Родны тата.
Кожны дзень з табой,
Як свята.
Я — сыноч твой
Самы меншы.
Ты — мой тата
Самы лепшы.

4. Гульня „Вазьмі і перадай”.

Дзеці сядуць у кола і перадаюць адно аднаму ўяўныя прадметы, называючы іх. Напрыклад, адзін вучань звяртаецца да іншага: „Кандрат, перадай, калі ласка, Волі цяжкія заплечнікі”. Кандрат ледзь падымае яго з падлогі, дэманструючы, які ён цяжкі і перадае яго Волі. Воля звяртаецца да наступнага дзіцяці і просіць яго перадаць каму-небудзь нейкі іншы прадмет. Гулец з дапамогай мімікі і жэстаў перадае гэты прадмет далей.

5. Дэкламацыя верша „Тата”.
6. Развітанне.

ЧАКАЕМ ЛЕТА

92-93. Глядзім беларускія мультыкі. Дзень дзіцяці.

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць значэнне слова «мультыкі»,
- умеюць сказаць пару сказаў пра герояў фільмаў.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

мультфільмы: <http://www.youtube.com/watch?v=yvQdohbYFnw>
http://www.youtube.com/watch?v=a_Qwx66hbro
<http://www.youtube.com/watch?v=DNcVSB0dzIw> (Палінка)
<http://www.youtube.com/watch?v=pbRqV9jYEWa> (Дзед)
<http://www.youtube.com/watch?v=mQjkqgQua5g> (Піліпка).

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока і віншуе дзяцей са святам.
3. Настаўнік інфармуе дзяцей, што падарункам з нагоды іхняга свята будуць беларускія мультыкі. Тлумачыць значэнне слова „мультыкі”.
4. Паказ фільмаў.
5. Выказванні дзяцей пра герояў фільмаў — Несцерку, Паліну, Піліпку, Дзеда.
6. Вучні прапануюць, у якія любімыя гульні хочуць пагуляць.
7. Любімыя песні, танцы і гульні вучняў.
8. Развітанне.

94. Навука песні «Пра добрую мышку і і мудрую кошку». Гульня «Маша».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

— ведаюць мелодыю і словы песні «Пра добрую мышку і і мудрую кошку».

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

песня «Пра добрую мышку і і мудрую кошку», гульня «Маша».

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Навука песні „Пра добрую мышку і і мудрую кошку”.

Бегла мышка па дарожцы,
Падарунак несла кошцы -
Не смятану, не аладкі,
А пшанічныя зярняtkі.

Кошка есці іх не ўмела,
Мышку з’есці захацела
А пасля паразважала -
З мышкай той пасябравала.

Пра учынак мудрай кошкі
Хай падумаюць хоць трошкі
І дарослыя, і дзеці
Перад тым, як нешта з’есці.

4. Гульня „Маша”.

Дзеці выбіраюць „Машу”, завязваюць ёй вочы, ставяць у сярэдзіну кола і прыгаворваюць:
Маша, Маша, ты пацеша наша,
Ручкі злажы, на імя пакажы.

„Маша” хапае каго-небудзь з кола і павінна адгадаць, хто гэта. Той, чыё імя адгадае, становіцца „Машай”. Гульня паўтараецца.

5. Выкананне песні „Пра добрую мышку і і мудрую кошку”.
6. Развітанне.

95-96. Колеры вясёлкі. Навука верша «Вясёлка».

→ МЭТЫ ўРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць колеры вясёлкі,
- ведаюць, як узнікае вясёлка,
- ведаюць асноўныя колеры і ўмеюць з іх рабіць іншыя,
- ведаюць верш «Вясёлка».

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

песня «Кропіць дожджык», празрыстая фольга жоўтага, чырвонага і сіняга колераў,
<http://dzietki.org/article/games/flash/viasiolka.swf>
http://belsat.eu/be/nasze_programy/episode/m,3749,shto-takoie-swiatlo.html, кніжка
Віктара Шведа «Вясёлка», верш Жаны Левітан «Вясёлка».

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай ўрока.
3. Навука „веснавога” варыянту песні „Кропіць дожджык”.

Кропіць дожджык, кропіць дожджык,
Вецер, вецярок.

Гром, маланка, гром, гром, маланка, гром
І вясёлка зноў на цэлы свет.

4. Размова пра колеры ў вясёлкі.
5. Паказ фільма <http://dzietki.org/article/games/flash/viasiolka.swf>
6. Гульня ў колеры.

Настаўнік раздае вучням празрыстую фольгу жоўтага, чырвонага і сіняга колераў. Просіць назваць колеры і прапануе стварыць і назваць іншыя колеры (жоўты + сіні=зялёны, жоўты + чырвоны=аранжавы і г.д.).

7. Размовы на тэму: „Як узнікае вясёлка?”.

Паказ фільма з серыі „Прыгоды і паходы” http://belsat.eu/be/nasze_programy/episode/m,3749,shto-takoie-swiatlo.html

8. Навука верша „Вясёлка”.

На лісце паперы я сонца намалюю.
Потым кроплю дожджыка, а за ёй — другую.
Хай блішчаць на сонейку, зіхацяць і граюць!
А цяпер чароўныя фарбы выбіраю.
Першаю чырвоную намалюю дужку,
Правяду аранжавым сонечную стужку.

Жоўтую, зялёную, колеру нябёсаў.
За блакітнай сіняй заблішчыць дзівосна.
Сёмым фіялетавай колер мне патрэбен -
і вясёлка радасна ўспыхнула ў небе!

9. Прэзентацыя кніжкі Віктара Шведа „Вясёлка”.
10. Вучні дэкламуюць верш „Вясёлка” і называюць свае любімыя колеры.
11. Развітанне.

97. Выказванні вучняў на тэму тэксту «Вясёлкавыя сябры». Гульня «Фарбы».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць словы звязаныя з тэмай урока,
- умеюць ацаніць паводзіны героя апавядання,
- ведаюць назвы многіх колераў.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

тэкст «Вясёлкавыя сябры», гульня «Фарбы».

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Дэкламацыя верш „Вясёлка”.
3. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
4. Настаўнік чытае вучням чацвёрты раздзел „Вясёлкавыя сябры” з кніжкі Уладзіміра Ліпскага „Прыгоды Нуліка”.

Ці доўга, ці коратка сядзеў Нулік у задуменні, ды раптам убачыў на Міколкавым стале каляровую пушачку. Ён яшчэ не ведаў, што гэта былі фарбы. Але ж вельмі яны спадабаліся.

Узяў Нулік палачку-мяцёлачку, а гэта быў пэндзлік, памачыў яго ў шклянку з вадой і давай квэцаць па сінім бруску. Калі мяцёлачка стала такой жа, як і фарба, Нулік спалохаўся: што скажа Міколка?

І задумаў Нулік пачысціць пэндзлік аб свае валасы. Цёр, цёр мяцёлачкай, зірнуў у люстэрка — о цуд! валасы — яго сталі сінімі. Нуліку спадабалася новая прычоска. І ён вырашыў развесяліць Міколку. Пачаў фарбаваць сябе ў розныя колеры.

Вочы зрабіў блакітнымі, нос — фіялетавым, рот — чырвоным, галаву — аранжавай, рукі — жоўтымі, а ногі — зялёнымі. І толькі закончыў малявацца, як у пакой уляцеў Міколка, гукнуў:

— Нулік, злазь з шафы!

— Я тут, на стале, — азваўся сябар.

Міколка не пазнаў Нуліка. Ён зіхацеў усімі колерамі Міколкавых фарбаў.

— Нулік, ці ведаеш, на што ты цяпер падобны?

— Не ведаю.

— Ты — нябесная вясёлка. На табе сем колераў.

Нуліку спадабалася, што Міколка ўхваліў яго ўбор, і ён прапанаваў:

— Слухай, а давай і цябе зробім вясёлкай. Паляцім на неба, сядзем на воблака. Хай усе ўбачаць, якія мы прыгажуні, вясёлкавыя сябры.

Міколка пагадзіўся, нават абрадаваўся:

— Хай Ленка пазайздросціць. Мо дражніцца перастане...

Нулік, як сапраўдны мастак, пачаў размалёўваць Міколку. Чырвоным колерам падфарбаваў яго бледныя шчокі, нос — сінім, лоб — фіялетавым, вушы — аранжавым, пад вачыма — блакітным. Рукі, як і сабе, зрабіў жоўтымі, а ногі — зялёнымі.

Міколка і Нулік смяяліся адзін з аднаго. Узляліся за рукі, пусціліся ў скокі. Пачалі трэніравацца, каб ляцець на воблака. Узляталі на канапу, а з яе парашутаваці на падлогу.

Іх весялось зноў прыпыніла бабуля-нянька. Яна прачнулася ад дзікага шуму і ўбегла ў дзіцячы пакой. Ubачыла размалёванага Міколку і ледзь не абамлела:

— Божачка мой, што ты, унучак, зрабіў з сабой?
— Гэта мы... Гэта я... Гуляў у вясёлку...
Нулік хіхікнуў з-пад стала.
Міколка засмяяўся.
А бабуля ўзялася за галаву.

5. Размова пра змест апавядання. Ацэнка Міколкі і Нуліка вучнямі.

6. Гульня „Фарбы”.

Для гульні выбіраем „гаспадара” фарбаў і „адгадчыка” Яся. Усе астатнія дзеці — „фарбы”.

Ясь адыходзіць ўбок, а „гаспадар” і „фарбы” ціхенька дамаўляюцца: хто будзе якой фарбай. Назвы фарбам дае „гаспадар” або кожны сам выбірае сабе назву, але такую, каб двух аднолькавых колераў не было. „Гаспадар” павінен добра запомніць, хто якой „фарбай” будзе. Калі колеры размеркаваны, „фарбы” і „гаспадар” сядуць і робяць выгляд, што засынаюць. Тут прыходзіць Ясь, стукае некалькі разоў у дзверы і кажа:

— Тук, тук!
„Гаспадар” прачынаецца, устае і пытаецца:

— Хто там?
— Гэта Ясь!
— Па што прыйшоў?
— Па фарбу!
— Па якую?

Ясь называе які-небудзь колер, напрыклад:

— Па сінюю!
Калі такога колеру сярод „фарбаў” няма, „гаспадар” кажа:
— Такой фарбы ў нас няма!

А ўсе „фарбы” пляскаюць у далоні і прыгаворваюць:

— Пайдзі за сівенькі лясок,
Знойдзеш сіні чабаторок.
Панасі, панасі,
І нам прынясі!

Ясь адыходзіць ўбок, потым вяртаецца і вядзе з „гаспадаром” ранейшую гутарку.

Калі „фарба”, якую просіць Ясь, ёсць, ён адводзіць яе ў „хату”, а потым зноў вяртаецца да „гаспадара” за новай. Калі Ясь паадводзіць усе „фарбы”, гульня канчаецца.

7. Развітанне.

98-99. Азнямленне з назвамі марскіх жывёлаў на аснове кніжкі Сержа Мінскевіча «Прыгоды Какоса Маракоса».

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць назвы марскіх жывёлаў,
- назвы марскіх жывёлаў дзеляць на склады і на гукі.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

кніжка «Прыгоды Какоса Маракоса», каляровыя алоўкі, абутковая скрынка, каляровая папера, кардон, фарбы, пэндзлікі, пластылін, клей, нажніцы, кукурузная крупа, пясок, ніткі, запалкі.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Настаўнік чытае вучням „Прыгоды Какоса Маракоса”.

З пальмы доўгая ліяна

Ўпала ў хвалі акіяна.

А за ёй упаў Какос,

Аклян Какос той знёс...

Буль-буль-боўць — Какос круціўся,

Мыўся, мыўся — узмацніўся,

І бадзёры, і прыгожы,

Хто ж такога пераможа?

Быў звычайным ён Какосам,

Стаў Какосам Маракосам!

Праз віхуры,

Штыль і буры,

Праз буруны

І тайфуны,

Праз спякоту і вятрыскі

Ён пусціўся ў шлях няблізкі.

Ён паплыў насустрач лёсу —

Найсмялейшы быў з Какосаў!

Тут Зубастая Акула

Шлёп! — хвастом яго шпульнула,

Плаўнікамі акунула

І пасля набрала сілы,

З усёй сілы укусіла.

(...) Какос Маракос шпарчэй

Плыве сваім шляхам далей!

Рыба-Рибіна-піла
Да Какоса падплыла,
Пілавала, пілавала,
Але пілка не стрывала —
Затупілася!

Вынырнула Рыба-меч.
Хто шукае з ёй сустрэч?
Біла! Біла!
Не зрабіла
Вострым мечам
У Какосе Маракосе
Нават цечы!

Падышла Акула-молат!
Бух і бах! — Не раскалола!

Какос Маракос шпарчэй
Плыве сваім шляхам далей!

Электрычны Скот
Побач з ім кружыцца,
Выпусціў разрад,
Бліснуў бліскавіцай!
А Какосу не бяда,
Не падпаліцца вада!

Вось яго даганяе Кальмар
І дзюбай прыносіць удар,
Тук-тук, удар моцны, падвойны!
А Какос прамаўляе спакойна:
Ты мне з такой дзюбай, Кальмарык,
Нібы для Чарапахі — Камарык!

Зрабілася злосна Кальмару,
Ён выдзьмухнуў чорную хмару!

Какос Маракос шпарчэй
Плыве сваім шляхам далей!

Лятучая рыба Хейлапагон
Ляціць — хэй-ла! Хэй-ла! — яму наўздагон.

Ляцела, глядзела і кажа паважна:
„З такім пасябрую — ён добры, адважны!”

Кіт падняўся з глыбіні
За Какосам плыў тры дні,
Уздыхаў і пыхцеў,
Праглунуць Какос хацеў.
А Какос і не баяўся,
Бо ён добра навучаўся -

Ведаюць какасаняткі,
Што ў Кіта у глотцы краткі!
Пырснуў Кіт над ім фантан
І сышоў у акіян!
Какос Маракос шпарчэй
Плыве сваім шляхам далей!
А Дэльфіны і Касаткі
Падзяліліся ў два статкі,
Пачалі з ім хвастабол!
Тым і тым забілі гол!

Кірлі-чайкі, Альбатросы,
Падляталі да Какоса,
Сядуць, скажуць: «Малайчынка!
Даў нам трошкі адпачынку!»

Апусціўся Пелікан —
Ам!
Арэх —
У дзюбу мех!
Ды пачуў птушыны смех:
Не ўзляціць з ім Пелікан,
Кінуў зноўку ў акіян.

Нават хітры Васьміног,
Расчапіць Какос не змог!
І падобна на Кальмара,
Выпусціў у мора хмару.

Какос Маракос шпарчэй
Плыве сваім шляхам далей!

На рыфе падводным, на карале,
Марскія жывёлкі ў гульні гулялі:
Зоркі
З каменнай спускаліся горкі,
Крабікі
Рабілі з ракушак караблікі.
Вожыкі
На дне кідалі ножыкі,
А Медузкі і Малюскі,
І Канькі, і Акунькі,
І Крэветкі, і іх дзеткі -
Бавіліся
Ў хованкі.
(...) Узнікла тут жа Камбала:
„А я заўжды вунь там была,
Каменьчык донны і пясчынку
Намалявала я на спінку”.

Жывёлкі Какосу казалі:
„Жыві, Маракос, на карале!”

Ён з імі пабыў нямнога,
Паведаў: „Пара ўжо ў дарогу,
Было ў вас ярчэй, весялей,
Але трэба ісці далей!”

І Какос па хвалях — скок,
Потым выплыў на пясок...

Там на востраве Какос
Новай пальмаю прарос.

4. Выказванні вучняў пра змест тэксту.
5. Паказ здымкаў марскіх звяроў.
6. Вучні ў групах рыхтуюць працы „Акіян”.

Сценкі абутковай скрынкі дзеці фарбуюць у сіні колер. Адную сценку (гэта будзе дно) мажуць клеем і пасыпаюць жоўтай крупкай або пяском. Прапануйце вучням выканаць з кардону і пластыліну марскіх жыхароў, калі яны гатовыя, трэба іх прыклеіць або замацаваць на нітцы.

7. Паказ і ацэнка прац.
8. Развітанне.

+++++

100. Навука песні «Песенька патрыятычнага Бусла».

+++++

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

— ведаюць мелодыю і словы «Песенькі патрыятычнага Бусла».

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

песня «Песенька патрыятычнага Бусла» на словы Леаніда Дранько-Майсюка, дыск «Сінязорка», рысунак бусла для размалёўкі.

+++++

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
3. Навука песні „Песенька патрыятычнага Бусла”.

Кожны ведае, што Бусел
З галавы да брушка
Сімвал роднай Беларусі -
Вось якая птушка!
І яе шануюць людзі
З любасцю найсамай...
Тых людзей, якія любяць,
Я люблю таксама.
Прыпеў: У народзе-агародзе
Чаўпата чаўпецца,
А ў прыпеўцы гарадзецкай
Пра мяне пяецца:
„Бусько-клечко,
Бусько-клечко,
Знясі мне яечко,
І не белэе, ні тэ,
А яечко золотэ!..”
Кожны бацькаўшчыну славіць,
Калі зразумее:
На чужыне сонца паліць,
На радзіме грэе!
На Палессі ў родным полі,
У балоце родным
Так ці гэтак, а ніколі
Я не быў галодным!
Прыпеў: У народзе-агародзе ...
Да цяпла ляцеці мусіш,
Да чужога лета.
Добра там... На Беларусі ж
Усё роўна лепей!
Тут усё п'яе-клякоча;
Тут на жабе жабка;

Тут дзяўчыне, як захоча,
Прынясу дзіцятка!
Прыпеў: У народзе-агародзе...

4. Раздайце вучням русункі бусла і прапануйце іх размаляваць.
5. Паказ і ацэнка прац.
6. Развітанне.

101 -102. Нашыя планы на канікулы. Развітальная сустрэча.

→ МЭТЫ ЎРОКА ←

• ПАСЛЯ ЗАНЯТКАЎ ВУЧНІ:

- ведаюць словы і словазлучэнні звязаныя з тэмай урока,
- ведаюць, як бяспечна праводзіць канікулы.

• ДЫДАКТЫЧНЫЯ СРОДКІ:

верш Мар’яна Дуксы «Развітаемся, званок!», папера, пэндзлі, фарбы.

1. Прывітанне песняй „Ці ўсе ёсць”.
2. Настаўнік знаёміць вучняў з вершам Мар’яна Дуксы „Развітаемся, званок!”.

Сёння ў нас апошні ўрок -
ты звiні даўжэй, званок,
доўга, радасна звiні
жаўранкам увышыні.
Зычна, весела, заўзята
абвясці пра наша свята.
Колькі раз ты
гучна-гучна
на урокі клікаў вучняў -
далятаў і да сталоўкі,
і да шумнай спортпляцоўкі...
Сёння ў нас апошні ўрок -
развітаемся, званок!
Падары растанне гэта,
звонка выпусціўшы ў лета.
Сам жа, сцішаны, у зморы
спі спакойна ў калідоры.

3. Выказванні вучняў пра змест верша.
4. Настаўнік знаёміць вучняў з тэмай урока.
5. Размова на тэму: Куды паедзем на канікулы?
6. Нашыя планы на канікулы.

Настаўнік дзеліць усіх дзяцей на групы (па 3 — 5 дзяцей). Задача кожнай групы — паказаць жэстамі без слоў, чым яны будуць займацца ў час канікулаў. Пасля кароткай падрыхтоўкі чарговыя групы паказваюць свае заняткі. Астатнія групы гадаюць, што паказваюць іхнія сябры (плаванне, плаванне лодкай, чытанне, катанне на ровары, загаранне на сонцы, зборка грыбоў, дапамога ў хаце, дапамога на гаспадарцы і г.т.д.). Настаўнік можа прапанаваць кожнай групе, што яны павінны паказаць.

7. Размова пра бяспечны адпачынак.

8. Вучні ў 4 групах рыхтуюць малюнкi на тэмы:

Канікулы над вадой.

Канікулы ў бабулі.

Канікулы ў горах.

Канікулы ў хаце.

9. Паказ і ацэнка прац.

10. Пажаданні настаўніка на канікулы.

11. Развітанне.

ЗМЕСТ

Я ЎЖО ВУЧАНЫ

с. 7 - 23

1. Азняямленне з імёнамі дзяцей. Інтэграцыйныя гульні з выкарыстаннем словазлучэнняў: мяне (яго, яе) завуць..., ён (яна) называецца... Навука верша „Ветлівыя словы”.
- 2-3. Навука песні „Нам сем гадоў”. Падзел імёнаў дзяцей на склады і гукі.
4. Азняямленне з назвамі звязанымі з тэмай „Наш клас”: парта, крэсла, дошка, крэйда, паліца, сметніца. Гульня „Сляпы музыка”.
- 5-6. Азняямленне з назвамі школьных прадметаў: сшытак, кніжка, пенал, аловак, доўгапіс, каляровыя алоўкі, гумка, фарбы, пэндзлік, запlechнік. Падзел слоў на склады і гукі. Навука верша „Рэчы не ўзніклі самі”.
7. Гутарка на тэму: „Мая дарога ў школу”. Азняямленне са словамі: дарога, вуліца, пераход, светлафор, дарожны знак, вёска, горад.
- 8-9. Навука песні „Першакласнікі” і верша „Кулачок”.

Я І МАЯ СЯМ’Я

с. 24 - 41

10. Гутарка на тэму : „Мая сям’я” на аснове здымкаў. Навука вершыкаў: „Пальчыкі”, „Дзе былі”.
- 11-12. Азняямленне вучняў з назвамі частак твару. Навука верша „Маміна дачушка”.
13. Азняямленне са словамі звязанымі з тэмай „Асабістая гігіена” (мыла, зубная шчотка, зубная паста, грэбень, хустачка, люстэрка, душ).
- 14-15. Выказванні вучняў на тэму: „Чаму трэба мыць рукі і чысціць зубы?”. Выкананне плакатаў.
16. Азняямленне са словамі звязанымі з тэмай „Мой дом”: хата, кватэра, пакой, кухня. Назвы хатняй абстаноўкі.
- 17-18. Гутарка на тэму: „Нашыя ўлюбёныя цацкі”. Азняямленне з назвамі цацак: кубікі, лялькі, плюшавыя цацкі, мячык і г.д.
19. Навука песні „Паяц”.

УЖО ВОСЕНЬ

с. 42 - 61

- 20-21. Азняямленне з назвамі садавіны. Гульня „Кампот”.
22. Навука верша „На здароўе!” і песні „Грушка”.
- 23-24. Азняямленне з назвамі агародніны. Гульня „Рэдзька”. Навука верша „Градкі”.
25. Адказ на пытанне: „Што неабходнае раслінам для росту?”. Навука вершыка „Бурак”.
- 26-27. Інсцэніроўка казкі пра рэпку. Гульня „Агароднік”.
28. Гутарка на тэму: „Што прыносіць восень?”. Навука верша „Восень”. Гульня „Кропіць дожджык”.
- 29-30. Робім запрашэнні на сустрэчу „Развітанне з восенню”. Прыпамінаем вядомыя вершы, песні і гульні.
- 31-32. Сустрэча „Развітанне з восенню”. Адкрытыя заняткі беларускай мовы.

СВЕТ ЗВЯРОЎ

с. 62 - 80

33. Навука песні „Звяртаецца рана” і верша „Пра ката”.
- 34-35. Гульня „Чорны кот”. Партрэт ката.
36. Гутарка на тэму: „Якіх звяроў разводзіць бабуля?”. Азняямленне з назвамі свойскай жывёлы.
- 37-38. Гутарка на тэму казкі „Дзедава рукавічына”. Азняямленне з назвамі звяроў з казкі.

- 39. Навука песні „Стара бабуленька козліка мела”. Гульня „Пакажы жывёлу”.
- 40-41. Азнямленне з назвамі птушак, якія жывуць побач нас. Гульня „Верабейка”.
- 42. Навука песні „Самотны папугай”.

ЭЙ, КАЛЯДАЧКІ... с. 81 - 89

- 43-44. Паказ фільма „Маленькая калядная казка”.
- 45. Навука песні на словы Віктара Шведа „На санках Міколка”.
- 46-47. Робім цацкі на ёлку. Навука калядкі „Свецяць, свецяць зорачкі”.
- 48. Навука калядкі „Саўка ды Грышка”. Гульня „Вецер дзьме на...”.

НАШЫЯ БАБУЛІ с. 90 - 101

- 49-50. Візіт у старой бабулінай хаце.
- 51. Чым займаліся нашыя бабулі ўзімку? Гульня „Мышка”.
- 52-53. Навука песні „Бабчына памочніца” і верша „Бабулі”.
- 54. Навука танца „Ойра”.
- 55-56. Выказванні вучняў на тэму тэксту „Бабуліны гулі”. Нашыя малюнкi.

ЗІМОВЫЯ ГУЛЬНІ с. 102 - 112

- 57-58. Чаму дзеці любяць зіму? Нашыя зімовыя гульні.
- 59. Навука песні „Вясёлая зіма”.
- 60-61. Што малюе мастак-мароз? Навука верша „Снег”.
- 62. Навука верша „Снегавік”. Робім снегавіка.
- 63-64. Ацэнка герояў казкі „Пшанічны каласок”.

ГУКАЕМ ВЯСНУ с. 113 - 118

- 64. Навука песні „Я вясну гукаю”.
- 66-67. Азнямленне з назвамі веснавых кветак. Гульня „Дрома”
- 68. Казка „Сакавік і яго сёстры”. Азнямленне з назвамі птушак, якія вяртаюцца з выраю.

НАШАЯ МАЛАЯ АЙЧЫНА с. 119 - 124

- 69-70. Экскурсія „Што цікавае ў маёй мясцовасці”.
- 71. Робім паштоўку са сваёй мясцовасці.
- 72-73. Мая Малая Айчына – Беласточчына. Гульня „Пошта”.
- 74. Нашыя сімвалы. Навука песні „Сцяг”.

НАШАЯ АБРАДНАСЦЬ с. 125 - 156

- 75-76. Робім комікс да казкі „Як курачка пеўніка ратавала”.
- 77. Як людзі рыхтуюцца да Вялікадня? Навука верша „Велікоднае яечка”
- 78-79. Казка „Курачка-рабка”.
- 80. Навука народнай песні „Там по маёвуй росі...”.
- 81-82. Адкуль бярэцца палатно? Паказ народнай вопраткі. Гульня „Лянок”.
- 83. Навука песні і танца „Лявоніха”.
- 84-85. Глядзім фільм „Выцінанка-выразанка”. Робім свае выцінанкі.

НАШЫЯ МАМЫ с. 157 - 162

- 86-87. Гутарка на тэму: „Праца маёй мамы”. Навука верша „З мамай добра мне”. Робім кніжку маме.
- 88. Партрэт маёй мамы.
- 89-90. Што любіць мая мама? Навука песні „Кветка маме”.
- 91. Навука верша „Тата”. Гульня „Вазьмі і перадай”.

- 92-93. Глядзім беларускія мультыкі. Дзень дзіцяці.
94. Навука песні „Пра добрую мышку і і мудрую кошку”. Гульня „Маша”.
95-96. Колеры вясёлкі. Навука верша „Вясёлка”.
97. Выказванні вучняў на тэму тэксту „Вясёлкавыя сябры”. Гульня „Фарбы”.
98-99. Азнямленне з назвамі марскіх жывёлаў на аснове кніжкі Сержа Мінскевіча „Прыгоды Какоса Маракоса”.
100. Навука песні „Песенька патрыятычнага Бусла”.
101-102. Нашыя планы на канікулы. Развітальная сустрэча.

СПІС ВЫКАРЫСТАНАЙ ЛІТАРАТУРЫ

1. А. Ваўранюк , Беларускія гульні, Беласток 1998
2. А. Ваўранюк, Кругагод, Беласток 2000
3. А. Ваўранюк, Сцэнарыі заняткаў па беларускай мове для I класа, Беласток 2000
4. Скарбонка гульняў, склад. Губарэвіч Іна, Мінск 2005
5. В. Кукса, Колеры вясёлкі. Вучымся гаварыць па-беларуску, Мінск 1998
6. З. Кустава, Азбукоўнік і лічылка, Мінск 2012
7. Л. Лысюк, Давайце гуляць разам, Мінск 1995
8. Н. Старжынская, Беларуская мова ў дзіцячым садзе, Мінск 1995
9. Н. Старжынская, Сябруем і гуляем разам, Мінск 1994
10. Я. Удальцова, Н. Старжынская, Дыдактычныя гульні ў дзіцячым садзе, Мінск 1988
11. Т. Шылько, Скажы па-беларуску, Мінск 2004
12. Беларускія народныя казкі, склад. А. Якімовіч, Мінск 1990
13. Беларусазнаўства. Зборнік №1, пад кірункам А. Лозкі, Мінск 1992
14. Н. Сокалава-Кубай, Узоры из бумаги. Белорусская вышиванка, культура и традиции, 2006